

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Metropolitanskolen

i Juli 1846.

- I. Udkast til en Underviisningsplan for de udbuede lærde Skoler.
- II. Skoleferretninger.

Dansk Skolemuseum

Gl. Kongevej 16

Kjøbenhavn.

Trykt hos Directeur Jens Hofstruy Schulp,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

Udkast

til

en Underviisningsplan

for

de udvidede lærde Skoler.

Underviisningen i de udvidede lærde Skoler har, overensstemmende med den provisoriske Plan af 25de Juli 1845 § 18, i det nu forløbne Skoleaar været fremmet med stadigt Hensyn til at „en successiv Overgang fra det ældre til det nyere System kunde beredes.“ Hvad der i denne Retning er begyndt, vil i det næste Skoleaar under en videre Tilnærmelse blive fortsat, og der er dernæst, hvad navnlig Metro-politanskolen angaaer, Grund til at antage, at det i Reformplanen foreskrevne Glasfesystem fuldstændigt vil kunne organiseres ved Oprettelsen af en 7de (øverste) Klasse med Begyndelsen af Skoleaaret 1847—1848. Men idet Skolen saaledes paa den angivne Maade arbejder fremad mod det ved ovennævnte Hensyn betegnede Maal, og i ethvert Tilfælde det Tidspunkt er nær, da den nye Plan vil kunne fremtræde som realiseret i Henseende til den ydre Form for det hele Underviisnings=Cursus, maatte Tilskyndelsen ogsaa ligge nær til at forsøge paa, gennem en mere udført Fremstilling at danne sig et samlet Overblik over Skolens tilkommende Virksomhed fra Underviisningens første til dens sidste Stadium, eller paa at tydeliggjøre sig, hvorledes og hvorvidt Underviisningen, paa Grundlaget af den anførte Plan, vilde i de enkelte Discipliner i Henseende til Omfang og Form kunne ordnes paa en for Skolens Diemed frugtbar og tilfredsstillende Maade. Bestræbelsen for at vinde et saadant veiledende Overblik har fremkaldt det Udkast til en detailleret Underviisningsplan, som Skolens Rector i Forening med sine Medlærere herved forelægger en videre Kreds til velvillig Bedømmelse.

Det foreliggende Forsøg er, hvad de Discipliner angaaer, der ere fordeelte paa flere af Skolens Lærere, bleven til saaledes, at en enkelt af disse har paataget sig den første Udarbejdelse af vedkommende Plan, hvorefter den i Regelen af samtlige Lærere i Faget er i eet eller flere Møder bleven gjort til Gjenstand for en udførlig for den sidste Bearbejdelse bestemmende Discussion. Af Planerne for de Underviisningsfag, som gjennem samtlige Classer besørjes af een og samme Lærer, have enkelte gennemgaaet en lignende Revision af saadanne andre Lærere, som, om de end ikke profitere vedkommende Disciplin som saadan, dog paa Grund af deres dermed beslagtede Studier maatte anses som stemmeberettigede angaaende Fagets Behandling som Underviisningsgjensstand. Ikkum et Par af de meddelte Planer have, fornemmelig fordi de angaae mere specielle Videnskaber, alene været overladte til Bearbejdelse af den enkelte sagkyndige Lærer i Faget. Det er os imidlertid magtpaaliggende at yttre, at vi ingenlunde betragte det foretagne Revisionsarbejde for saaledes gennemført eller overhovedet afsluttet som det deels var vort Duffe, deels under heldigere Omstændigheder mulig vilde være lykkedes os. Det begyndte Arbejde vorede, især under Behandlingen af enkelte Partier, til et Omfang, som iserveien ikke havde ladet sig beregne, og medens der allerede har været udfordret en ualmindeligere Alvendelse af Tid og Kræfter for at tilendebringe Arbejdet i dets nuværende Stikfelse, savnedes der end mere Leilighed deels til en saadan Overarbejdelse af de enkelte Dele, hvorved enten Udtrykket paa mangt et Sted kunde vinde i Correc.hed eller Passelighed, eller ufornødne i de forskjellige Planer forekommende Gjentagelser kunde borttages, eller paa anden Maade Fremstillingen modtage en mere tilfredsstillende Form, deels i Almindelighed til en saadan Sammenarbejdelse af de særskilte Planer, at de i deres indbyrdes Forbindelse kunde have sluttet sig til hverandre som et mere afrundet Hele. Naar vi alligevel ikke have troet nu at burde til-

bageholde hvad der saaledes er bleven udført, da have vi derved gjort Regning paa den Overbærelse, som vi, endog under gunstigere Betingelser for Tilblivelsen af et saadant Forsøg, vilde have havt nødvendig at udbede os.

Men idet nu nærværende Udkast fremtræder som en videre Udførelse eller, om det saa maa siges, som en Commentar over den provisoriske Plans Bestemmelser, saaledes som Skolen har opfattet og tilegnet sig disse, er det naturligt, at vi, medens vort Arbejde pligtmæssigen gjengiver et Udtryk af den ved Anordningen foreskrevne Form og udtalte Tendents, ikke have taget i Betænkning i visse, skjondt ganske faa, Enkelt- heber at give Plads for Modificationer, som under den mere gennemtrængende Betragtning ikke kunde andet end udvikle sig som uønskelige. Thi det er lige saa naturligt, at disse Afvigelser, der høre med til det subjective Prag, som et saadant Forsøg, udgaaet fra den enkelte Skole, nødvendigvis har maattet modtage, ikkun er at betragte som Forslag, hvilke Skolen først da vilde være berettiget til at optage som Reg- ler, naar de efter Overbestyrelsens afgjørende Provvelse maatte bifaldes. Det vil ved en opmærksom Sammenligning af den her leverede Plan med den Anordning, som ligger til Grund for samme, erfares, i hvilke Punkter de omhandlede Afvigel- ser ere foreslaaede; de indskrænke sig i det Væsentlige til Pla- nerne for Sprogunderviisningen. Saaledes har man troet, at der var grundet Anledning til i den latinske Underviisning (S. 38 Anm.) at bibeholde en mere sammenhængende Læs- ning af Antiquiteter og Mythologie i 7de Classe, ligesom denne Bestemmelse af samme Grund ogsaa er overført paa den græske Underviisning i bemeldte Classe. Endvidere har man, i Henseende til de i Motiverne for den provisoris- ke Plan anbefalede skriftlige Dvælses i sidsnævnte Sprog, meent at burde i 7de Classe tilføie Dvælse i skriftlig Over- sættelse fra Græsk til Dansk (S. 49 Anm.), samt foreslaaet at optage Udarbejdelsen af en saadan Versjon blandt Fordringerne ved Afgangseramen. Fremdeles ere Timerne til den hebraiske

Underviisning i 6te Classse paa Grund af en uovervindelig Nødvendighed lagte udenfor det i den provisoriske Plan § 6 ufravigelig foreskrevne Antal af 36 egentlige Timer, ligesom de ogsaa i 7de Classse ei have kunnet indlemmes med i det Antal af 30 egentlige Timer, til hvilke Skoletiden for denne Classse ellers kan og bør indskrænktes; hvorhos denne Afvisgelse formeentlig lader sig retfærdiggjøre ved den Stilling, som i den citerede Plan § 4, 6. er anvist det hebraiske Sprog i Skolen som frit Lærefag. Ogsaa nævne vi eksempelvis endnu kun den Afvisgelse, at Underviisningen i gammel Geographie, istedfor at den i de ovenfor anførte Motiver er anseet for passende at kunne meddeles i Forbindelse med den historiske Underviisning, her er som selvstændig Disciplin henlagt under Læreren i Geographie i den i vedkommende Plan angivne Forbindelse med den nyere Geographie, medens Læreren i Historie ifkun træder i det Forhold til den gamle Geographie, som i den historiske Underviisningsplan er udtalt.

Sluttelig tillade vi os at bemærke, at vi lægge Vægt paa, ligesom vi mene gjentagende at burde yttre, at nærværende Arbeide ene og alene har stillet sig det som Opgave at realisere en given og i Diebliffet forbindende Grundform, den provisoriske Plan, medens vi iøvrigt med Hensyn til Udførelsen af vor Læreplan, navnlig hvad Sprogunderviisningen angaaer, under Arbeidet selv ikke have savnet Anledning til Betænkkeligheder.

Dansk.

Den provisoriske Plan angiver et tredobbelt Formaals for Underviisningen i Dansk, nemlig deels igjennem det som Modersmaalet at bibringe Disciplene de almindelige grammaticalske Begreber, deels at bringe dem til at skrive Modersmaalet correct, reent og med Smag, deels at gjøre dem bekjendte med den danske Literaturs Historie og de vigtigste Bærker i den skjønne Literatur. — Af disse Formaal maa det første nærmest havees for Die i de lavere Classer, navnlig i 1ste og 2den, det sidste i de øverste Classer, om end ikke ubelukkende, det andet derimod vil gjøre sine Fordringer gjeldende gennem alle Skolens Classer.

De Timer, som ere indrømmede denne Deel af Underviisningen, benyttes saaledes.

I Classe (5 Timer ugentlig).

A. a) Bojesens "Kort Begreb af den danske Sprog-lære", med Forbigaaelse af enkelte Regler og Anmærkninger.

b) Hjorts Børneven benyttes til at øve Disciplene deels i Dplæsning og i mundtligt at gjengive Indholdet af det Læste, deels til sproglig Analyse.

c) Af Krossings poetiske Læsebog læres enkelte Digte udenad.

d) Skriftlige Dvælses 2 Timer ugentlig.

B. a) Grammatiklæsningen tager strax sin Begyndelse, dog saaledes, at ved den første Gjennemlæsning kun de aller-

vigtigste Regler tages med. Ved en anden og tredie Gjennemlæsning optages bestandigt Mere og Mere. Lectien gennemgaaes af Læreren hver Gang Classen har mundtlige Dvælses, og den første Deel af Læsen benyttes til Examination og Gjennemgang. Fremgangsmaaden er i Almindelighed den, at Disciplene igjennem en Mængde Exemppler gjøres bekendte med Reglens Indhold, inden de lære den med Bogens Ord, hvorpaa de deels mundtligt, deels skriftligt selv danne Exemppler, og umiddelbart efter anvende Reglen ved Analysen af Læsebogen. — Det ansees for ønskeligt og vigtigt, at Underviisningen i Dansk og Tydsk i denne og følgende Klasse henlægges under samme Lærer, og at begge Sprog, navnlig med Hensyn til den grammaticalske Deel af Underviisningen, sættes i nøieste Forbindelse, dog saaledes, at den grammatikalske Underviisning i Tydsk først indtræder, efterat Skelettet af den danske Sproglære ved den første Gjennemlæsning er Disciplene bibragt.

b) Dplæsningen maa være livlig, reen, hoi og tydelig. — Dvælses heri anstilles i Reglen i de Timer, som ere bestemte til de mundtlige Dvælses, altsaa 2 til 3 Gange om Ugen (cfr. c). — Der vælges saadanne Stykker af Læsebogen, som baade tiltale Disciplene fra Indholdets Side, og ved Formens Simpplighed ere dem fuldkommen forstaaelige; heraf sættes dem først et Blad for (senere indtil det Dobbelte), som de maae forberede sig paa hjemme med Hensyn til Dplæsningen, og omtrent en halv Side deraf sættes dem for til Analyse, hvor de maae anvende de dem fra Grammatikken bekendte Regler. Ved Dplæsningen modarbeides hvad der kan være stødende eller urigtigt, Dialektforskjelligheder, slemme Baneer, Dræven o. s. v. ved at den Discipel, som examineres, idelig maa gjentage det Læste, først stykkeviis, dernæst i Sammenhæng, indtil det bliver navnlig logisk rigtigt oplæst, hvorved altsaa ogsaa tages Hensyn til den rette Betonning af Ord

og Sætninger; selv Urigtigheder, som grunde sig paa Mangler ved Taleorganerne, ville saaledes kunne, om end ikke rettes, saa dog mildnes.

Bed den grammaticalske Analyse gaaes saaledes frem, at Sætningen først betragtes i sin Heelhed, derpaa dens enkelte Dele; Sætningsforbindelsen fremhæves, der skjænes mellem Hovedsætninger og Bisætninger; demonstrative og relative Sætningers indbyrdes Forskiel tydeliggjøres og indøves ved Exempler, Disciplene øves i Omskrivning fra Activ til Passiv og omvendt, udtrykke Hensynsforholdet ved Forholdsord eller ved Ordstillingen o. s. v., hvorved stadigt henvises til den tydske Sprogform; de bringes overalt til Bevidsthed om, at den grammaticalske Betragtning kun har at gjøre med Sætningens Form. Det Lexicalske er kun lidet fremtrædende paa dette Standpunkt, dog kræves de sjeldnere forekommende Ord forklarede, Grundbetydningen fremdrages leilighedsviis, og dens Forskiel fra den oversførte Betydning udhæves, ligesom der gjøres opmærksom paa Ordenes forskellige Betydning i de forskellige Forbindelser.

Bed Forklaring og Gjengiven af det Læstes Indhold øves Disciplene i mundtlig Fremstilling, hvorved der steds kræves Svar i hele Sætninger i sprogrigtig Form, og i sammenhængende Foredrag, hvor ikke mellemkommende Spørgsmaal ere nødvendige.

c) Udenadslæsning af Vers iværksættes omtrent een Gang hver anden Uge, hvortil vælges de lettest forstaaelige Stykker af Læsebogen, hvilke gennemgaaes i Forveien, saa at Indholdet og Meningen kunne være Disciplene fuldkommen tydelige. — Ved Examinationen fordres rigtig Betoning baade med Hensyn til Versmaalet og Meningen, hvilket opnaaes ved idelig Gjentagelse. — En sammenhængende, reent pro-
saisk Forklaring fordres.

d) De skriftlige Øvelser foretages paa Skolen. — Om trent hver 3die Gang skrives Dictat, hvorved Disciplene foruden at øves i Bogstavering tillige anvende det, de kjende af Sætningslæren, paa Interpunctionen, idet af Interpunctionstegnene kun Punktummerne dicitæres. — Naar saa stort et Stykke er dicitæret, at omtrent 20 Minutter ere tilbage af Timen, lader Læreren Disciplene see det Skrevne igjennem, hvorpaa han gjennemgaaer enkelte af Disciplenes Arbeider høit, gjør opmærksom paa de foresvundne Feil, advarer mod andre og medtager de Bemærkninger, som leilighedsviis tilbyde sig. Resten rettes af Læreren hjemme, han tilføier det Rigtige, hvorpaa Disciplene udføre de rigtigt skrevne Ord i Marginen. — Jevnlig, og i Slutningen af Aaret undertiden afløsende Dictatet, øves Disciplene i skriftlig at gjengive en enten oplæst eller frit foredragen Fortælling. I de øvrige Timer øves Disciplene i at danne Exemppler til de læste Stykker af Grammatikken, eller udsøge af Læsebogen Exemppler til en vis Regel, endvidere benyttes de 2 første Lectioner af Borgens Veiledning; de 2 sidste Øvelser forenes, idet Ordene eller Phraserne kræves anvendte i Sætninger, som tillige ere Exemppler paa en bestemt Regel.

Hvad angaaer den udvortes Behandling af de skriftlige Arbeider, saa kræves der, at de skulle være saa tydeligt og smukt skrevne, som Disciple i den Alder ere i Stand til at gjøre det, frie for mange Kettelser og den Uorden, som er uforenelig med den Agtelse, de skyldte deres Arbeider til Skolen.

II Klasse (5 Timer egentlig).

A. a) Grammatikken repeteres; det i forrige Klasse Forbigaaede tages successivt med her og i 3die Klasse.

b) Sjorts Børneven.

c) Krossings poetiske Læsebog.

d) Skriftlige Øvelser 2 Timer ugentlig.

B. a) Grammatikken gennemexamineres som i forrige Klasse i Begyndelsen af hver af de 3 til den mundtlige Underviisning ansatte Timer, hvorved stedse Mere og Mere af det tidligere Forbigangne tages med, og jevnlige Sammenligninger med de tilsvarende tyske og franske Sprogformer anstilles.

b) Læseøvelserne fortsættes; større Pensja sættes for, og Disciplene gjøres opmærksomme paa Betoningens store Betydning for Meningen. Alle mødende Sætningers indbyrdes Forhold gjøres under Analyseringen til Gjenstand for Undersøgelse; der gennemanalyseres deels et foresat Pensum, deels gribes under Læsningen Sætninger, som kunne opfordre til særegen Betragtning. Stadigt Hensyn tages til det Tydske, ikke blot hvad angaaer det Grammaticalske, men ogsaa det Lexicalske, der her begynder at spille en større Rolle. Ved mødende Ord maae Disciplene angive de væsentligt med dem beslægtede, baade hvad Afledning og Betydningen angaaer, hvorved adskillige Synonymer ville blive tagne med, deres Betydninger i Phraser og figurlige Talemaader o. s. v. — Der tages stadigt Hensyn til Ordens Plads i Sætningen og den Indflydelse, en forandret Ordstilling har paa Meningen og Nuanceringen. — Interpunktionslæren meddeles og indøves under Analyseringen.

c) Til Udenadslæsning tages af den poetiske Læsebog (1 Gang hver 2den Uge) lidt vanskeligere Stykker end i 1ste Klasse; forresten forholder man sig i det Væsentlige med denne Øvelse som i hiin Klasse, med den Forskiel, som Disciplenes større Modenhed medfører. — Undertiden læres et diceret Digt udenad.

d) De skriftlige Øvelser maae endnu i denne Klasse foretages paa Skolen, deels for det nødvendige Opsyns Skyld,

deels for at Læreren kan være hjælpende tilstede, dog kan undertiden et paa Skolen ikke fuldendt Arbejde gjøres færdigt hjemme. — 2 Timer om Ugen anvendes til disse. Deraf anvendes 1 à 2 Timer maanedlig til Dictat, hvortil der vælges Stykker med noget indviklede Constructioner eller Vers; ingen Interpunctionstegn dicteres. Dictaterne gennemgaaes som i 1ste Classe. Fremdeles øves Disciplene i at nedskrive efter Hufommelsen en foredragen Fortælling, at forfatte et Brev af bestemt Indhold, naar der er Noget, der til en vis Tid kan antages at interessere dem, samt i at oversætte fra Tydsk. — Nærmere sluttende sig til den grammaticalske Underviisning anstilles Øvelser i at danne Exempler til grammaticalske Regler, forandre fra oratio recta til indirecta og omvendt og i at foretage andre Forandringer med Sætningerne, hvortil 5te, 6te, 10de og 11te Lektion af Borgens Veiledning benyttes. Arbejderne gennemgaaes for hver Enkelt, efterat Læreren hjemme har mærket Feilene. Ved Skoleaarets Udgang maae Disciplene være i Stand til uden betydelige Feil mod Orthographi og Interpunction at fremstille en dem bekjendt Begivenhed, saa at de just ikke altid bevæge sig i lutter løse Sætninger, men kunne indlade sig paa mere sammensatte Perioder.

III Classe (3 Timer egentlig).

- A. a) Grammatikken repeteres; Alt tages med.
- b) Solsts prosaiske og poetiske Læsebog benyttes til Læseøvelser og sproglig Analyse.
- c) Et skriftligt Arbejde om Ugen.
- B. a) Under Grammatiklæsningen, hvortil anvendes en Deel af i det Mindste den ene egentlige Time, tages stadigt Hensyn til den latinske Sprogform, efterhaanden som denne bliver mere og mere bekjendt for Disciplene.

b) Dplæsningen antager her en mere æsthetisk Charac-
 teer, idet der ei blot kræves en logisk rigtig Dplæsning, men
 ogsaa en saadan Betonning og en saadan Modulation af
 Stemmen, som svarer til det oplæste Stykkes Indhold. Hertil
 vælges i Begyndelsen Stykker af den profaiske Læsebog, som
 ikke kræve altfor stor Afverling i Stemmen og Foredraget,
 senere gaaes over til vanskeligere profaiske saavel som til pœ-
 tiske Stykker. — Det Forelæste gjengives mundtligt i et sam-
 menhængende sprogrigtigt Foredrag. — Den grammaticalske
 Analyse foretages i Fortsættelse af samme Underviisningsgreen
 i 2den Klasse, dog at her skee Forarbejder for den latinske
 Sprogunderviisning; saaledes faaer det Lexikalske ikke blot i
 Almindelighed større Vægt end tidligere, men Hjælpeverberne
 og Præpositionerne sammenlignes med de grammaticalske For-
 mer, ved hvis Hjælp det latinske Sprog udtrykker de samme
 Forhold, stadigt Hensyn tages til Ordfølgen og dens syntaktiske
 Betydning, medens det fra de forrige Classer Lærte bestandig
 holdes friskt og levende. — Til den mundtlige Underviisning
 anvendes 2 Timer om Ugen.

c) Til skriftlige Øvelser anvendes 1 Time om Ugen.
 I Begyndelsen af denne meddeles Classen de Bemærkninger,
 den foregaaende Stil har givet Anledning til; dernæst sættes
 en ny Stil for, som begyndes paa Skolen og gjøres færdig
 hjemme. Medens der arbejdes paa den, gennemgaaer Lære-
 ren den forrige Stil med hver enkelt Discipel. Til de Øvel-
 ser, som kunne gaae over fra forrige Klasse til denne, (saa-
 som Oversættelse fra Lybsk, Gjengivelse af en oplæst For-
 tælling, Breve), komme nye, nemlig Oversættelse fra Fransk,
 Udtog af digtede Fortællinger, Forandring fra Poesi til Prosa,
 Uddielfer, Beskrivelser, undertiden ogsaa Composition af
 Fabler.

IV Klasse (2 Timer egentlig).

A. a) Solsts prosaiske og poetiske Læsebog benyttes til Læseøvelser og til sproglig Analyse.

b) En Stil hver Uge.

B. a) Særfikl Grammatiklæsning er nu ophørt, men de grammaticalske Øvelser ere endnu i denne Klasse overveiede ved den mundtlige Underviisning i Modersmaalet, som imidlertid kun kan udstrækkes over et kort Tidsmaal, da Anviisningen til den egentlige Stil saavel som Forklaringen af den Enkeltes Feil i denne optager den største Deel af de 2 egentlige Timer. — Da den latinske Syntaxis i denne Klasse er begyndt at læses i Sammenhæng, vil den danske Underviisning kunne berede Veien for Modersmaalets Overførelse i den latinske Sprogform; hvorfor det er ønskeligt, at i denne Klasse Underviisningen i Latin og Dansk er henlagt under samme Lærer. Der anstilles da jevnlige Sammenligninger mellem de forskjellige Sprogformer og Disciplene gjøres opmærksomme paa Sprogens Dvereenstemmelser og Afvigelser saavel i grammaticalsk som i lexicalsk og phraseologisk Henseende, skjøndt kun sporadisk og bestandig gjennem concrete Phænomener, paa de forskjellige Opfattelser af det samme Tankeindhold, der ligger til Grund for de forskjellige enkelte Udtryk og grammaticalske Constructioner i de forskjellige Sprog. Naar der spørges, hvorledes et Udtryk gjengives i det fremmede Sprog, er det dog derfor ikke nødvendigt, at det oversættes, men blot at den Bending og Udtryksmaade, som skal anvendes, angives i Modersmaalet. Herved vækkes Reflexionen over Sprogens forskjellige Betegnelsesmaader af de grammaticalske Forhold. — Med Hensyn til det Lexicalske gjøres Disciplene opmærksomme paa Ordens oprindelige sandselige Betydning og senere Anvendelse til Betegning af

ideelle Forestillinger, hvorved tillige Sammenligninger anstilles med de nærmest tilsvarende i andre Sprog. Herved vækkes ikke blot Reflexionen over Sproget, men ved at kalde de oprindelige Sandseanskuelser tillive gjør man tillige Ordene selv mere gennemsigtige for Disciplene.

Læseværkerne ville i denne Klasse faae mindre Betydning paa Grund af Tidens Korthed; imidlertid vil der blive Leilighed til at vøe Disciplene af og til i Oplæsning af poetiske Stykker, hvorved de tillige foreløbigt kunne gjøres bekendte med de forskjellige Digtarter, Versfødder o. s. v. De opmuntres til at benytte Discipelbibliotheket og deres private Lecture med Skjønsonhed; undertiden kan der opgives dem til skriftlig Øvelse at give et Udtog af et eller andet Værk af den skjønnede Litteratur.

b) Opgaverne til de skriftlige Øvelser, til hvis Affattelse en kort Veiledning meddeles ved hver Stil, ville fornemlig være Beskrivelser eller Skildringer af bekendte Gjenstande, Individualiseren af et i Almindelighed udtalt Begreb, Oversættelse fra et fremmed Sprog, hvor der i Oversættelsen især gjøres Fordring til Sprogriktighed, Forandring af et Digt i et fremmed Sprog til Prosa, endelig et Brev, naar der kan antages at være tilstrækkeligt Stof tilstede. Da det her fornemmelig gjelder om at lette den skriftlige Udtalelse for Disciplene og faae dem til at vove sig ud paa Udtalelse af deres Tanker, maa Corrigeringen af Stilene ikke være for nøieregnende og streng i stilistisk Henseende; den maa mere gaae ud paa at bringe det Dunkle til Klarhed og fuldstændiggjøre det Manglende, end den strax maa forkaste det som urigtigt, og for at forebygge saavidt muligt en affecteret Stilistik søger man at vælge saadanne Opgaver, der dog i en vis Grad kunne interessere Disciplene, saa at de faae Sands for en Udtalelse af hvad de vide.

V Classe (2 Timer egentlig).

- A. a) Solfs Læsebøger benyttede til sproglig Analyse.
 b) Enkelte af den danske skønne Literaturs Hovedværker gennemgaaes for og med Disciplene.
 c) Den nordiske Mythologi læres i Sammenhæng.
 d) En Stiil hver Uge.

B. a) Den sproglige Analyse fortsættes i denne Classe, dog kun i enkelte Timer, da fra nu af det Stilistiske er Hovedformaalet for Underviisningen i Modersmaalet.

b) Derimod vil den største Deel af den Tid, som er tilbage, efterat den egentlige Stiil er sat for og senere rettet, anvendes til at gjøre Disciplene bekendte med forskjellige af den nationale Literaturs Mesterværker. Til den Ende forelæses nogle af disse eller udvalgte Stykker af dem; ved de poetiske Mesterværker dvæles ei blot ved Formen, men tillige drages det indre Tankegehalt frem for Bevidstheden; ved de prosaiske „esterviser man den stilistiske Kunsts Operationer, i det man ligesom fører Lærlingen ind i dens Værksteder“, (sef. Hammerich om det mundtlige Foredrag Pag. 62 og følgende). Saaledes ville Solberg, Seiberg og Hertz blive Gjenstand for Betragtning og Sammenligning, Baggesen, Oehlenschläger, Poul Møller, Chr. Winther; af Prosaiske Mynster og Flere. Undertiden kræves af Disciplene sammenhængende mundtlig Fremstilling af det, hvortil de saaledes ere veiledede. Hensigten er dermed at vække Disciplenes Sands og Interesse for en reen og skøn Stiil, navnlig i Modersmaalet, at lede dem til rigtigt at benytte deres Privatlecture, og forberede dem til at modtage Underviisningen i Literaturhistorie i næste Classe.

- c) Den nordiske Mythologi læres med stadig Henviisning til Eddaerne og Oehlenschlägers Nordens Guder.

d) Med Hensyn til de skriftlige Arbejder kræves i denne Klasse et nogenlunde reent Sprog, en forstandig Anordning og en Fremdragen, videre Forarbejdelse og levende Tilegnelse af det Stof, Underviisningen har meddeelt Disciplene. De historiske Opgaver spille i denne Klasse en betydelig Rolle. Naar der opgives til Behandling en vigtig epokegjørende Begivenhed eller en indgribende historisk Personlighed, kræves der Angivelse af de historiske og locale Forudsætninger, Fremhæven af det Væsentlige i Begivenheden og ved Personen, samt Characteriseren af deres Betydning for en følgende Tid; Sammenligninger anstilles mellem forskjellige Perioder, hvor den historiske Underviisning har veiledet dertil. Det gjælder overhovedet med Hensyn til denne og de følgende Classer, at Læreren i Dansk sætter sig i Forbindelse med de forskjellige andre Faglærere og af dem modtager Opgaver, der, hvor det er nødvendigt, med Hensyn til Indholdet gennemgaaes af disse og, naar de ere skrevne, gennemsees. Saaledes opgives ogsaa i denne Klasse efter Aftale med Læreren i Naturhistorie at anstille Sammenligninger mellem forskjellige Naturriger, enkelte Grupper, Arter o. s. v., ved hvilke nævnte Ovelser Disciplenes Evne til at sondre det Væsentlige fra det Uvæsentlige samt deres Blik for det Individuelle skjærpes. Undertiden gjengive de skriftlig Gangen i en Novelle, et dramatisk Digt, en Tale o. s. v.

Til at lette Fremdragelsen af det Stof, som ikke ligger indenfor den umiddelbare Videns Gebeet, benyttes af Borgens Veiledning 26de og 29de Lektion (Sammenligning og Paraphrase), hvorved Læreren lader det være sig magtpaaliggende ikke at quæle Disciplenes Lyst til at udtale sig ved for strenge Fordringer til Sprogets Reenhed eller Afviisning af mere subjective Dyringer; han maa ved at gennemgaae de rettede Stile med hver enkelt Discipel søge, hvor der ikke

er noget absolut Urigtigt, at gjøre ham tydeligt, hvorledes han egentlig vilde have udtrykt sig.

Som Forberedelse til at skrive Stile i 6te Klasse, der kræve en fast Disposition, og til at følge en sig, naar den er given, anvendes 35te og 36te Lektion af Borgens Vejledning (Afhandlinger over enkelte Themata og Chrien), hvorved der mere fordres en nøiagtig Rubricering af Stoffet end en harmonisk Behandling.

VI Klasse (2 Timer ugentlig).

A. a) Literaturhistorien (Thortsens) læres. Flors Haandbog benyttes.

b) Taleøvelser 1 Gang maanedlig.

c) 2 Stile maanedlig.

B. a) I denne Klasse bliver den danske Literaturhistorie lært og gennemgaaet i Sammenhæng. Haandbogen læres; men Læreren sætter bestandig hvert væsentligt Punkt af Literaturens Udvikling i Forbindelse med de daværende historiske Forhold og viser Literaturens, og navnlig den skønne Literaturs, Stikelse til de enkelte Tider som et væsentligt Led i og Vidnesbyrd om Nationens hele Udvikling. Der gjøres Forskjel paa hvad der mere tilhører den særegne nationale Individualitet, og hvad der mere slutter sig til den almindelige europæiske Culturudvikling. Prøver af de meest karakteristiske udprægede Forfattere og Digtere forelæses og gjøres til Gjenstand for nærmere Betragtning. Ved Benyttelse af Flors Haandbog ville Sammenligninger anstilles og betydningsfulde Mindesmærker fra de forskjellige Tider kunne have stadigt for Die. Leilighedsvis, efterat de forskjellige Digtarter ere forekomne og ere blevne Gjenstand for nærmere Betragtning, vil Disciplenes Blik for deres Forskelligheder og Eiendommeligheder kunne klares, uden at der meddeles dem

noget æsthetisk System, eller det saaledes Meddeelte kræves gjengivet i Læresætningers Form. Et saadant heelt Cursus medtager henved de 2 Aar, paa hvilke Classen er beregnet; imidlertid vil der være Leilighed til forklarende at gennemgaae for Disciplene et enkelt større Digterværk, hvori Tankegehalten udtaler sig mere symbolsk gennem Digtet og opfordrer til en Udsøndring fra den poetiske Iklædning, f. Ex. Zeibergs Nye Digte, Synsoverdag, Julespøg og Nytaarsløier, Paludan-Müllers Lithon o. s. v.

b) Taleøvelser, d. e. Øvelse i at udtrykke sig mundtlig i Sammenhæng, faae først i denne Klasse deres særegne Plads anvist. Egentlig maa Underviisningen i næsten alle Fag tjene til at forberede Disciplene til at opnaae nogen Færdighed heri, idet den Fordring gjøres til dem, at de skulle tale tydeligt og bestemt, i hele, rigtigt dannede Sætninger, oversætte correct, gjengive det Læste i Sammenhæng uden at støtte sig til idelige Spørgsmaal af Læreren, idet der kræves Orden, Reenhed og Klarhed i deres skriftlige Arbejder; men her faaer denne Øvelse først sin selvstændige Plads. Foredragene holdes deels over opgivne Emner, deels over selvvalgte, som dog først maae approberes af Læreren, ganske uden Hjælp, til Classen som Auditorium. Hver Discipel leverer, inden han begynder sit Foredrag, Læreren en Angivelse af de Momenter, han nærmere vil udvikle. Dypgaverne ere væsentlig af samme Art som de til de skriftlige Arbejder (see nedenfor); Tydelighed og Sprogrenhed ere de fornemste Fordringer.

c) Til skriftlige Arbejder vælges Dypgaverne i Begyndelsen fornemmelig af Historien og Religionslæren, som de Fag, der deels lettest lade sig behandle i hvad man i Almindelighed kalder et reent og smukt Sprog, deels ifølge Disciplenes Udviklingsstrin lettest tilbyde dem faste Udgangspunkter og be-

stemte Forudsætninger, hvilke ere nødvendige, da de ikke selv føle sig tilfredsstillede ved blotte Paraphraseringer og tilfældige Bemærkninger, men anerkjende den Fordrings Gyldighed, at deres Stile skulle udgjøre et organisk Hele med et fast Støttepunkt. De historiske Opgaver gaae da et Skridt videre end i 5te Klasse; de stilles saaledes, at det historiske Stof i Reglen kan ansees for bekjendt, og Opgaven bliver at see det under en bestemt Synsvinkel, at betragte det som Utringer af en vis Tidsaand eller Nationalaand, der skjelnes mellem de begrundende Forhold og de tiltrædende Anledninger, Begreber som Nationalitet og Statseenhed klares, Modsætningen mellem det nationale og universelle Element i Culturudviklingen bringes til Bevidsthed o. s. v. Religionsudarbejdelse gaar ud paa at fremstille en af Kirkens Lærdomme klart og tydeligt i Forhold til den almindelige sædelige Bevidsthed og til andre christelige Lærdomme, eller der opgives et betydningsfuldt Skriftsted og kræves Udtalelse af, hvilke Lærdomme det indeholder, hvilke det forudsætter, og hvilke der som Følge nærmest slutte sig til det. Disse Stile veiledes Disciplene til at skrive, navnlig naar i Skoleaarets Begyndelse nye Disciple ere komne op fra 5te Klasse, saaledes, at Stoffet i Timerne drages frem og dernæst ordnes efter en bestemt Plan og Disposition, som maa følges under Udarbejdelsen, eller en Disposition blot meddeles og anbefales med eller uden tilføiede Bink, eller endelig saaledes, at det aldeles overlades Disciplene at besvare Opgaven med egne Kræfter. Ogsaa af andre Fag gives Opgaver, saasom af de græske og romerske Antiquiteter, Naturhistorien o. s. v., hvor, saavel som ved de 2 ovenfor nævnte Arter af Stile, Arbejderne gennemsees tillige af vedkommende Faglærer. Naar nu Stilene ere gennemsete af Læreren hjemme, og de Steder, som skulle rettes eller egne sig til nærmere Dmtale, ere mær-

tebe, erholde Disciplene deres Stilebøger tilbage, hvorpaa Læreren gjennemgaaer Stilene saaledes, at han gaaer fra de almindelige Bemærkninger om Classens Arbejder over til det mere Særegne og dernæst med de enkelte Disciple gjennemgaaer deres Stile og udhæver hvad der kan give Anledning til Bemærkninger.

VII Classe (3 Timer ugentlig).

A. a) En kort Fremstilling af det danske Sprogs Historie samt en systematisk Oversigt over Sprogets grammaticalske Bygning med Benyttelse af Bojesens Sproglære som Grundlag meddeles.

b) Et enkelt Parti af Literaturhistorien behandles udførligere.

c) Taleøvelser 1 Gang maanedlig.

d) 2 skriftlige Arbejder maanedlig.

B. a) Efter at have givet en ganske kort Underretning om det oldnordiske Sprogs Udsende og efter at have vaft Forestilling om dets Formrigdom og øvrige væsentligste Eigendommeligheder i Sammenligning med det nuværende danske Sprog gaaer Læreren over til i Overeensstemmelse med *L. M. Petersens* Fremstilling af de nordiske Sprogs Historie at paavise Sprogformernes successive Overgang til deres nuværende Skikkelse, hvilket oplyses ved Prøver af det ældre Sprog i *Flors Udvalg*; dernæst efter at være naaet til Sprogets nuværende Skikkelse paaviser han dets seneste Udvikling, med Forudsætning af *Thortsens* Literaturhistorie som bekendt, gjør opmærksom paa, hvilke fremmede Magter der have havt og have Indflydelse paa det, samt hvorledes det har stræbt at emancipere sig; Prøver af god Stil forelæses med og uden stærkt individuelt Præg af Forfatteren, som ogsaa Disciplene øves i at paavise det Feilagtige i slet Stil.

Dernæst meddeles den systematiske Oversigt over det nuværende danske Sprogs grammatiske Bygning (sfr. Underviisningsplanen for Latin i 7de Klasse).

b) For at gjøre Disciplenes mere schematiske Literaturkundskab levende paa et enkelt Punkt og derved vække deres Interesse for en grundigere Betragtning af den skønne Literatur vælger Læreren en enkelt Periode eller en enkelt Green af Literaturen, en enkelt reen Digterindividualitet, som han gjør til Gjenstand for en næiere Undersøgelse, hvorved Disciplene opfordres til selv at gjøre sig bekendte med det omhandlede Stof; (Den tragiske Literatur, Kjempeviserne, den baggesenst-oehlenschlägerske Strid). Herved vil tillige blive Leilighed til at meddele Omrids af et æsthetisk System, som ogsaa Disciplenes Selvvirksomhed vækkes ved, at det Meddeelte gjøres til Gjenstand for Samtale og kræves gjengivet i de skriftlige Arbejder.

c) Dvelferne i mundtligt Foredrag afholde sig fra det egentlig Rhetoriske og sætte sig som Formaal alene Reenhed og Klarhed, Frihed og Færdighed i Udtrykket, hvorved det dog ikke skal formenes Disciplene i Foredragene over de selvvalgte Themata at forsøge sig i en saa fri og blomstrende Stil som Enhvers Individualitet er i Stand til at bære. Dypgaverne blive nemlig afverlende foresatte af Læreren og valgte af Disciplene selv. Hine vælges saaledes, at de berøre et fra Underviisningen bekendt Stof, Partier af de classiske Antiquiteter, af Literaturhistorien, Characteristikker af visse Tidsalderne o. s. v. For de selvvalgte sættes saa vide Grændser som muligt. Naar der er opnaaet nogen Færdighed i at udbrede sig over Gjenstanden, paalægges det en af de andre Disciple at forfatte et skriftlig Referat af Foredraget, medens det holdes, hvilket da gennemses og bedømmes af Læreren.

d) Hver Maaned er der indrømmet en af de forskjellige Faglærere en Dag, i hvilken Disciplene udarbejde paa Skolen en større Afhandling over et af ham opgivet Emne, ved hvilke der dog nærmest tages Hensyn til Stoffets rigtige Behandling; disse Dvælses ville understøtte den danske Underviisning, men henhøre egentlig ikke nærmest under denne, da den fornemmelig henvender Opmærksomheden paa den rigtige logiske Anordning, og den rene, correcte og smagfulde Form. For sit Bedkommende vil den da i Fortsættelse af Underviisningen i forrige Klasse vove i at forfatte Afhandlinger, der berøre det Disciplene i de forskjellige Fag meddeelte Stoff, men kræve friere Reflexion og klarere Overtag; da der imidlertid tillige er stillet den Fordring til de afgaaende Disciple, at de skulle kunne besvare tilfredsstillende en fri Opgave, er det nødvendigt at skaffe dem dertil de fornødne Støttestruer. Dette opnaaes ved at Hovedtrækene af Æsthetikens, Moralens og Psychologiens System successtvt meddeles dem, nu og da ved sammenhængende Foredrag, men som oftest kun sporadisk, idet samtidigt Opgaver foresættes, der berøre det omhandlede Gebet, hvorved de efterhaanden ville blive orienterede i det aandelige Livs forskjellige Sphærer. Fremgangsmaaden med de skriftlige Arbejder er nærmere den, at et Thema opgives den ene Time, hvorpaa Disciplene overtænke det til den næste, da det gjøres til Gjenstand for Discussion; de forskjellige Dispositioner prøves og vurderes, hvorpaa en Uge indrømmes til at skrive Afhandlingen, til hvilken søies Angivelse af den Disposition, der er fulgt. Læreren gennemseer hjemme disse Arbejder og meddeler Enhver de sig tilbydende Bemærkninger. Under de Discussioner, som finde Sted over Dispositionerne vil der være Leilighed til at berøre de vigtigste logiske Grundsætninger, saaledes at Disciplene kunne ledes til med

fuld Bevidsthed at disponere flige Afhandlinger. Denne lo-
giske Øvelse iværksættes endvidere ved et mindre skriftligt Ar-
bejde bestaaende i Udvikling af Gangen i en Afhandling,
en Tale, en Recension eller Eignende.

Latin.

III Classe (9 Timer ugentlig).

A. a) Af Madvigs Sproglære læses hele Formlæren
med Undtagelse af enkelte Regler og Anmærkninger*), samt
af hele Orddannelselæren.

b) Af Borgens latinste Læsebog gennemgaaes de fire
første Afsnit med Forbigaaelse af enkelte Exempler, dernæst
5te og, saavidt muligt, 6te Afsnit fuldstændigt.

B. a) Hovedformaalet for den grammatikalske Under-
viisning er her, at Formlæren læres og indøves saaledes, at
Disciplene tillige opnaae Færdighed i dens Anvendelse. Gram-
matikken har hverken i denne eller i de følgende Classer sær-
skilte Timer, men af hver Time anvendes i Gjennemsnit om-
trent en tredie Deel til at examinere i et Pensum af den,
det Øvrige til Læsebogen. Formlæren gennemgaaes i det
Mindste 3 til 4 Gange i Aarets Løb, saaledes at den første
Gjennemlæsning fornemmelig kun bestaaer i Indøvelsen af
Paradigmerne og ved enhver følgende Gjennemlæsning de
vigtigere Regler successivt medtages, idet tillige det allerede
Læste repeteres. Ved Examinationen indskrænker Læreren sig

---

*) Hvilke disse ere, som ogsaa hvilke Regler og Anmærkninger der i
enhver af de følgende Classer skulle medtages eller forbigaaes, er
nøiagtigt bestemt ifølge detailleret Forhandling desangaaende
mellem samtlige Latinlærere, og kun i særegne Tilfælde tør den
enkelte Lærer tillade sig nogen Afvigelse fra de vedtagne Be-
stemmelser.

ikke til at spørge med Formernes grammatikalste Benævnelser, men fordrer dem tillige lærte i deres Anvendelse o: efter Oversættelsen i Modersmaalet, saaledes at ethvert Paradigma, saasnart det er lært, paa forskjellige Maader anvendes i smaa Sætninger, hvortil Læreren opgiver de fornødne Materialier, og hvilke Disciplen derpaa maa sammensætte. Ordfoiningslæren læses i denne Klasse ikke lectieviis; men Disciplene gjøres ad den antydede, reent praktiske Wei efterhaanden bekendte med de almindeligste Begreber og Regler af den latinske Syntax, hvis Forklaring efter de i Formulæren givne Antydninger om Formernes Bestemmelse (f. Ex. i § 30 om Casus, i § 95 om Verbets Maader, i § 97 om Tiderne o. s. v.) slutter sig til de fra den foregaaende Sprogunderviisning medbragte almindelige grammatikalste Forestillinger. Ravnlig maae Disciplene ved Indvælsen af Conjugationerne gjøres bekendte med de simpleste og almindeligste Sætningsformer, med den activiske Sætnings Forvandling til den passiviske o. s. v. Overhovedet gjælder det som Regel ved Læsningen saavel af Grammatiken som af Læsebogen, at Disciplene ikke opfatte Noget blot passivt, men forarbejde det i sig og tilegne sig det som Eiendom, saa at aldrig noget Nyt læres uden tillige strax at anvendes og reproduceres.

b) Saasnart de to første Deklinationer ere lærte, begyndes paa Læsebogen*). Formaalet for denne Deel af Underviisningen maa være, at Disciplene saaledes tilegne sig det i Bogen indeholdte saavel lexikalste som grammatikalste Sprogstof, at de ere istand til at fastholde det naahængigt af den givne Sammenhæng og at anvende det i analoge Tilfælde. Ethvert Pensum gennemgaaes i Regelen af Læreren førend

*) Forsaavidt der allerede i de første Exempler forekomme Verbalformer, maa blæses Betydning og Function foreløbig gives ved Oversættelsen uden videre Analyse.

det foresættes som Lectie. Ved Examinationen oversættes først de enkelte Sætninger i Sammenhæng; derpaa gjenne-
 gaaes de saavel med Hensyn til deres enkelte Bestanddele,
 som disses indbyrdes Forbindelse, saaledes at først og frem-
 mest Formerne ved stadig Indøvelse befæstes og kunne an-
 vendes af Disciplene med Sikkerhed og Lethed, dernæst de
 almindeligste syntaktiske Begreber, overeensstemmende med Bo-
 gens Plan, af og til ogsaa med Henviisning til Gramma-
 tiken, efterhaanden bibringes og indøves ved at eftergjøre de
 læste Sætninger i andre umiddelbart tilsvarende. De fore-
 kommende Vocabler fordres til hver Gang memorerede af Di-
 sciplene, ligesom de ogsaa i passende Afsnit efterhaanden lære
 den forudskikkede Glosesamling. Hyppigt lader Læreren, naar
 eet eller flere Exempler eller et sammenhængende Stykke er
 gennemexamineret, Disciplene luffe Bøgerne i og tilbage-
 oversætte det paa Latin, idet Læreren foresiger den danske
 Oversættelse; nu og da memoreres ogsaa hjemme enkelte
 Exempler eller et sammenhængende Stykke af det foresatte
 Pensum. Jevnligt foretages Repetition af det læste, baade
 for at befæste det indsamlede Sprogstof i Disciplenes Hukom-
 melse, og for ved fortsatte Øvelser at bringe dem til med
 større Sikkerhed og Frihed at bevæge sig deri. Stadigt ag-
 tes paa en correct, tydelig og flydende Dplæsning, ligesom
 ogsaa Læreren ved Examinationen ikke noies med af enkelte,
 afbrudte Ord at kunne slutte sig til Examinandens Tanke,
 men allerede fra først af tilholder Disciplene at give sam-
 menhængende, i en nogenlunde sprogrigtig Form affattede
 Svar.

Stil skrives ikke i denne Klasse, men Disciplene ansv-
 res til at oversætte de i Læsebogen vedføjede danske Exempler
 og andre lignende, samt nu og da at nedskrive dem, efterat
 de mundtligt ere gennemgaaede.

IV Klasse (9 Timer ugentlig).

A. a) I Grammatiken repeteres Formlæren og de enkelte i forrige Klasse forbigaaende Paragrapher medtages successive i denne og de følgende Classer. Af Ordsviningslæren læses her de vigtigere Regler af hvert Affnit efter den før nævnte, af Lærerne vedtagne Plan.

b) I første Halvaar læses udvalgte Stykker af Dorpfs chrestomathia Cicer. eller en lignende latinisk Læsebog*) og omtrent 40 Capitler af Cornelius Nepos; i sidste Halvaar 2 Bøger af Cæsar de bello Gall., samt efter Omstændighederne 1 eller 2 Bøger af Phædri Fabler.

c) 2 Stile ugentligt i 3 Timer.

B. a) I Syntaxen læres i Almindelighed kun et Udvalg af de i Bogen anførte Exempler; de, der læses, blive, naar fornødent er, isorveien oversatte og forklarede af Læreren. Af disse udhæves jævnligt et enkelt, der fortrinsviis indpræntes Disciplene, saaledes at de fornemmeligt gennem det levende Phænomen selv fastholde Regelen og senere ved Analyse og Stil tilbagefalde den i denne Form. Ved Examinationen er Regelens praktiske Forstaelse og Anvendelse Hovedsagen, hvorfor Læreren foruden de af Bogen lærte Exempler hyppigt opgiver Disciplene kortere Sætninger, hvori alle Gloserne enten maae være dem bekjendte eller opgives dem, hvilke de da maae oversætte ex tempore. Jævnligt vælges disse Exempler af de allerede skrevne Stile eller af den for Tiden læste Autor. Først efterat Læreren gennem et Par Exempler har forviiset sig om, at Disciplen er istand til praktisk at anvende Regelen, lader han ham der-

---

*) Efter Forlybende vil en ny Udgave snart kunne ventes af Borgens latiniske Læsebog, hvori den vil erholde en saadan Udbivelse, at den rimeligviis ogsaa vil kunne benyttes i denne Klasse.

næst gjøre Rede for denne enten med Bogens Udtryk eller i en selvvalgt, friere Form. Det ansees ikke for nødvendigt at alle Ordrækker læres fuldstændigt, hvorimod Disciplene omhyggeligt tilholdes at agte paa de anførte enkelte Ords eller Taalemaaders Betydning og at opfatte det Fællede i disse (f. Ex. de i § 244 anførte intransitive Verber, der forbindes med Dativ, verba sentiendi og declarandi).

b) For saa tidligt som muligt at vænne Disciplene til uden fremmed Hjælp at læse og forstaae Sproget, maae de saavel i denne som de følgende Classer i Regelen paa egen Haand foreberede sig paa det foresatte Pensum, uden at dette iforveien gennemgaaes af Læreren. De vigtigste Glosser indskrives under Selvsforberedelsen i en dertil indrettet Bog og forevises paa Forlangende Læreren i næste Time. I denne tilføies af Læreren ved Examinationen de fornødne Rettelser og Bemærkninger, hvilke Disciplene under Foredraget notere sig, ligesom ogsaa Læreren, efterat hvert Stykke er gennemgaaet i det Enkelte, til Slutning gjentager Oversættelsen i Sammenhæng. De opskrevne Bemærkninger maae Disciplene hjemme revidere og videre udarbejde, samt medbringe og paa Forlangende forevise Læreren i næste Time. Nu og da lader Læreren dem bringe hjem til sig til nøiere Estersyn. Det gennemgaaede Stykke foresættes altid som Repetitionspensum til næste Gang, saa at Disciplene i hver Time have et nyt og et gammelt Pensum at gjøre Rede for. Undtagelse fra denne Methode gjøres kun med enkelte vanskeligere Afsnit, især af Digterne, og ved Begyndelsen af en ny Forfatters Læsning, idet Læreren her iforveien gennemgaaer det Pensum, der foresættes. I Analysisen træder i denne Klasse det syntaktiske Element stærkere frem, medens Læreren dog tillige vaager over at den nøiagtige Kundskab til Formlæren vedligeholdes og befastes. De

ved forrige Glasſe omtalte Dvelfer i at anvende det Læſte ved Overſættelſe af analoge Exempler, i Memorering og Reſtrovertering forſættelſes her med de for det mere fremrykkede Standpunkt paſſende Modificationer. Ved den lexikalſke Deel af Underviisningen indſtrænker Læreren ſig ikke længer til at bibringe Disciplene et viſt Forraad af Gloſer, men ſøger tillige efterhaanden at føre dem tilbage til Ordnes Grundbetydninger, at viſe diſſes Overførelſer og videre Forgøninger, ſom ogſaa Ordnes fra de nærmefte tilſvarende i Modersmaalet forſkjellige Omfang. Ligeledes gjøres Disciplene efterhaanden mere opmærksomme paa Ordnes phraſeologiſke Forbindelſer, og tilholdes at memorere de vigtigere af diſſe, efterſom de forekomme under Læſningen. Ved Overſættelſen agtes i denne og de følgende Glasfer nœie paa, at Disciplene vælge de paa ethvert Sted paſſende Udtryk og at Modersmaalets Reenhed ikke altfor meget opoffres for den grammatikalſke og lexikalſke Nøiagtighed; navnlig fordres der af det til hver Time foresatte Repetitionspenſum en fuldkommen correct og flydende Overſættelſe. Til Bojeſens Haandbog i de romerſke Antiquiteter, der allerede i denne Glasſe maa være i Disciplenes Hænder, henviſes leilighedsviis ved Forfatterlæſningen.

c) Af Stilene udarbeides den ene hjemme, den anden paa Skolen. De corrigeres hjemme af Læreren, dog kun ſaaledes, at Feilene mærkes, og gjennemgaaes dernæſt for Glasſen i Almindelighed. Læreren indſtrænker ſig herved ikke til at omtale og berigtige de enkelte af Disciplene begaaede Feil, men ſøger fornemmeligt at lade den latinſke Forms hele Tilblivelse ligesom udvikle ſig og efterhaanden fremgaae for Disciplene, ſaa at Foredraget ikke bliver et blot Aggregat af enkeltſtaaende Bemærkninger, men en ſammenhængende Underviisning af den Methode Disciplene ſelv i deres Arbeide have

at følge. Under Foredraget nedskrive Disciplene Rettelserne i Stilebogen og tilføie i Margenen de dertil hørende Regler og andre af Læreren gjorte Bemærkninger eller Henviisninger; de tilholdes omhyggeligt at spørge om deres enkelte Feil, forsaavidt de ikke selv indsee Grunden til dem, og Læreren ikke af sig selv erindrer og omtaler dem, ligesom denne ogsaa enten strax, naar Stilen er gennemgaaet, eller senere hjemme ved Efterhyn forvisser sig om, at de uviagtigt ere rettede. I Almindelighed dicteres, enten før eller efterat Stilen er gennemgaaet i det Enkelte, en sammenhængende latinsk Oversættelse, hvilken Disciplene hjemme maae memorere, ligesom de ogsaa i den følgende Time maae gjøre Rede for de enkelte af dem begaaede Feil. (Den her anførte Fremgangsmaade følges i det Hele ogsaa i de øvrige Classer.) Ogsaa ved Udarbejdelsen af Extemporalstilen tillades nu og da Brugen af Grammatik og Lexikon*), i hvilket Tilfælde Læreren jevnligt benytter Leiligheden til at vejlede Disciplene til en forstandig Brug af det sidstnævnte Hjælpe-middel. Naar enkelte Ord og Talemaader iforveien opgives, maa dette kun skee saaledes, at tillige deres Betydning og Brug omhyggeligt forklares, hvorefter de maae erindres af Disciplene uden at nedskrives før de forekomme under Udarbejdelsen, da Erfaring har vüist, at disse, naar det tillades strax at bringe de opgivne Ord paa Papiret, som oftest nedskrive og anvende dem tankelöst og næsten altid meget hurtigt glemme dem. Mundtlige Svælses i Extemporalstil afverle jevnligt med de skriftlige, eller begge forbindes, saaledes at Stilen først mundtligt gennemgaaes og derpaa nedscri-

---

*) I Almindelighed anbefales Disciplene her i Skolen K. E. Georges's Bearbejdelse af Schellers og Lünemanns latinsk-tydske og tydske-latinske Haandordbog.

ves. Opgaverne til Stilene vælges saaledes, at de nøie slutte sig deels til de for Tiden læste Afsnit af Grammatiken, deels til Forfatterlæsningen. I Regelen bestaae de af blandede Exempler, der have Hensyn til forskjellige Regler af Syntaxen (s. Ex. Reglerne om Tids- og Stedsbestemmelser, om directe og indirecte Spørgsætninger, om accus. c. inf., ut og quod o. s. v. mellem hverandre); dog kunne de især i Slutningen af Aaret afveksle med lette sammenhængende Opgaver, der da i Almindelighed sammensættes ved forskjellige Omfkrivninger og Anvendelser af et eller andet nyligt læst Stykke. At lade Disciplene udarbejde en Mængde korte Exempler efter en enkelt isørveien opgivet Regel af Grammatiken fraraades i Almindelighed, som en Methode, der let udarter til tankeløs Mechanisme.

V Classe (10 Timer ugentlig).

A. a) Grammatiken repeteres. De i forrige Classe forbigaaede Regler medtages successive i denne og den følgende Classe.

b) I Prosa læses 2 Bøger af Cæsar de bello Gall. eller, hvis Disciplenes Modenhed tillader det, kun 1 Bog statarisk, hvorefter Læsningen af denne Forfatter fortsættes i een ugentlig Time cursorisk; dernæst enten Sallustii Catilina og omtrent 50 Capitler af de lettere ciceronianske Taler eller istedenfor endeel af de fidsnævnte Cato maior eller Lælius, eller Sallustii Jugurtha og omtrent 25 Capitler af Ciceros Taler; i Poesie omtrent 1000 Vers af Ovidii Metamorph. efter Feldbausch's Udvalg eller en Comoedie af Terentius.

c) 2 Stile ugentligt i 3 Timer; een Gang maanedlig en Version.

B. a) Ved den grammatikalske Underviisning følges i

det Hele samme Fremgangsmaade, som i foregaaende Classse, dog saaledes, at ved Siden af den praktiske Tilseelse og Anvendelse af Phænomenerne, som der var Hovedsagen, ogsaa disses indre Begrundelse og Sammenhæng noget stærkere træder frem. Læreren søger til den Ende deels indenfor Sprogets egne Gennemærker at fremkalde Forestillingen om det fælleds Tilgrundliggende for de tilshueladende forskjellige eller enkeltstaaende Phænomenener, deels ved hyppige Sammenligninger med andre, Disciplene bekendte Sprog, fornemmelig Modersmaalet, at gjøre dem opmærksomme paa Overensstemmelse og Afvigelse i Sprogbrugen, og derved bringe Phænomenerne selv tydeligere til Bevidsthed.

b) Ogsaa med Hensyn til Forfatterlæsningen følges i det Hele den for den foregaaende Classse angivne Fremgangsmaade med de Modificationer, som deels Disciplenes større Modenhed, deels de her læste Forfatters Giendommelighed med Hensyn til Stil og Indhold gjør nødvendige. Brugen af skrevne eller trykte Oversættelser fraraades i Almindelighed, da det antages, at disse meer eller mindre indskrænke Disciplenes frie Selvvirksomhed og at kun de færreste Disciple benytte dem saaledes, at de først efter alvorligt at have prøvet deres egne Kræfter søge Hjælp i dem. Da det imidlertid ikke er muligt ganske at forebygge Brugen af dem, maa Læreren i alt Fald ved Examinationen modarbejde og hindre grovere Misbrug. Derimod anbefales som Hjælpemidler ved Forberedelsen saadanne ikke for kostbare Haandudgaver, som indeholde korte og efter Disciplenes Læsning afspasjede sproglige og historisk-antiquariske Dplysninger *). Hvorvidt den oven-

---

*) Da der imidlertid kun findes saa ret hensigtsmæssige Skoleudgaver i den tydske Litteratur, i vor egen saa godt som ingen, vilde det være særdeles ønskeligt, om flere af vore Philologer vilde forene

for nævnte cursoriske Læsning af Cæsar vil blive at indrette saaledes, at det Hele gjennemexamineres paa Skolen eller at kun enkelte Steder udhæves og gjennemgaaes, hvorved man vil kunne gaae endeel hurtigere frem, maa beroe paa Disciplenes større eller mindre Modenhed og Dygtighed til enhver Tid; i begge Tilfælde ansees det for rigtigst, at de hjemme gjennemlæse et foresat Pensum. Ved Læsningen af Sallust gøres de omhyggeligt opmærksomme paa de hos denne Forfatter hyppigt forekommende forældede Former og Udtryk. Det Samme gjælder ved Læsningen af Dvid med Hensyn til den poetiske Sprogbrugs Afvigelser fra den prozaiske. Ogsaa søger Læreren allerede i denne Klasse leilighedsviis at henlede Disciplenes Opmærksomhed paa de enkelte Forfatteres stilistiske Etendommelighed og efterhaanden at vække deres Sands herfor. Som Forberedelse og Indledning til Læsningen af Ciceros Taler gjennemgaaes i Almindelighed de derhenhørende Afsnit af Bojesens Haandbog i de romerske Antiquiteter, ligesom ogsaa Discipline, saa ofte Læsningen af denne eller de andre Forfattere giver Anledning dertil, henvises til denne Bog. Ved Siden af den sproglige og historisk-antiquariske Analyse fordres tillige, navnlig ved Læsningen af de ciceronianske Skrifter, baade at Discipline gjøre nøiagtig Rede for Meningen af det enkelte Sted og at de, tildeels ogsaa for derved at øves i mundtlig Fremstilling, med Klarhed og, saavidt muligt, i Sammenhæng udvikle Tankegangen i de større Afsnit og dennes Articulation. En skriftlig Udvikling af Tankegangen i hele Skriftet, umiddelbart efterat dette er læst, vil jevnligt kunne afgive passende Stof til Udarbejdelse i Modersmaalet og

---

sig om efterhaanden at afhjælpe denne væsentlige Mangel i vor Skolelitteratur.

anbefales som saadant vedkommende Lærer. Før der begyndes paa Læsningen af Dvid, gennemgaaes efter Grammatikens Hovedreglerne for Hexametrets Bygning. Versene oplæses saaledes, at den rhythmiske Bevægelse falder i Dret uden at fordunkle eller hindre Indholdets Forstaaelse. Ved Explicationen af denne Digter meddeles Disciplene de mythologiske Bemærkninger, hvortil det Læste giver Anledning, ligesom de ogsaa jevnligt henvises deels til det i *Seldbausch's* Udgave vedsviede mythogiske Register, deels til *Morig's* mythologiske Haandbog. Ligeledes gjøres de leilighedsviis opmærksomme paa denne Digters eiendommelige Dpfattelse og Behandling af de græske Myther. Saavel Dvid som Lærers blive i det Mindste fra først af isorveien gennemgaaede af Læreren.

c) Skjøndt det ogsaa i denne og de følgende Classer gjælder som Princip, at Stiløvelserne nøie slutte sig til Læsningen, saa at navnlig Stilenes Indhold ikke overstrider Grændserne af det fra Grammatikens og Forfatterlæsningen erhvervede Sprogstof*), følger det dog af denne Classes mere fremrykkede Standpunkt i Sammenligning med den foregaaende, at de, især i den sidste Halvdeel af Aaret, ikke længer, som i hin, kunne indskrænke sig til en umiddelbar Eftergjørelse af det Læste, men i det Hele maae være af no-

---

*) „To Ting vilde Forfatteren lægge Lærere paa Hjertet, deels ikke, naar de opgive Themata, der ere oversatte fra Latin, glemmende den usigtlige Parallellisme i Sprogene, for ibrigen at forlange Originalens Udtryk og Bendinger, der maafee ikke altid være just forbrede ved de i Oversættelsen brugte nyere, deels at være varssomme med at give Opgaver, hvori Meget maa blive at rette, og med at rette mere end fornødent og uden fuldkommen tilstrækkelig Grund. Intet forvirrer Disciplen mere.“ *Madvig om den lærde Skoleunderviisning, Maanedsskr. f. Litt. 8 Bd. S. 596.*

get friere Art. Til Opgaver vælges i Regelen lettere sammenhængende Stykker dels af historisk, dels af raisonne-
rende Indhold; dog benyttes nu og da ogsaa Exempelstile, især ved de mundtlige Øvelser, for tydeligere at udhæve og indsfærpe enkelte Regler. Extemporalstilene udarbejdes i Almindelighed uden Brug af Lexikon og Grammatik. Opgaverne til Berstønerne vælges af en eller anden lettere latinsk Prosaist, hvorved ikke saa meget tilsigtes noget Udbytte for Disciplene med Hensyn til latinsk Sprogkundskab, som Øvelse i correct og smagfuld Oversættelse og Behandling af Modersmaalet. De rettes og gennemgaaes af Læreren paa samme Maade som Stilene, ligesom ogsaa en correct Oversættelse dicteres og læres af Disciplene til en følgende Time.

VI Klasse (9 Timer ugentlig).

A. a) Grammatikken repeteres i hvert af Aarene, efter Omstændighederne i sin Heelhed, eller saaledes, at kun enkelte Afsnit dertil udvælges. De endnu i forrige Klasse forbigaaede Regler og Anmærkninger medtages her, med Undtagelse af saadanne, til hvilke det ansees for tilstrækkeligt at henvisse ved Forfatterlæsningen.

b) 3 Prosa: saa Meget af Ciceros Taler, at det i Forbindelse med hvad der er læst i forrige Klasse udgjør omtrent 100 Capitler; 2 Bøger af Livius eller istedenfor den ene af disse et Equivalent af Sallust; omtrent 80 Capitler af Ciceros rhetoriske eller philosophiske Skrifter. 3 Poesie: 3 eller 4 Bøger af Virgils Æneide og 2 Bøger af Horats's Oder. Desuden anvendes 2 Timer ugentlig i hvert Aars sidste Halvdeel dels til statarisk, dels, og fornemmelig, til cursorisk Læsning af udvalgte Stykker især af Sølvalderens Forfattere, eller af en et saadant Udvalg indeholdende, større latinsk Læsebog.

c) 2 Stile ugentlig i 3 Timer; een eller to Gange maanedlig en Version.

B. a) Formaalet for den grammatikalske Underviisning i denne Glasſe er deels at opfriske og befæste det tidligere Lærte, deels efterhaanden at optage de enkelte, endnu ubekjendte Phænomener, hvortil den fremſkridende Læsning af Forfatterne fremkalder Trang, og at bringe disse i Sammenhæng med det tidligere Lærte. Behandlingsmaaden slutter sig væsentlig til den i forrige Glasſe, kun at det rationelle Element her træder noget stærkere frem.

b) Da denne Glasſe er toaarig, læses af Prosa hvert andet Aar afvexlende Ciceros Taler eller Livius, hvert Aar omtrent 40 Capitler af Ciceros rhetoriske eller philosophiske Skrifter; af Poesie hvert Aar 1 eller 2 Bøger af Virgils *Æneide* og 1 Bog af Horats's *Oder*. Kun enkelte vanskelige Stykker, især af Digterne, gennemgaaes i Forveien af Læreren, det Øvrige kun examinando efter den under 4de Glasſe udførligere beskrevne Fremgangsmaade. Af de romerske Antiquiteter gennemgaaes efter Bojesens Haandbog de Afſnit, hvortil navnlig Læsningen af Ciceros Taler og Livius giver Anledning. Ved Examinationen heri fordres en saavidt muligt sammenhængende Fremstilling af den omhandlede Gjenstand. Ligeledes anføres Disciplene ved Forfatterlæsningen til nu og da uden Afbrydelse af Læreren at foredrage et længere Stykke af det foresatte Repetitionspensum. Hyppigst benyttes hertil en eller anden af Horats's *Oder*, saaledes at Discipulen, efter at have oplæst og oversat Stykket, paa egen Haand forklarer først Versmaalets Beskaffenhed, dernæst Indholdet, saavel fra den historiske Side som med Hensyn til Tankegangen og Stoffets digteriske Behandling, endelig meddeler de sproglige og historiske-antiquariske Bemærkninger, hvortil der er Anledning. Først naar han hermed er ganske tilende,

bliver Foredraget gennemgaaet og rettet i det Enkelte enten af Læreren selv eller af de andre Disciple.

Af Tregders Haandbog i den græske og latinske Litteraturhistorie gennemgaaes enkelte Afsnit deels som Indledning til Læsningen af de forskjellige Forfattere, deels under Læsningen selv, hvor Anledning dertil gives. Stadigt benyttes den ved Læsningen af Ciceros philosophiske Skrifter til at gjøre Disciplene bekendte med de vigtigste derhenhørende Partier af den græske Philosophies Historie.

Deels for efterhaanden at udvide Disciplenes Bekjendtskab med Sproget ogsaa til dets senere Udvikling og Skikkelse, ihvorvel den augusteiske Tidsalder, som den, hvori baade det og Litteraturen fremtræder rigest og skjønnest, bestandig maa blive den, hvormed Skoleundervisningen fortrinsviis beskæftiger sig, deels ogsaa for af Børnene selv at gjøre dem bekendte med Hovedretningerne af Litteraturens historiske Udviklingsgang, anvendes i denne og den følgende Klasse endeel af Liden til at gennemgaae udvalgte Stykker fornemmeligt af Solvalderens bedre Forfattere. I Regelen er Læsningen heraf cursorisk, dog ogsaa af enkelte Stykker statarisk, naar enten Sproget eller Indholdet frembyder særegne Banffeligheder. Da det imidlertid for de fleste Disciple vilde være forbundet med altfor store Udgifter at forskaffe sig Exemplarer af alle de Skrifter, hvoraf Udvalget maatte gjøres, saa meget mere, naar Udgaverne skulde være forsynede med Noter, der indeholdt de til Selvsforberedelsen nødvendige sproglige og historiske Oplysninger, saa formener man, at det angivne Die med bedst vilde opnaaes ved Indførelsen af en større, alene for de øverste Glasfer indrettet latinsk Læsebog, der i en prosaisk og en mindre poetisk Afdeling maatte indeholde et Udvalg af ikke altfor korte Stykker, ordnede deels chronologisk deels efter Fagene, af de for den almindelige Dannelse vigtigste

latinske Forfattere, fornemmeligt af Solvalderen (omtrent efter samme Plan som Prof. Hjorts tydske Læsebog). Den maatte være forsynet med en orienterende Indledning til hvert enkelt Stykke, samt med en kort Commentar, der satte Disciplene istand til at læse det Meste uden yderligere Veiledning, saaledes at de lettere Stykker ikke engang behøvede fuldstændigt at gjenmemerimeres paa Skolen. Med Læsningen af hvert Stykke maatte det tilsvarende Afsnit af Litteraturhistorien sættes i nøieste Forbindelse.

c) Opgaverne til Stilene vælges jevnligt af de lettere Stykker af Henrichsens eller de vanskeligere af Ingerslevs Materialsamling; dog componeres de ogsaa ofte af Læreren selv, fornemmeligt hvor det gjælder om at indøve enkelte Regler eller et bestemt Afsnit af Grammatiken. Af Henrichsens Samling af Opgaver til Oversættelse fra Latin paa Dansk benyttes i denne Klasse kun de lettere Stykker.

VII Klasse (10 Timer ugentlig).

A. a) Formulæren læses i denne Klasse ikke lectieviis, men benyttes kun til Henvisning, forsaavidt der under Forfatterlæsningen eller ved Stilen nu og da maatte vise sig Trang dertil. En Undtagelse herfra gjøres med Ordbaanefæslæren, der ligesom ogsaa Syntaxen underkastes en Slutningsrepetition.

b) 3 Prosa: 2 Bøger af Livius og omtrent 40 Capitler af Ciceros rhetoriske eller philosophiske Skrifter; i Poesie: 1 eller 2 Bøger af Horats's Ode, Sammes Breve tilligemed ars poetica. 2 eller 3 Timer ugentligt anvendes til Fortsættelse af den i forrige Klasse begyndte friere Læsning af udvalgte Stykker af forskjellige Forfattere. 3 Slutningen af Aaret repeteres det hele Pensum, der som statariff læst bliver at opgive til Afgangsexamen.

c) De før nævnte Haandbøger i de romerske Antiquiteter og den latinske Litteraturhistorie, af hvilke de vigtigste Afsnit allerede fra de foregaaende Classer ville være Disciplene bekendte, læses her i Sammenhæng, dog med Forbigaaelse af enkelte Paragrapher eller hele Partier (s. Ex. af Antiquiteterne største Delen af det Afsnit, der afhandler den romerske Privatret), medens omvendt enkelte Punkter noget udførligere udvikles af Læreren.

d) 2 Stile ugentlig; nu og da en fri latinsk Afhandling over et opgivet Emne; 1 eller 2 Versioner maanedligt.

B. a) Formaålet for den specielle grammatikalske Underviisning i denne Klasse er ikke saameget at opfriske eller udvide den allerede erhvervede Detailkundskab, hvortil Forfatterlæsningen og Stiløvelserne formeentlig ville frembyde tilstrækkelig Leilighed, som snarere at anføre Disciplene til at opfatte og samle de enkelte syntaktiske Bestemmelser under høiere Eenheder og derved lede dem til en tænksom og sammenhængende Betragtning af Sprogets grammatikalske Bygning i sin Heelhed, — en Betragtning, der allerede vil være forberedet og indledet ved Behandlingsmaaden af denne Underviisning i de nærmest forangaaende Classer, saa at den her, uagtet sin Vigtighed antages at ville kunne naae sit Maal i en forholdsvis temmelig kort Tid. Ved at tilbageføre de enkelte Phænomener til deres almindelige Grundbestemmelser skulle Disciplene efterhaanden ledes til en klarere Indsigt i Bøyningsformernes egentlige Væsen og Betydning, og idet de tilsvarende Phænomener i andre dem bekendte Sprog indbrages under Betragtningen, bringes til Bevidsthed om, hvori Sprogens grammatiske Opgave i Almindelighed bestaaer og hvorledes de enkelte Sprog i Virkeligheden have løst denne.

I Læren om Betegnelsen af Ordenes Forhold i Sætningen maae saaledes Disciplene, efter først at have sammenvattet under et almindeligt Overblik Hovedreglerne for de Tilfælde, i hvilke enhver Forholdsform (casus) kommer til Anvendelse og nøiagtigt begrændset saavel de enkelte Anvendelsesmaader, som Formens Function og Anvendelse i sin Heelhed, dernæst gjøres opmærksomme paa den almindelige Centralbetydning, hvorfra hine udgaae, og nu omvendt fra denne af forfølge Sprogets deels consequente og naturlige, deels vakkende og vilkaarlige Bevægelse i Anvendelsen. De ville herved ledes til at adskille det, som den grammatikalske Form som saadan betegner, fra den Betydning, som den Talende eller Hørende tillægger den deels ifølge Ordenes reale Indhold og Talens hele Sammenhæng, deels ifølge Vedtægt og Analogiefølelse, idet de uden Vanskelighed ville kunne forstaae, at den grammatikalske Form i og for sig hverken, som Ablativ, er istand til at udtrykke et Aarsagsforhold, et Redskab o. s. v., eller, som Genitiv, et Eiendoms-, et Delings-, et Objectsforhold o. s. v., men at den første kun betegner et ydre, adverbialt Forhold, hvori en Forestilling sættes som medhørende til Prædikatets Udfyldning og Bestemmelse, den sidste et Sammenhængsforhold mellem Forestillingerne, hvorved den ene bestemmer den anden ganske i Almindelighed, hvorimod man af Contexten og Ordenes Betydning maa slutte sig til, hvorledes de almindelige Bestemmelser i det enkelte Tilfælde ere at opfatte. Det vil dernæst ved nærmere Betragtning af disse blive Disciplene klart, at, medens Forestillingerne selv ere betegnede ved de enkelte Ord, udtrykke derimod de grammatiske Former kun paa en billedlig Maade disses Forhold til hinanden, ved nemlig at betegne deres Stilling for Anskuelsen eller Indbildningskraften, der kun forsaavidt er betinget af Forestillingernes virkelige

Forhold, som Formerne give os det af Iudbildningskraften reflecterede Billede af dem. Ved denne Opfattelse ville nu ogsaa de forskjellige Sprogs Parallelismer og Divergentfer i Forholdenes Betegnelsesmaade vise sig for Disciplene i det rette Lys, idet de ved den sammenlignende Betragtning gjøres opmærksomme paa de forskjellige Maader, paa hvilke Forholdene kunne fremtræde for Anskuelserne og paa de forskellige Midler (Bøiningformer, Præpositioner, Ordstilling), som Sprogene benytte til deres Betegnelse.

Idet Underviisningen herfra gaaer over til at betragte Bøiningformerernes Anvendelse til Betegnelsen af Forhold ved hele Sætningen, vil den ogsaa her ad den ovenfor betegnede Vej søge at tydeliggjøre Disciplene, først hvorledes Tempus- og Modusformerne ikke saaledes som Forholdsformerne betegne de enkelte Ord, men hele Sætningens Forhold, dernæst, hvorledes ogsaa disse kun betegne Udsagnets Forhold og Stilling for den Talendes Anskuelse, eftersom Forestillingen fremtræder for denne deels som nærværende eller fjernet i Tiden, deels umiddelbart, som den, der svarer til Virkeligheden, eller som den, der staaer i andet Forhold til denne. Ogsaa her vil Jævnførelsen fornemmeligt af det græske, dog ogsaa af de nyere Sprog afgive rigt Stof til Jagttagelse af, hvorledes Sprogene opnaae de samme Resultater ved Anvendelsen af Former, der baade med Hensyn til Betydningernes Omfang og Grupperinger og i Antal meget afvige fra hverandre.

Efterat den syntaktiske Fremstilling saaledes ved at gaae ud fra de enkelte Phænomener selv har forfulgt Sprogets Bevægelse i Anvendelsen af dets grammatikalske Midler, staaer endnu kun tilbage i Læren om Ordenes og Sætningernes Følge og Stilling at paavise, hvorledes de gamle Sprogs større grammatikalske Formrigdom, idet den tydeliggjør og

letter Forstaaelsen, tillige medfører en friere Ordstilling og deraf følgende større Bequemhed for det rhetoriske Udtryk og den metriste Behandling, medens i de nyere Sprog Mangelen paa grammatiske Former for endeel maa erstattes ved Ordnes mere bestemte og regelbundne Stilling.

Idet der herved er angivet saavel det Maal Skolen maa stille sig for den grammatikalske Underviisning i det af de fremmede Sprog, der ogsaa i Fremtiden ved Siden af Modersmaalet skal gjælde som det vigtigste sproglige Dannelsesmiddel, som ogsaa Grundtrækkene af denne Underviisnings Behandlingsmaade paa dens sidste Stadium, skal endnu i sidstnævnte Henseende til Forebyggelse af enhver Misforstaaelse kun tilføies, at den hverken med Hensyn til sit Indhold maa overskride Grændsen af det i den anordnede Grammatik selv givne Stof, hvis hele Detail det ikke engang vil være fornødent at optage i Behandlingen, ei heller i sin Form tør fjerne sig fra en, vel videnskabelig, men derhos populair og efter Disciplenes Standpunkt afskåret Fremstilling.

b og c) Formaålet for Læsningen af de latinske Forfattere maa i sproglig Henseende sættes deri, at Disciplene efter fuldendt Cursus ikke blot have læst og forstaaet et vist Antal latinske Skrifter, men tillige tilegnet sig det i disse indeholdte Sprogstof, uafhængigt af dem og frigjort fra den tilfældigt givne Form og Sammenhæng, saa at de derved ere istand til at forstaae ogsaa andre Skrifter, i hvilke ikke enten Textens Besskaffenhed eller Indholdet og Stilen selv frembyder særegne Vanskeligheder. Ligesom derfor den grundige, sikkre og usiagtige Kundskab og Tilvænnelsen til en dertil svarende Behandlingsmaade er Hovedformaålet for den statariske Læsning af enkelte, fra Sprogets og Literaturens meest blomstrende Tidsalder udvalgte Skrifter, saaledes skal den friere og mere cursoriske Læsning af forskjellige, især senere Forfat-

tere, idet den udfylder og afrunder den histfra erhvervede Kundskab, fornemmeligt tjene til at bibringe Disciplene Lethed og Færdighed i at forstaae Sproget, ogsaa i dettes senere, noget forandrede Skikkelser.

Underviisningen søger derhos med Hensyn til det lexikalske Element at fremkalde hos Disciplene Reflexion over Sprogets eiendommelige Technik i Forestillingerernes Betegnelse, over disses Forhold til deres Udtryk og Ordnes phraselogiske Forbindelser. Idet den leder Disciplene til at forfølge Sprogdannelsens Gang i Overførelsen af Udtrykkene for sandfælige Gjenstande til oversandfælige Forestillingers Betegnelse, i Ordbetydningernes Forgreninger og Omfang, og gjør dem opmærksomme paa de herfor tilgrundliggende, ofte dunkle og lunefulde Ideasociationer, vil den tillige efterhaanden udvikle hos dem en mere levende Følelse af Sprogets Aand og Character og af de enkelte Udtryks Nuanceringer og eiendommelige Farvespil, snart med Hensyn til de Sandseanskuelser, hvorpaa de hvile, snart ved Henpegning til andre beslagtede eller modsatte. Ogsaa her vil den sammenlignende Sprogbetragtning, idet den stiller Ordbetydningernes Grupper og Rækker i de forskjellige Sprog overfor hinanden, vække Reflexion over de forskjellige Opfattelser af Forestillingerne, der ligge til Grund for de forskjellige Udtryk og derved lede til den Frigjørelse fra det enkelte Sprogs Eiendommelighed og Genfædighed og den Bevidsthed om Sprogets Betydning i Almindelighed og dets Forhold til Tanken, hvori Sprogunderviisningens dannende Kraft væsentligt er at søge.

Underviisningens Methode slutter sig med Hensyn til det sproglige Element i det Hele til den i foregaaende Klasse, kun at Disciplene her jevnligt øves i uden Forberedelse at oversætte lettere Stykker.

Med Hensyn til Indholdet skal den latinske Underviisning dernæst meddele Disciplene et fra Bekjendtskabet med de gamle Forfattere selv hentet, og derved levende og anskueligt Billede af den romerske Oldtids Liv og Literatur i disses Hovedretninger, og derved fremkalde hos dem Forestillingen om dens Betydning for Nutiden i Culturens almindelige Udviklingsgang, deels som Forudsætning for den, deels som Modsætning til den. Den skal derved tillige vække Disciplenes Sands for den classiske Fremstillings Eiendommeligheder og Skjønhed, ikke ved at anprise de gamle Forfattere som Monstere til umiddelbar Efterligning, men ved at henlede Opmærksomheden paa det Eiendommelige i deres Fremstillingskunst, som særegen Aabenbaringsform for Oldtidens Aand og Liv. Idet allerede Underviisningen i de foregaaende Classer deels ved Forfatterlæsningen selv, deels ved jevnlige Henviisninger til de brugelige Haandbøger i Antiquiteter og Litteraturhistorie, skjøndt kun leilighedsviis og i enkelte og adspredte Træk, har meddeelt største Delen af det herhenhørende Stof, bliver Formaalet for Underviisningen i denne Classe at ordne og udfylde det indsamlede Kundskabsforraad ved en mere sammenhængende Læsning af de nævnte Haandbøger, og derved meddele en ikke meget detailleret, men Hovedtrækkene stærkt udhævende Oversigt over Oldtidens sociale og litteraire Liv.*)

---

*) Da det overalt bør gjælde som Regel i Underviisningen at lade en klar og levende Anskuelse af de enkelte Phænomener, bygget paa Kilderne selv, gaae forud for den systematiske Behandling, og da derhos Dyfattelsen af en saa compliceret Gjenstand som den romerske Statsorganisme i sin Sammenhæng ogsaa i og for sig forudsætter en ikke ringe Grad af Modenhed, have Lærerne troet at maatte afvige fra den i Motiverne til den provisoriske Underviisningsplan indeholdte Bestemmelse, isølge hvilken Under-

d) Ved Stiløvelserne skulle Disciplene efter fuldbendt Skolekursus være bragte saavidt, at de ere istand til at præstere „en for grovere grammatikalste Feil fri og med nogenlunde rigtigt Valg af Ord og Udtryk skreven Oversættelse af en Opgave, der ikke indeholder usædvanlige Ord og Talemaader *).“

I Almindelighed følges ogsaa i denne Glasfe den tidligere angivne Methode med passende Modificationer. For at forskaffe Disciplene større Færdighed i at skrive Sproget og Sikkerhed i vœbliffelig Anvendelse af deres Kundskaber, opgives dem undertiden et Stykke til Oversættelse saaledes, at, medens Læreren efter Omstændighederne een eller flere Gange oplæser de enkelte Sætninger, udarbejde Disciplene samtidigt hermed og uden at nedskrive Dansken, den latinske Oversættelse deraf.

For ogsaa at forskaffe dem nogen Dvœlse i at forstaae Sproget blot ved at høre det, samt i at gjengive det Hørte, oplæser Læreren nu og da for dem en latinsk Afhandling over et passende Stof, og lader derefter Disciplene gjengive dens Indhold enten paa Dansk eller, om muligt, paa Latin. Af og til vœses de ogsaa i mundtligt paa Latin at fremstille Indholdet af et eller andet i Forfatterne læst Stykke.

Endelig anføres Disciplene ogsaa enkelte Gange til med fornœden Veiledning med Hensyn til Indholdet at udarbejde en fri latinsk Afhandling over et opgivet Emne af historisk-antiquarisk Indhold, for derved at erholde nogen Dvœlse i friere Behandling af Sproget.

---

viisningen i de græske og romerske Antiquiteter og Mythologie skulde afsluttes i 6te Glasfe.

*) Madvig om Latinskrivning, Maanedsskr. f. Litter. 19 B. S. 16.

Græsk.

IV Klasse (6 Timer ugentlig).

A. a) Af Tregders græske Formlære læses det Vigtigste af Lydlæren og Bviningslæren i den almindelige Dialekt, saaledes at baade enkelte Regler og endnu flere af Anmærkningerne forbigaaes.

b) Af Langes Materialier til at indøve den græske Formlære gennemgaaes første Cursus og første Affnit af andet Cursus.

B. a) Ved første Gjennemgang af Grammatiken læres Bogstaverne, hvilke tillige under Examinationen maae kunne nedskrives af Disciplene, Reglerne om Bogstavernes Inddeling (§. 4, 6, 8), om Aandetegnet (§. 12), om Stavelsesmaalet (§. 32, 33, 34, 37), samt Paradigmerne af den regelmæssige Declination og Conjugation, hvilke Disciplene dog ikke lære blot mechanic, men saaledes, at de tillige gjøre Rede for Formernes Tilblivelse gennem Lydforandringen. Ved den næste Gjennemgang og de følgende Repetitioner medtages efterhaanden de øvrige Regler, der bestemmes som henhørende til Grammatiklæsningen i denne Klasse. Af Lydlæren indøves da de nødvendige Regler om Bogstavforandringen efter deres Anvendelse i Bviningslæren, ligesom ogsaa paa samme Maade de for Bviningslæren nødvendige og vigtigste Regler om Accenternes Brug medtages. For praktisk at indøve disse dicterer Læreren engang imellem Disciplene et Stykke Græsk, idet han med det Samme angiver dem og læder dem marquere de betonede Stavelser ved Puncter, som dernæst fordres forvandlede af Disciplene til vedkommende Accenttegn. Det saaledes lærte samles ved den sidste Repetition af Formlæren i denne Klasse under et bestemt Overblik. Der anvendes her, ligesom i Latin, ingen særskilte

Timer til Grammatik. Metboden i Examinationen er som i Latin.

b) Naar Bogstaverne med de anførte Regler om Stavelsemaal og Aandetegeu ere indøvede, anvendes saa mange Timer, som gjøres fornødent, til at øve Disciplene i Dplæsning efter Læsebogen. Der læses efter Dvantiteten; den erasmiske Udtale følges, hvilke Bestemmelser gjelde for den græske Underviisning gennem hele Skolen. Naar dernæst Declinationerne ere gennemgaaede, begynder den systematiske Læsning efter Læsebogen, der fortsættes jevnstides med og slutter sig til de tilhørende Partier af Formlæren. Formaalet for denne Underviisning falder sammen med det, der er angivet under det tilsvarende Punkt i Planen for den latinske Underviisning i 3die Classe. Ogsaa anvendes i alt Bøsentligt den sammesteds beskrevne Methode, saaledes at deels intet Pensum foresættes af Læreren uden at være forklaret med den fornødne Nøiagtighed, hvilkens Forklaring dog her kan indskrænkes eller modificeres med Hensyn til den Deel af Detaillen, som fra den tidligere Sprogunderviisning maa forudsættes at være bekjendt, deels ogsaa de Midler optages, som til Indprentning af Ordnes Skrivemaade, til Indøvelse og til en sikkrere Fastholdelse og Anvendelse af Sprogstoffet tilbyder sig i Eftergjørelse af tilsvarende Exemppler, hvilke af og til nedskrives, som ogsaa i Memorering af Gloser og Retrovertering; hvortil endnu bør komme Dvelse i at nedskrive et forhen læst Stykke Græsk efter Dictat. — Læreren oplyser paa hvert Sted Betydningen af de forekommende Partikler efter den givne Sammenhæng.

V Classe (6 Timer ugentlig).

A. a) Repetition af Formlæren, hvorved medtages alle de fra den foregaaende Classe tilbagestaaende Regler og An-

mærkninger, som her under den fremskridende Forfatterlæsning komme til Anvendelse.

b) Resten af Langes Materialier; 1 Bog af Xenophons Anabasis eller Cyropædie eller udvalgte Stykker af en Chrestomathie (s. Ex. af Passows Eclogæ eller af 1ste Cursus af Aug. u. Konst. Matthiäs griechisches Lesebuch); 1 Bog af Zomer.

B. a) Underviisningen i Formlæren meddeles i denne Klasse saaledes, at den, ved at optage flere af de forhen forbigaaede Regler, modtager et større Indhold og tillige giver det forhen Lærte en større Ansuelighed derved, at Enkelthederne samles og forbindes i mere afsluttede Partier. Saaledes bør her s. Ex. Declinations- og Conjugations-Systemet gjøres til Gjenstand for en Behandling, hvorved Forskjellighederne mellem de enkelte Classer af hvert System udhæves og Overgangen eller Forbindelsen mellem disse paavises, og overhovedet Bestræbelsen specielt henledes paa, i saadanne Formrækker, der have fælleds Berøringspuncter, at lade Disciplene sondre det Forskjelligartede, hvorved enhver Række fastholdes med sit særegne Præg ved Siden af de øvrige, — en Fremgangsmaade, som indenfor Formlærens Grændser har sit Tilsvarende i den, der paa et senere Stadium af Underviisningen anvendes ved Forklaringen af de syntaktiske Phænomenier i deres indbyrdes Forhold og gjensidige Begrænsning. De uregelmæssige Verber læres ikke lectievís, men medtages leilighedsvíis under Læsningen af Forfatterne; ogsaa ubelædes her aldeles den ioniske, og indtil videre den episke Dialekts Særegenheder. Hvad der i denne Klasse kan meddeles af Ordsviningslæren, læres ikke i fortløbende Pensa, men slutter sig hvergang til Forfatterlæsningen; ikkun Capitlet om Artiklens Brug læres lectievís.

b) Det stilles i denne Glasſe ſom Opgave at udvide og befæſte Diſciplenes Indſigt i Sprogets baade lexikalſke og grammatikalſke Element i et Omfang og efter en Methode, ſom ſvarer til deres daværende Standpunkt, og, hvad den grammatikalſke Deel af Underviisningen angaaer, maa her, overeensſtemmende med hvad ovenfor er antydet, Benyttelſen af Læsningen til en ſikker Indøvelſe af Sprogets Formlære i den attiske Dialekt fremhæves ſom det væſentlige Niemed. De enkelte Penſa gjennemgaaes hvergang af Læreren, idet han, foruden at meddele Diſciplene en correct Overſættelſe af den græſke Text, tillige deels gjør dem opmærkſomme paa, og ved Henviisning til Grammatiken befæſter i deres Erindring ſaadanne grammatikalſke Bøiningsformer, der hidtil ſjeldnere ere forekomne, deels med Nøiagtighed forklarer Betydningen og Brugen af ſaadanne vanſkeligere Ord, ſom fra den foregaaende Læsning ikke kunne være Diſciplene bekendte. De forklarede Gloſer og øvrige Bemærkninger nedſkrives paa Stedet af Diſciplene, medens diſſe iøvrigt af Læreren tilholdes paa egen Haand gjennem Lexiconnet at ſkaffe ſig den fornødne nøiere Kundſkab om flere i det foreſatte Penſum indeholdte Ord, hvis Betydning Læreren under Gjennemgangen indſkrænker ſig til at angive efter Sammenhængen paa vedkommende Sted, uden at paavife Ordets Grundbetydning og dennes videre Udvikling. Den for den foregaaende Glasſe indſkærpede Memorering af Gloſer, hvilken her, efter Omſtændighederne og Lærerenſ Skøn, kan udvides til fulſtændige Phraſer, anvendes ogſaa i denne Glasſe, hvorhos Læreren ogſaa jevnlige over Diſciplene i at angive det til det græſke Ord eller Udtryk ſvarende latinſke. Men ved Siden af denne Bearbejdelse af det lexikalſke Stof og de grammatikalſke Former ſom ſaadanne ſkal den fremſkridende Forfatterlæsning paa dette Stadium af det græſke Curſus endvidere benyttes til

foreløbig at føre Disciplene ind i de vigtigste Dele af Ord-
føiningelæren, saaledes at navnlig, til Understøttelse for og
Udvikling af en almindeligere sproglig Dannelsel, Opmær-
ksomheden henvendes paa de syntaktiske Phænomener, gennem
hvilke det græske og latinske Sprogs Parallelisme eller Diver-
gens aabenbarer sig.

I Løbet af Skoleaarets sidste Halvdeel læses en Bog
af Homer, hvilken Læsning her alene skal være beregnet paa
at berebe Overgangen til den fortsatte Læsning af denne
Digter i de følgende Classer. Hovedsagen er her Indøvelse
af Hexametret og af de vigtigste episke Former. Der forud-
stikkes af Læreren en ganske kort Angivelse af de homeriske
Digtes Indhold med Henviisning til Tregders Haandbog i
den græske og latinske Litteraturhistorie.

Disciplene anføres, ligesom i forrige Klasse, til deels
mundtlig, deels skriftlig Oversættelse af de i Langes Læsebog
vedsøiede danske Exempler, hvorhos Læreren ogsaa af og
til lader dem nedskrive et forhen læst Stykke efter Dictat.
Ogsaa efterat Læsebogen er fuldenbt fortsættes, i Regelen een
Gang ugentlig, Øvelsen i skriftlig Oversættelse af korte Exem-
pler, der umiddelbart svare til det ved Læsningen indsamlede
Sprogstof.

VI Klasse (5 Timer).

A. a) Formlæren repeteres, saaledes at Ord-dannelsel-
læren medtages. Madvigs Ord-føiningelære gennemgaaes
med Undtagelse af de Regler og Anmærkninger, til hvilke det
ansees for tilstrækkeligt at henvise under Forfatterlæsningen.

b) Prosa: 2 eller 3 Bøger af Herodot, 2 Bøger af
Xenophons Memorabilia Socratis; 2 Dialoger af Plato. —
Poesie: 6 Bøger af Homer.

c) Moriz's Mythologie læses i Sammenhæng.

B. a) Hvad der i Læreplanen for det latinske Sprog er opstillet som Formaalet for den grammatikalske Underviisning i 5te og 6te Klasse, sammentrænger sig her, hvad den tilsvarende Deel af den græske Underviisning angaaer, til det toaarige Coursus af 6te Klasse. Efterat nemlig Disciplene ere, paa den under foregaaende Klasse beskrevne Maade, ved Forfatterlæsningen blevne henviste til og gjorde bekendte med Reglerne for de vigtigste syntaktiske Forhold, foretages nu en sammenhængende Læsning af Syntaren i det ovenfor angivne Omfang. Læreren lader nu efterhaanden, navnlig under den senere Repetition, en rationel Behandling af Grammatikens forskjellige Partier mere komme tilsynne, saaledes at de enkelte Phænomener ikke længere blive henstaaende som saadanne eller som isolerede Sprogformer, men erkjendes af Disciplene i deres indbyrdes Sammenhæng ifølge den almindeligere fælles Forestilling, til hvilken de paa hvert Sted ere at føre tilbage. Hertil kommer endnu den fortsatte Bestræbelse for — idet der sees ud over det enkelte nærmest paa-gjældende Sprog — at paavise saavel det Parallele som Divergerende i de Punkter, hvor det græske og latinske Sprog enten falde sammen eller indbyrdes skille sig fra hinanden, paa hvilken Behandling ogsaa den i Skolen brugte græske Ordfoiningslære efter dens hele Anlæg er beregnet. Ligesom det i Planen for den latinske Underviisning er anseet for gavnligt at knytte den enkelte Regels Indhold til bestemte udhævede Exempler, gennem hvilke den jævnlig kan tilbagekaldes af Disciplen, saaledes vil dette Moment ogsaa ved Underviisningen i den græske Syntax komme til Anvendelse.

Dvølsen i skriftlig Anvendelse af Syntarens Regler fortsættes her deels med enkelte Exempler, deels med lettere sammenhængende Stykker. Nu og da afverler denne med Dvølse i skriftlig Oversættelse af lettere græske Stykker.

b) Af foranstaaende Angivelse fremgaaer det, at Læsningen af græske Forfattere, betragtet som Skolens Forarbejde til et nogenlunde correct Billede af Sprogets Væsen, maa i denne Klasse, hvad det grammatikalske Element angaaer, være særdeles beregnet paa efterhaanden at lede Disciplene til at fastholde de forekommende Phænomener ved en bestandig Tilknytning af samme til den af dem abstraherede Regel, ligesom ogsaa omvendt til at klare Regelen og gjøre den begribelig ved at paavise de under Læsningen forekommende Sprogformer og Sprogforbindelser som Udtryk og Begrundelser af dens Indhold. Det lexikalske Stof modtager her en naturlig Udvidelse ved den udvidede Læsning, men Læreren sørger for, at det tilegnes og fastholdes af Disciplene, ved stadig, hvor det gjøres fornødent, at fremhæve og til deres Opmærksomhed indskærpe saavel enkelte hidtil sjældnere eller aldeles ikke forekomne Ord's Betydninger, som det Særegne i hele Ordforbindelser eller Phraser. Ved Læsningen af Homer fortsættes Indøvelsen af den episke Dialekt ved Henviisning til Formlæren, ligesom ogsaa nu Opmærksomheden mere vækkes for det Giendommelige i Udtryk og Fremstilling samt for den homeriske Tids religiøse Forestillinger og aandelige Standpunkt i Almindelighed. De hidhørende antiquariske, historiske og mythologiske Bemærkninger meddeles af Læreren ved Examinationen; de første bør, naar flere Bøger af Homer ere gjennemlæste, samles under et mere ordnet Overblik ved en sammenhængende Læsning af vedkommende Afsnit i Bojesens Haandbog i de græske Antiquiteter; angaaende de sidste henvises til Moritz's Mythologie. — I det Læsningen af Herodot fører Disciplene ind i den ioniske Dialekt, gjør Læreren opmærksom paa, hvor denne enten falder sammen med eller adskiller sig fra den episke, og udhæver jevnlig den rene attiske Form ved Siden af den til-

svarende i de forstnævnte Dialekter. I samme Niemed øves Disciplene af og til i at oplæse Stykker af Herodot, saaledes at disse under Oplæsningen vebløffelig overføres i den attiske Dialekt. Ved Læsningen af Xenophon og Plato tilholdes Disciplene omhyggeligt at gjøre Rede for Tankegangen i de enkelte Stykker og dennes Articulation, ligesom ogsaa deres Opmærksomhed leilighedsviis henledes paa enhver af disse Forfatteres eiendommelige Opfattelse af Sokrates's Personlighed og Lære. De nødvendige Oplysninger af de attiske Antiquiteter søges efter Læreren's Anviisning i Bojesens Haandbog, og Læsningen af de nævnte Forfattere indledes ved at lade Disciplene gjennemgaae vedkommende Afsnit af Tregders Haandbog i den græske og latinske Litteratur, ligesom de ogsaa fremdeles under Læsningen benytte samme til at gjøre sig bekendte med det derhen Hørende af den gamle Philosophies Historie.

c) Under Læsningen af Mythologien søger Læreren jævnlig ved Foreviisning af gode Afbildninger at gjøre Disciplene bekendte med og vække deres Sands for Fremstillingen af mythologiske Gjenstande i den græske Kunst.

VII Classe (6 Timer).

A. a) Formlæren læses ikke i foresatte Bønder, men vedligeholdes under Læsningen af Forfatterne. Syntaxen repeteres med Tillæg, efter Trang og Medfør, af enkelte hidtil forbigaaede Regler samt af de nødvendigeste Anmærkninger. Flere Regler saavel som overhovedet Syntaxens mere detaljerede Bestemmelser gjøres ikke til Gjenstand for en sammenhængende Udenadslæren, men føres til Nytte ved Henviisning til samme under Forfatterlæsningen.

b) Prosa: Udvalgte Stykker, deels til statariff, deels til cursoriff Læsning, af Forfattere fra Litteraturens meest

blomstrende Perioder, navnlig Plato, Thukydid, Talerne, Polyb, Plutarch, Lukian. — Poesie: 2 Bøger af Homer statarist, andre cursorist; *) Tregders Anthologia græca med Forbigaaelse af de dramatiske Stykker; et Drama.

c) Bojesens og Tregders Haandbøger benyttes efter den nedenfor nærmere angivne Plan.

B. a. b. c) Det græske og latinske Sprog fremtræde ved Siden af hinanden som de ifølge Oprindelse og indbyrdes Slægtskab meest eensartede og næst forbundne Momenter blandt den lærde Skoles sproglige Dannelsesmidler. Derfor slutter Underviisningen i begge Sprog sig i Henseende til Midler og Methode nøie til hinanden paa de Stadier, der omtrent ere fælles for begge i Skolens Cursus, og hvad der foran gjennem en udførlig Udvikling er fremstillet og udhævet som det Maal, til hvilket Skolen maa ønske at fremme Underviisningen i Latin, maa ogsaa den græske Underviisning i Hovedsagen, eller med Hensyn til det reelle Udbytte for Dannelsen, vedfjende sig som sit endelige Siemed indenfor Skolens Grændser, medens det derhos ikke oversees, hvilke enkelte Modificationer der i denne Henseende ligefrem ere begrundede saavel i andre Indflydelser, som navnlig deri, at Disciplenes fremskridende Indtrængen i Sproget her ikke i samme Omfang som i Latin understøttes ved en reproducerende Virksomhed gjennem Stilen. Men der kan angaaende dette Punkt i Almindelighed og i alt Væsentligt henvises til den ovennævnte Læreplan, idet ogsaa den græske Underviisning foresætter sig at afflutte sit Cursus med Bestræbelsen for, gjennem et Udvalg af Mønstre fra Litteraturens bedste Perioder og derhos gjennem en af et videnskabeligt Princip

---

*) Saadan cursorist Læsning overlades i Regelen til Disciplenes private Flid efter deres Tid og Leilighed.

ordnet, men i sin Form populair og fattelig Fremstilling at veilede til en grundig og livlig Opfattelse af Sprogets Væsen, og herved, som ogsaa gjennem det reale Indhold af de benyttede Skrifter, at skærpe Tænkningen og udvide Betragtningen.

I det Enkelte tilspies her kun endnu, at det, forsaavidt som Læsningen af en dramatisk Digtning er optagen med i den græske Underviisning i 7de Klasse, er en Selvfølge, at Disciplene gjennem den ovenfor nævnte Haandbog i Litteraturhistorien gjøres bekendte med de vigtigste Frembringelser i Grækerne dramatiske Poesie, ligesom overhovedet de anførte Haandbøger af Tregder og Bojesen her paa samme Maade som det er foreffrevet ved den latinske Underviisning anvendes til en saadan mere sammenhængende Læsning, hvorved en passende Oversigt over alle vigtigere Partier kan erholdes.

Skriftlige Øvelser saavel i Stil som i Version *) fortættes i denne Klasse med en saadan Udvidelse af Fordringerne, som det udvidede Bekendtskab med Sproget tillader.

Hebraisk.

Underviisningen i Hebraisk begynder med fjettede Classes første Aar. Det vil heraf blive en Følge, at et yngre og et ældre Parti skulle nyde Underviisning i de samme Timer; men da det synes umuligt andet, end at hiint Parti største delen af Aaret vil være ude af Stand til at følge dette, maa

---

*) En saadan Øvelse i Version har Skolen troet at burde optage, ligesom den ogsaa anseer en tilsvarende Prøve ved Afgangsexamen, dog med Benyttelse af Lexicon, som nødvendig for at have det græske Sprog den det tilkommende Betydning i Underviisningen.

det ansees for særdeles tiltaadeligt, om Skolen kunde træffe en saadan Foranstaltning, at der gives hvert af disse Partier særskilte Timer. Under alle Omstændigheder skjønes ei rettere, end at der maa følges den i og for sig kun lidet ensfælgige Fremgangsmaade, at den ene Halvdeel af hver Time anvendes til det ene, den anden til det andet Parti.

VI Klasse (2 Timer egentlig).

Af det nederste Parti læses af Whittes Grammatik Formlærens Hovedregler og 4 til 6 Capitler af Genesis.

Saa snart det Parti af Grammatikken, der omhandler Bogstaver og Læsetegn, er gennemgaaet, øves Disciplene hver Time i Dplæsning. Samtidig hermed læres de allervigtigste Regler af Lydlæren, Hovedreglerne om Navneordenes Køn og Tal, samt om Forholdsbetegnelsen. Derpaa skrives til Afsnittet om Artiklen og Pronomina. Af Suffixerne medtages blot et Par enkelte eksempelviis, da de meget let læres under Læsningen, naar Pronomina isørveien ere bekendte. Naar derpaa Hovedreglerne for Substantivformernes Dannelselse og disses Forbindelse med Suffixer samt det regelmæssige Verbum er læst, begyndes med Genesis. De grammatiske Regler lære Disciplene saaledes, at de stadigen ere opmærksomme paa Lydovergangene, saa at de vide, ei blot hvorledes enhver Form hedder, men ogsaa — hvor dette er klart — hvorfor den hedder saa. Samtidig med Genesis fortsættes hver Time Læsningen af Formlæren, idet man efterhaanden uden bestemt Orden optager de uregelmæssige Verber, som Former af disse forekomme under Læsningen.

I Genesis analyseres nviagtigt hvert Ord, som ei er forekommet hyppigere, og Disciplene henvises til de i Grammatikken lærte Regler, der saaledes praktisk indøves. Forekomme Former, med hvilke de endnu ere ubekendte, oplyses

disse foreløbigt efter Lydlærens Regler, hvor dette kan skee, eller Disciplene tilholdes at vide, hvilken Form (af et Substantiv eller Verbum o. s. v.) det er, uden at der videre spørges om Grund eller Sammenhæng. Glosferne memoreres. Al Gjennemgaaen ansees ufornøden, da en særdeles brugbar Analyse er i Disciplenes Hænder.

Af det øverste Parti læses hele Formlæren; og af Genesis 20 til 25 Capitler.

I Grammatikken repeteres af Formlæren det i forrige Aar læste og desforuden medtages det, som da blev forbigaaet, men hvoraf en Deel alt praktisk er indøvet. Ligesom tidligere vænnes Disciplene til stadigt at kjende baade Formen og Grunden til samme. Først i Slutningen af Aaret læses Lydlærens Regler i Sammenhæng, naar det til Anvendelsen nødvendige Stof er gjennemgaaet.

I Læsningen af Genesis vedbliver den grammatiske Analyse af Formerne at være en Hovedsag. Efterhaanden gaaes ind paa Ordenes forskjellige Betydninger, og deres forskjellige Forbindelser. De hyppigst forekommende særegne syntaktiske Forbindelser paapeges. Disciplene vænnes stadigt til at kjende baade den hørte Lyd og den skrevne Form.

VII Klasse (2 Timer ugentlig).

Hele Grammatikken, Slutningen af Genesis, et Brudstykke af et større eller et heelt mindre profaisk Skrift, samt 20 Psalmer, og, om muligt, en af de lettere smaae Profeter.

Hensigten med Læsningen af Formlæren er i det Hele blot at vedligeholde det engang lærte. Den korte Syntax gjennemgaaes i Sammenhæng.

Den grammatiske Form=Analyse tør ei heller paa dette Stadium forsummes, om den end noget kan indskrænkes. De

lexicalske og syntaktiske Bemærkninger udvides efterhaanden, som der skrives frem. Under Læsningen af de poetiske Skrifter vil det være nødvendigt at give Disciplen et Begreb om den poetiske Formes Eiendommelighed ved jævnligt at paavise den. Af Gregesen medtages saa meget, som der hører til en klar og bestemt Opfattelse af det Læste. Saaer man Leilighed til at gjennemgaae en Prophet, bør denne læses for.

Tydsk.

I Klasse (6 Timer ugentlig).

A. a) Den regelmæssige Formlære gjennemgaaes flere Gange.

b) Omrent det Halve af Riises mindre tydske Læsebog.

c) En Gang om Ugen Dictat.

B. a) Grammatiklæsningen i Tydsk indtræder først, efterat et Skelet af den danske Sproglære er Disciplene meddeelt; den indskrænker sig for de tydske Timers Bedkommende til at lære den regelmæssige Formlære og indøve den, saasom den danske Grammatik vil meddele dem saa Meget af den almindelige Sætningslære, som de ville kunne tilegne sig paa dette Standpunkt. Fremgangsmaaden ved at indøve den tydske Formlære slutter sig saa noie som muligt til den latinske Underviisnings, ligesom man ogsaa overalt, hvor det lader sig gjøre bruger den samme Terminologi, som findes i Madvigs Grammatik og Boiesens "Kort Begreb af den danske Sproglære". Det ansees saaledes som et Princip, at samtidig med Formen selv læres ogsaa dens Anvendelse. Ved Declinationerne (baade Subst., Adj. o. s. v.) lader man sig altsaa ikke noie med at declinere Ordet igjennem i sine Casus (disse læres i samme Orden, som Madvig bruger, da

de samme Grunde tale derfor i Tydsk som i Latin, og det ellers maa blive Disciplen paasaldende, hvorfor han i et Sprog skal lære Casus i en, i et andet i en anden Orden), men gaaer strax over til Anvendelsen ved at anbringe vedkommende Ord først alene, dernæst efterhaanden som Læsningen skrider frem, i Forbindelse med et Adjectiv, Pronomen eller Talord i de almindeligste Forhold (som Grundord, Hensyns- eller Behandlingsgjenstand eller med et Forholdsord) i korte, lette Sætninger, hvor de enkelte Ord maae være Disciplene bekendte. Noget stort Ordforraad kræver denne Øvelse aldeles ikke, da man, indtil de regelmæssige Conjugationsformer ere lærte, kan behjælpe sig med nogle enkelte transitivt Verber, der fra først af kun nævnes i Præsens Indicativ. — Conjugationsformerne indøves ganske paa samme Maade, som at man sjældnere spørger, hvad hedder f. Ex. Plusquamperf. (Fordatiden) Ind. i Passiv, 3die Person i Fleertallet, men oftere, hvad hedder: de vare blevne roste o. s. v. Efterhaanden udvides disse Øvelser, saa at man samtidig indøver baade Declinationerne og Conjugationerne, idet man dog strengt vaager over, at kun regelmæssige Former komme til Anvendelse. Ved Skolcaarets Ende vil man saaledes af Disciplene kunne fordrø Sikkerhed i de regelmæssige Former og tildeels ogsaa i disses Anvendelse i de almindeligste Sætningsforhold. Grammatikken har hverken i denne eller de følgende Classer særskilte Timer, men en forholds- mæssig Deel af de 3 ugentlige Timer anvendes hertil.

b) Dplæsning og Oversættelse efter Riises mindre Læsebog tager strax sin Begyndelse og have i Forbindelse med Øvelsen i at skrive efter Dictat til Hensigt at gjøre Disciplene noget fortrolige med det tydske Sprogs Udseende. Med Hensyn til Dplæsningen fordres først blot en nogenlunde rigtig Udtale af de enkelte Ord; siden udvides Fordringen

dertil, at der skal læses logisk rigtigt. Til Oversættelse gives i Begyndelsen af Skoleaaret omtrent en Side for, siden stiger Pensummet til det Dobbelte. Læreren gennemgaaer altid Oversættelsen for Classen og forlanger derfor altid de enkelte Ord gjengivne med stor Nøiagtighed, hvorimod Fordringerne til den rigtige Sprogform ere mindre strenge. Naar et Stykke er oversat, examineres i Gloserne, hvor Verberne altid nævnes i Infinitiv, Substantiverne med den bestemte Artikel; dernæst retroverteres, idet Læreren fremstiger den danske Oversættelse og af og til efter Omstændighederne foretager smaae Forandringer. Naar Analyseringen indtræder, gives Disciplene nogle faa Linier for af det allerede Gjennemlæste, der behandles saaledes, at man først lader Disciplene opløse den sammensatte Sætning i de enkelte Sætninger og bestemme disses Forhold til hinanden, dernæst forklare de enkelte Ord efter det Forhold, hvori de staae, og først da behandler hvert enkelt Ord, forsaavidt man anseer det nødvendigt, efter dets Bøiningssform, Køn o. s. v. Naturligviis maa man fra først af kun medtage og forlange gjengivet hvad der er Disciplene bekendt fra den almindelige Sætningslære og først efterhaanden og med Forsigtighed udvide sine Fordringer, saa at de ved Enden af Skoleaaret have Dvælle, om end ikke Færdighed og Sikkerhed, i at behandle og opløse Sætningen efter ovenstaaende Fremgangsmaade. Hvad Tidens Fordeeling angaaer ville 3 af de ugentlige Timer benyttes til Grammatiklæsning, mundtlig Indøvelse af Formerne og Analyse, 2 nærmest til Oversættelse og Retrovertering, ved hvilke sidste Dvæller der ofte vil blive Anledning til at gjøre Bemærkninger paa Grammatikkens Gebeet.

c) Den ene ugentlige Time anvendes hele Aaret igjennem til Dictat af et læst Stykke, der behandles paa samme Maade, som i den danske Underviisning; dog gjælder det her

i høiere Grad, at Læreren maa dictere langsomt og de enkelte Ord saa skarpt udprægede som muligt.

II Classe (5 Timer egentlig).

A. a) Formulæren absolveres fuldstændigt i denne Classe med Undtagelse af enkelte vanskeligere Afsnit saaledes, at den regelmæssige Deel repeteres og den uregelmæssige successivt tages med.

b) Riises mindre tydske Læsebog læses ud.

c) 2 Timer egentlig anvendes deels til Dictat, deels til skriftlig og mundtlig Stiil af Exempler, hvortil (navnlig til den sidste Dvæls) første Curfus af Rungs og Jürs's Materialier til Brug ved Oversættelse fra Dansk til Tydsk kan benyttes.

B. a) Fremgangsmaaden med at indøve den uregelmæssige Formulære og repeterer den regelmæssige slutter sig ganske til den i nederste Classe anvendte, idet man bygger videre paa den der opførte Grund. Det friere Udvalg af Ord og Former, som man kan benytte sig af i denne Classe, vil give Anledning til forskjellige Combinationer og Dvælses (f. Ex. i ikke blot at udtrykke den enkelte Tidsform bekræftende i en Sætning, men ogsaa benægtende, i at udtrykke den spørgende, bydende o. s. v.), der bidrage til Sikkerhed i Formerne og tillige vække og skjærpe Disciplenes Sands for de almindelige syntaktiske Begreber. Herved har man tillige anvist Syntaxen sin Plads i denne Classe; nogen Lectielæren kan og bør der paa dette Standpunkt endnu ikke være Tale om, men man vil ved de i det Foregaaende betegnede Dvælses og ved Benyttelsen af Riises Læsebog ofte føle Trang og finde Leilighed til at henvise Disciplene til Casuslæren, for der at lade dem under en usigtig og bestemt Form see udtrykt, hvad der tildeels allerede i den forrige Classe ad Erfaringens

Bei gjennem en Række af Exempler fra deres Læsning og practiske Øvelser vil være dem bekendt. Idelig Jevnførelse med Moderemaalene finder Sted; man paapeger nu ikke blot Overensstemmelserne, men kan ogsaa begynde paa at udhæve den væsentlige Forskjel i Sprogens Bygning; da det franske Sprog træder til i denne Klasse, begynder man, efter Leilighed, at tage dette Sprogs Former med og jevnføre dem med de tydske og danske. Den tydske Lærer forlanger Formen paa Tydsk og ofte paa Fransk, den danske spørger ofte om, hvorledes denne eller hiin Form i Moderemaalene udtrykkes paa Tydsk og Fransk. — Af de 3 egentlige Timer anvendes en forholdsmæssig Deel til Grammatik, ligesom den ene af Stiltimerne som oftest vil medgaae til Øvelser, der ere beregnede paa practisk at overhøre og indøve det i de andre egentlige Timer læste Pensum. Formlæren maa paa denne Maade gjennemgaaes i det Mindste 2 Gange.

b) Læsningen i denne Klasse maa gaae raskest fremad, imedens Fordringerne til Oversættelsen og Dplæsningen stige. Efter en tydelig og correct Dplæsning forlanges en vel meget nøiagtig, men dog ikke udansk Oversættelse, idet man nu tilholder Disciplene at tage Hensyn til Formen, hvori denne meddeles. Meest for i denne Henseende at vejlede oversætter Læreren i Reglen det foresatte Pensum, i det han tillader Disciplene i en dertil indrettet Notatbog at opskrive de vanskeligste Gloser; i denne optegne de tillige de øvrige Ord, som ere dem ubekendte, i det de anføre Substantiverne med den bestemte Artikel i Sing. og tillige Pluralisendelsen (deels paa denne Maade, deels ved altid at forlange Substantivet saaledes gjengivet ved Analysen søger man, i Forbindelse med nogle almindelige Regler for Kjønnene og Declinationerne, at befæste og sikke Disciplene i denne saare vanskelige og trættende Deel af Formlæren. Analysen maa væsentligen slutte

fig til Fremgangsmaaden i nederste Glasſe, idet man vel maa vogte fig for at overvurdere de Fremſkridt, ſom Disciplene der efter Sagens Natur kunne have gjort, men paa den anden Side dog maa arbejde paa, at de ikke blot med den ſtorre Aandsmodenhed, ſom Alderen giver, men i det Hele taget med et ſuindere Blik og rigtigere Taft for grammatikalske Begreber kunne begynde paa Latinen i 3die Glasſe. Man maa derfor ſtræbe efter, at Disciplene ved Slutningen af dette Skoleaar med Sikkerhed kunne opløſe de forſkellige Sætninger og paapege deres Forhold til hinanden, ſamt med Bevidſthed anvende Formerne for de almindeligſte ſyntaktiſke Begreber. For ved Siden af denne Behandling af det tydſke Sprog, der bliver nødvendig ſom Gjennemgangspunkt og Grundlag i grammatikalsk Henſeende for det latiniſke, ikke at tabe den praktiſke Færdighed af Sproget ſelv af Sigte, forſættes Dvellerne i at retrovertere med flere Forandringer og ſtorre Frihed end i nederſte Glasſe. Enkelte Gange læres ogſaa enkelte Smaaſtøtninger eller Digte udenad.

c) Da Sikkerhed i Dictat ingenlunde kan opnaaes i nederſte Glasſe, og man dog maa paaſte ſaa tidligt ſom muligt at bringe Disciplene til at ſkrive Sproget orthographiſk, anvendes 1 Time om Ugen hertil, navnlig i Begyndelſen af Skoleaaret; Dvellerne gøres efterhaanden vanſkeligere ved Valget af Stoffet, en hurtigere, mindre distinct Dicteren o. ſ. v. Til Afverling kan man ogſaa lade Disciplene efter Examinationen af en memoreret Hiſtorie nedſkrive denne efter Huſkommelſen paa Skolen. Den anden af de til Stil i denne Glasſe anſatte Timer anvendes afverlende til Udarbejdelsen paa Skolen af Exempler, der noie slutte fig til Glasſens foregaaende grammatikalske Underviisning og iſær ere beregnede paa at indøve Formlæren, deels til mundtlig Stil (en Dveller, ſom viſtnok i de nyere Sprog ligefra forſt af maa anvendes

faa ofte som muligt efter Kungs og Jürs's Materialier i et Udvalg. Som Princip gjælder ogsaa for den tydske Underviisning, hvad der er yttret ved den latinske, at man i Almindelighed ikke lader Disciplene skrive en Masse Exempler efter en enkelt iforveien opgivet og gennemgaaet Regel, men derimod afpasser de opgivne Exempler efter et større til samme Tid gennemgaaet Afsnit af Grammatikken. Stilene rettes af Læreren hjemme, i det han kun understreger Feilene; disse gennemgaaes derimod i en følgende Stiletime saaledes, at Rettelserne komme til at staae i Margenen, hvorpaa de hjemme gennemses af Disciplene, saa at disse i en følgende Time, om forlanges, kunne gjøre Rede for de af dem begaaede Feil. Er Stilen i høi Grad daarlig og røber Mangel paa Orden og Flid omskrives den i sin Heelhed til Straf. Det mere Almindelige ved denne Fremstilling gaaer naturligviis igjennem de forskjellige Classer med de nødvendige Modificationer.

III Classe (2 Timer egentlig).

A. a) Syntaxen læses efter et Udvalg. Formlæren repeteres.

b) 1 Time egentlig anvendes til Læsning efter Hjorts tydske Læsebog af de lettere Stykker f. Ex. Kogebues Reise um die Welt og Tiecks „Alferne“ ialt c. 60—70 Sider.

c) Saavidt muligt 1 Stil om Ugen, idet man afværlende anvender den anden egentlige Time hertil og til mundtlig Stil efter de samme Materialier som i anden Classe, og, forsaavidt det første Cursus er gennemgaaet, efter det til den Tid forhaabentlig udfomne andet Cursus.

B. h) Banfærligheden ved den grammatikalske Underviisning i Tydsk vil begynde at blive følelig og virke trykkende i denne Classe. Efter det Forhold, hvori den tydske Underviisning i Fremtiden kommer til at staae, og den nærmere

Samvirken, der vil blive nødvendig i hele Sprogunderviisningen, kan man umuligt behjælpe sig med nogen af de forhaanden værende grammatikalske Arbejder, om ikke af andre Grunde, saa dog fordi disse i ingen Henseende slutte sig til Madvigs System. Men denne Uovereensstemmelse kan efter den nye Underviisningsplan ikke tilstedes; naar Disciplene i denne Klasse begynde paa Latin, i hvilket Sprog Madvigs System efterhaanden skal udvikle sig og fremgaae for Disciplene, maa det være Sproglærerens Pligt i de lavere Classer at arbejde i dette Systems Interesse, naturligviis med stadigt Hensyn til ikke at gjøre dette paa det enkelte Sprogs Befordring; men dette kan kun skee, naar man har en efter samme System anlagt tydsk Grammatik. Midlertidig maa man afbenytte Sjorts Grammatik gennem hele Skolen. De almindelige syntaktiske Bestemmelser, der hidtil ere meddeelte og indvovede sporadisk men dog i Systemets Land, skulle nu læres i System, udtrykte i visse bestemte Regler. Dette skeer nu her, som ved den hele grammatikalske Underviisning, saaledes, at Reglen fastholdes gennem det levende Phænomen; først naar dette gennem en Række af Exempler er klarer for Disciplene, læres Lectien saaledes, at det ved Examinationen viser sig, at han forstaaer den og veed at anvende den. Hvor det ikke ligesrem er nødvendigt, forlanger man derfor heller ikke ligesaa tidt som i Formlæren lange Orddrækker memorerede, men man anfører Disciplene til at subsumere de enkelte Ord under flere Hovedbetydninger (hvilket i Almindelighed ligesaa let lader sig gjøre i den tydske som i den latinske Grammatik), som da med Sikkerhed indprentes og helst fastholdes i eet eller flere dertil udførte Hovedexempler, der ligesom kunne repræsentere vedkommende Regel. Saaledes gennemgaaes i passende Udvalg hele Syntaxen. Formlæren repeteres i Løbet af Skoleaaret.

b) I Reglen gennemgaaes Lectien i Hjorts Læsebog ikke i denne Klasse, men iøvrigt slutter Fremgangsmaaden sig til den hidtil anvendte med de Modificationer, som navnlig den syntaktiske Læsning medfører, idet man ved Analysen lægger Vind paa at indøve det her læste Udvalg af Syntaren, og idet Hensyn nu tillige tages til den latinske Sprogform baade i lexikalisk og grammatisk Henseende, Noget, der i en endnu videre Udstrækning gjælder i 4de og 5te Klasse, hvor tillige det Phraselogiske træder til. Ved Oversættelsen stiger Fordringen til den sprogrigtige Form paa Modersmaalets Begne, medens man dog bestandigt vaager over, at den bliver nviagtig. Dvelferne i at memorere og retrovertere fortsættes.

c) Stileøvefferne i denne Klasse gaae ud paa at indøve det læste Udvalg af Syntaren i blandede Exempler. De opgivne Ord maae erindres uden at nedskrives. Den knap tilmaalte Tid vil i Reglen ikke tillade at skrive Stilen paa Skolen; dog maa man esier Omstændighederne af og til tage en Time hertil, i hvilken da en kort Stiil maa gjøres færdig. For at spare Tid kunne Exemplerne efter Udvalg tages af Kungs Materialier, hvorved tillige Brugen af Lexikon og Grammatik bliver overflødig. I Slutningen af Skoleaaret kan man prøve Disciplenes Kræfter paa lette sammenhængende Stykker. Dmtrent hver tredje Time anvendes til mundtlig Stiil efter andet Curfus af Kungs Materialier, efterat dog først den forrige skrevne Stiil er gennemgaaet.

Ann. Hvor et Sprog kun har 2 Timer om Ugen, kan det ikke nytte at opstille altfor faste Bestemmelser med Hensyn til Tidens Anvendelse i de enkelte Timer, da et saadant Arrangement kan tage sig smukt nok ud paa Papiret, men i Virkeligheden ikke lader sig gennemføre. Ikke saa faa ugentlige Timer gaae tabte, deels ved enkelte lovbestemte Feriedage, og deels, da

Undervisningen i de levende Sprog i Mellemklasserne og de høiere Classer sædvanligt er henlagt til de 3 sidste Timer af Skoletiden, ved den saakaldte Maanedsfrihed.

IV Classe (2 Timer egentlig).

A. a) Hele Syntaxen repeteres saaledes, at den største Deel af det hidtil Forbigaaede medtages.

b) Af Hjorts Læsebog c. 100 Sider efter Udvalg. Passende Stof for denne Classe vil afgive f. Ex.: „Die Unterjochung der Messenier“; „die Schlacht bei Lüßen“; „Reise über Holland nach London“; „Leben und Thaten Alexander des Großen“; „Fragment aus meinen Ruabenjahren“; „Sieben Gemälde aus der Geschichte der spanischen Niederlande“.

c) Saavidt muligt 1 Stiil om Ugen.

B. a) Syntaxen og navnlig det forhen Forbigaaede indøves ganske efter samme Fremgangsmaade som i tredje Classe. Ved Repetitionen af den samlede Syntax vænner man efterhaanden Discipelen til at see de enkelte Regler begrundede og i deres Sammenhæng, saa at de efterhaanden erhverve sig et Overblik over det Hele.

b) Efterhaanden som Læsningen i Grammatik skrider frem, medtages det Indøvede ved Analysen. Ved Oversættelsen tages nu særligt Hensyn til Valget af de enkelte Ord, og Læreren meddeler Disciplene, for at skjærpe disses Sprogjands i denne Henseende, Synonymer, der opskrives i Notatbøgerne og forlanges erindrede i næste Time. Af og til læses større Stykker eller Digte udenad (med tilstrækkelig Tid til Forberedelse), saa at man ved Examinationen heraf forlanger en sikker men tillige naturlig Gjenfortællen eller Fremsigelse.

c) Efterat den her medtagne Deel af Syntaxen er indøvet paa samme Maade som i forrige Classe med blandede

Exempler, skrives sammenhængende, efter Classens Standpunkt, afpassede Stykker. Til mundtlig Stil vil formentlig 2det Cursus af Kungs Materialier kunne bruges saaledes, at det afflutes i denne Classe.

V Classe (2 Timer ugentlig).

A. a) Hele Grammatikken gennemgaaes saaledes, at Enkelthederne, der hidtil ere forbigaaede, medtages.

b) Af Hjorts Læsebog c. 120—130 Sider. Passende Stof for denne Classe vil afgive f. Ex.: „Die Römer des 19ten Jahrhunderts“; „Bruchstücke aus meinem römischen Tagebuche“; „Briefe“ (Erste og Zweite Sammlung). Som passende Overgang til den senere Læsning af større Digte eller dramatiske Arbejder læses efter Udvalg forskjellige Digte af den poetiske Samling i Hjorts Læsebog. Schillers historiske Arbejder benyttes til cursorisk Læsning.

c) Saavidt muligt 1 Stil om Ugen.

B. a) Da den grammatiske Underviisning saavidt muligt maa afflutes i denne Classe, maa Formaålet være, ved efterhaanden at gennemgaae hele Grammatikken, deels at opfriske og befæste det tidligere Lærte, deels at optage de enkelte endnu ubekjendte Phænomener. Da Disciplene, naar de opflyttes i denne Classe tillige have gennemgaaet et Cursus i den latinske Syntax, vil man ofte have Leilighed til at anstille Sammenligninger, deels med denne, deels ogsaa med Modersmaalet og Fransk, forsaavidt det samme Phænomen er opfattet forskjelligt eller ikke. Herved er aabnet en vid Mark for forskjellige Øvelser, der kunne fortsættes gennem 6te Classe ved den endelige Repeition af Grammatikken og Forfatterlæsningen, idet man paa den ene Side vil finde Leilighed til at paavise, hvorledes Ordenes Betydninger i de forskjellige Sprog dække hinanden, men paa den anden Side ogsaa, hvorledes

netop en forskjellig Dpfattelse medfører en forskjellig Styrelse; ved Sammenligningen med Modersmaalet vil man navnlig have Leilighed til at paavise Ordstillingens Bigtighed og syntaktiske Anvendelse i Sprog, der enten ganske eller dog tildeels mangle de gamles store Rigdom paa Former.

b) Ved Siden af Analysering, der slutter sig til den tidligere og til den for denne Klasse betegnede Fremgangsmaade i Grammatik, drives her paa en let og flydende Oversættelse; man lader derfor Disciplene af og til oversætte enkelte længere Stykker og udpeger først bagefter de mindre heldige Udtryk og Bendinger. Øvelserne i at retrovertere udvides i denne Klasse saaledes, at man, efter Tid og Leilighed, vænner Disciplene til, efterat have oversat et længere Stykke, at gjengive det med egne Ord. Cursorisk Læsning begynder i denne Klasse, idet man f. Ex. af Schillers historiske Arbejder foresætter Disciplene et længere Pensum, som da gjennemlæses hjemme, uden at det i sin Heelhed behøver at gennemexamineres paa Skolen.

c) Stilene, hvortil nu kun anvendes sammenhængende Stykker, behandles som forhen. De mundtlige Stileøvelser fortsættes, men udvides ogsaa til sammenhængende Stykker. Hertil benytter man enten en af de forhaanden værende Stileøvelser til dette Brug eller maaskee hellere en eller anden dansk Novelle i en let Stil f. Ex. af Forfatteren til en Hverdagshistorie eller af Carl Bernhard.

VI Klasse, toaarig (2 Timer ugentlig).

- A. a) Grammatikken repeteres hvert af Aarene.
- b) Forfatterlæsningen er i Reglen kun cursorisk.
- c) Saavidt muligt 1 Stil om Ugen.
- d) Noget Bekjendtskab til Literaturhistorien.

B. a) Da Tiden i denne Klasse, hvor paa den ene Side noget Bekjendtskab til Literaturhistorien skal bibringes Disciplene, og det paa den anden Side bliver nødvendigt oftere at lade dem udarbejde deres Stil paa Skolen, imedens man tillige udstrækker den cursoriske Forfatterlæsning saa vidt som muligt, maa den egentlige Grammatikundervisning indskrænke sig til, at Grammatikken i hvert af Aarene gjennemrepeteres, idet man efter Omstændighederne fortrinsviis dvæler ved enkelte Partier.

b) I denne Klasse bliver Forfatterlæsningen i Reglen cursorisk o: der foretages Disciplene et længere Pensum, som de hjemme gjenlæse, hvorimod det ikke altid er nødvendigt, at det Hele gjenmeramineres som Oversættelse, idet man paa andre Maader kan sikke sig det Heles Forstaaelse og Opfattelse i Sammenhæng. Enkelte vanskeligere Afsnit kunne gjøre en Undtagelse herfra, der da behandles som statarisk Læsning, idet hele Pensummet gjenmeramineres og analyseres. Enkelte Gange forelægges Disciplene ogsaa Stykker, som de uden Forberedelse oversætte. — Et Savn i denne Henseende er Mangelen af en større tydsk Chrestomathi, der maatte indeholde længere, sammenhængende Afsnit af mere fremragende Forfattere i forskjellige Grene af Literaturen, da en saadan cursorisk Læsning ellers i høi Grad vil hemmes ved det nødvendige Hensyn til Vanskeligheden for Disciplene at skaffe sig de hertil nødvendige Udgaver. Vel tilbyde allerede Schiller og Goethe*), af hvem man hvert Aar maa ønske at læse et eller andet større Arbejde, et saa rigt og mangesidigt Stof, at man vil kunne række langt hermed, men paa den anden Side maa man dog ønske, ogsaa for det nødvendige Hensyn

---

*) Udgaver af disse Forfattere ville Disciplene i Almindelighed uden stor Vanskelighed kunne skaffe sig.

til Litteraturhistorien, ikke blot at være henviist til disse Forfattere, idet man maa arbejde paa, at Disciplene efterhaanden kunne til-egne sig det Herredømme over Sproget, at de med nogenlunde Let-hed kunne, eller rettere, føle Lyst til at læse et tydsk Skrift, hvor Indhold og Stil kunne frembyde Vanskeligheder. Men for at naae dette Maal er netop en forskjelligartet Læsning nødvendig, som en saadan Chrestomathi maatte være beregnet paa at skaffe det nød-vendige Stof til. Man maa ogsaa haabe, at saavel Skolebiblio-theket som Disciplenes Morfskabsbibliothek kan udvides i denne Retning, for at Disciplene ogsaa ved Privatlecture fra Sko-lens Side kunne opmuntres til at udvide deres Bekjendtskab til den tydske Litteratur.

c) Stilene skrives oftere som Extemporal-Stil paa Sko-len; af og til øves Disciplenes Færdighed i at skrive Spro-get hurtigt ved strax at lade dem oversætte og nedskrive et Stykke, som Læreren i kortere Sætninger oplæser for dem; til Afverling kunne de ogsaa hjemme gjøre et Udtog af et længere Afsnit hos en Forfatter, ligesom denne Øvelse en enkelt Gang ogsaa kan anvendes til at forskaffe dem Færdig-hed i mundtlig Fremstilling. For endeligt at prøve Disciple-nes Modenhed i en friere Behandling af Sproget, ansøres de enkelte Gange i Slutningen af Skoleaaret til med fornø-den Veiledning (s. Ex. ved paa Tydsk at opgive Dispositio-nen) at skrive en Udarbeidelse over et eller andet frit Thema. Til Oversættelse fra Dansk til Tydsk som mundtlig Øvelse vil Gold's prosaiske Læsebog afgive det fornødne Stof; er en Novelle paabegyndt i 5te Klasse, bør den fuldendes her. Til Afverling kan ogsaa en Comoedie af Theater-Repertoiret anvendes til dette Diemed.

d) Naar den provisoriske Plan fastsætter, „at noget Be-kjendtskab vil være at bibringe Disciplene med Hensyn til den tydske Litteratur“, maa dette Bink vel forstaaes saaledes, at

navnlig den cursoriske Læsning benyttes til at gjøre Disciplene bekendte med forskjellige Forfattere og disses Betydning for Litteraturen. Enkelte mere fremragende Personligheder kunne dog gjøres til Gjenstand for nøiere Betragtning, idet Læreren fortrinnsviis drøler ved disse og meddeeler en Udsigt over deres Arbeider hvortil da Disciplene henvises, for hjemme ved Privatlecture selv at arbejde sig videre frem. Noget stort Udbytte kan der ikke ventes, men meget vil allerede være vundet, naar det lykkes Læreren at vække Disciplenes Interesse for og Lyft til at beskæftige sig med en Litteratur, der indtager en høi Plads i Nutidens Culturhistorie og frembyder saa mange Tilfnytningspunkter til vor egen.

Anm. Den provisoriske Plan har i sine Motiver omtalt "det Ønskelige i, at Disciplene ved Skolens Underviisning kunde bringes til at tale Sproget, men har paa den anden Side opgivet dette Ønske, fordi der hører en Øvelse til, som det ikke kan paalægges Skolen at forskaffe". I de lavere Classer bør Læreren vistnok aldrig tale eller examinere i Sproget; det kan der kun skee paa Grundighedens Befordring og giver heller ikke noget Resultat med Hensyn til Færdigheden i at udtrykke sig i det fremmede Sprog, hvorimod det i høi Grad modarbejder den Opgave, man ved hele Underviisningen har sat sig, fra først af at tilholde Disciplene at give sammenhængende Svar; derimod vil den mundtlige Stil, som antydet, tilbyde Leilighed til Øvelser i denne Retning. I de to øverste Classer kan Læreren i Reglen tale Sproget for dog at vænne Disciplene til at opfatte Sprogets Lyd hurtigt og rigtigt; enkelte Disciple ville altid fra Hjemmet medbringe Færdighed i at tale Sproget og gjennem disse kan Læreren søge at give de andre Mod og Lyft til at gjøre Forsøg i denne Retning.

Fransk.

Underviisningen i dette Sprog skal, ifølge den provisoriske Plan, føre Disciplene saavidt, at de ere istand til deels at forstaae og oversætte en fransk Forfatter, deels at oversætte en let historisk Stil fra Dansk til Fransk. Den fordeles paa 5 Classer, saaledes at den begynder i 2den og fortsættes indtil 6te Klasse, hvor den afsluttes. Til Formaalets Opnaaelse fordeles Underviisningens Gjenstande paa følgende Maade:

II Classe (4 Timer ugentlig).

A. a) Af Borrings Læsebog for Mellemclasser gennemgaaes omtrent 60 Sider.

b) Af Borrings Grammaire française læses den paradigmatiske Deel indtil de uregelmæssige Verber, tilligemed Hovedreglerne af Formlæren.

B. a) De første Timer af Skoleaaret anvendes ubelukkende til Øvelse i Dplæsning. Læreren forelæser gjentagne Gange høit og tydeligt et Par Linier af Læsebogen, hvilke først en enkelt Discipel, dernæst alle paa eengang gjentage, først Ord for Ord umiddelbart efter Læreren, dernæst flere Ord samlede i et lidt efter lidt mere udvidet Omfang. Naar Disciplene ved denne Øvelse have vundet nogen Færdighed i Dplæsning, begyndes med Oversættelse, idet ethvert Pensum her, ligesom i den følgende Klasse, først gennemgaaes af Læreren. Af de enkelte Sætninger fordres først en ordret, derefter en sammenhængende i en sprogrigtig dansk Form affattet Oversættelse. Disciplene vænnes tillige til at memorere de forekommende Ord, og senere til at tilbageoversætte de enkelte Sætninger fra Modersmaalet paa Fransk, for derved efterhaanden at befæstes i det indsamlede Stof og gjøres mere og mere fortrolige med den fremmede Sprogform.

b) Først efterat Disciplene i en Maaned eller noget længere ere øvede i Oversættelse paa den angivne Maade, begyndes der paa Grammatiklæsning og den grammatikalske Analyse. Ved første Gjennemlæsning af Grammatiken læres kun Paradigmerne, først de 2 Hjelpeverber og den regelrette Conjugation, derefter Artiklens, Substantivernes, Adjectivernes, Talordenes og Pronominernes Bviningsformer. Ved den anden Gjennemlæsning af dette Pensum medtages de speciellere Regler og Bemærkninger, og det Hele gjennemgaaes saaledes 3 à 4 Gange i Aarets Løb. Særskilte Timer anvendes ikke til Grammatiken, men af hver Time anvendes omtrent en Trediedeel til Examination af Grammatiken, og den øvrige Tid forbeholdes Læsebogen. Underviisningen i Grammatiken stræber deels at benytte, deels at udvide de fra den foregaaende Sprogunderviisning medbragte grammatikalske Forestillinger, og ved Indøvelse af Formerne gjøres Disciplene foreløbigt ad den reent praktiske Wei bekendte med de simpleste Sætningsformer og de almindeligste Regler af den franske Syntax. Saavel for at øve Disciplene i Orthographien, som for at vænne dem til gennem Dret at forstaae Sproget, øves de jævnligt i Dictat efter det Lærte.

III Classe (4 Timer egentlig).

A. a) Af Borrings Læsebog for Mellemclasser gennemgaaes omtrent 100 Sider.

b) Af Grammatiken repeteres den i forrige Classe gennemgaaede Deel, og derefter gennemgaaes de uregelrette Verber samt Reglerne for at kjende Kjønnet efter Endelsen og Bemærkelsen.

B. a) Ved Oplæsningen følges samme Methode, som i forrige Classe. Oversættelsen gives sammenhængende i det danske Sprogs Mand. Disciplene øves deels i at tilbageover-

sætte Sætninger fra Modersmaalet i det fremmede Sprog, deels i at fortælle det Læste paa Fransk.

b) Ligesom i forrige Classe anvendes ikke særskilte Timer til Grammatiken, men af hver Time anvendes til Underviisning i samme en Tredeedel og Resten til Oversættelse. Indøvelsen af Grammatiken gjøres saa praktisk som muligt, saa at Disciplene altid faae Leilighed til i passende Exempler at indøve Formerne, og saaledes tillige efterhaanden at sætte sig ind i Ordnes Forhold til hinanden i Sætningen. Disciplene øves, som i forrige Classe, jevnligt i Dictat.

IV Classe (2 Timer ugentlig).

A. a) Af Borrings Etudes littéraires gennemgaaes omtrent 80 Sider. Oversættelse fra Dansk til Fransk begynder med korte Sætninger efter Borrings Stiløvelser.

b) Af Syntaxen læses Afsnittene om Ordnes Overensstemmelse, Styrelse og Følge.

B. a) Af de to Underviisningen tilstaaede Timer anvendes den ene til Oversættelse fra Fransk, den anden til Oversættelse fra Dansk. Denne sidste Øvelse foretages deels mundtligt, deels skriftligt. De foresatte Pensaa blive fra denne Classe af i Regelen kun gennemgaaede examinando.

b) Af enhver Time anvendes omtrent en Tredeedel til at gennemgaae de for Classen bestemte Afsnit af Syntaxen, og ligesom i de foregaaende Classer gjøres denne Underviisning saa praktisk som muligt. Disciplene vænnes saaledes til at opstillede Exempler selv at abstrahere Reglerne.

V Classe (2 Timer ugentlig).

A. a) Af Borrings Etudes littéraires gennemgaaes omtrent 100 Sider statariff. Ved Siden af den statariffiske Læsning indføres tillige cursoriff Læsning, hvortil fortrin-

viis vælges en Forfatter af den ældre Litteratur, saasom Gil-Blas af Le Sage, Carl den Tolvte af Voltaire o. desl. Oversættelse fra Dansk til Fransk fortættes efter de i forrige Klasse brugte Stiiløvelser.

b) Af Syntaxen repeteres de foregaaende Affnit og derefter gennemgaaes de særegne Bemærkninger over de enkelte Taledeles Eiendommeligheder.

B. a) Den ene Time anvendes til Oversættelse fra Fransk til Dansk, og det Overfatte øves Disciplene i at fortælle paa Fransk. Den anden Time anvendes til Oversættelse fra Dansk, hvilken, ligesom i den foregaaende Klasse, foretages deels mundtligt, deels skriftligt.

b) Af enhver Time anvendes omtrent en Trediedeel til at gennemgaae Syntaxis efter samme Methode som forhen, ved hvilken Gjennemgang Læreren her, ligesom i den følgende Klasse, kan, efter Skjønnende, meddele sig paa Fransk. Formulæren repeteres ved stadig Analyse. I denne Klasse vannes Disciplene tillige til at benytte det fremmede Sprog til mundtligt at gjøre Rede for det Gjennemgaaede af Sproglæren.

VI Klasse (2 Timer ugentlig).

A. a) Cursorisk Oversættelse fra Fransk af 3 à 400 Sider, hvortil vælges Le Musée français, der indeholder et Udvalg af Nouvelles af den nyeste franske Litteratur. I enkelte Timer fortættes den statariske Læsning, hvortil vælges den i Etudes littéraires indeholdte korte Udsigt over den franske Litteraturs Hovedforfattere, saaledes at dertil knyttes Bemærkninger og Oplysninger, stikkede til at sætte Disciplene ind i Forfatternes og Litteraturens Eiendommeligheder i de tre sidste Aarhundreder.

I Oversættelse fra Dansk til Fransk gennemgaaes de i Stiiløvelserne indeholdte Stykker af fortællende Indhold.

b) Syntaren repeteres. En Udsigt over Sprogets Ord-
dannelseslære meddeles Disciplene. Tillige henvendes deres
Opmærksomhed stadigen paa den idiomatiske Forfjellighed mel-
lem det fremmede Sprog og Modersmaalet.

B. a) Den ene Time anvendes til Oversættelse fra Fransk
til Dansk, og ved Siden af denne Dvælses Disciplene
til at fortælle det Læste paa Fransk, enten i dets Heelhed eller
udtogsviis. Den anden Time anvendes til Oversættelse fra
Dansk til Fransk, der foretages deels mundtligt, deels skriftligt.

b) I Begyndelsen af Skoleaaret anvendes omtrent en
Trediedeel af hver Time til at giennemgaae Ordbannelseslæ-
ren. Sprogets Formlære og Syntax repeteres ved Analysen,
og Disciplene holdes stadigen til at benytte det fremmede
Sprog til at gjøre Rede for det Gjennemgaaede.

Religion.

I Classe (3 Timer ugentlig).

A. a) Herslebs mindre Bibelhistorie i Forbindelse med
et kort Udtog af den bibelske Geographie efter Tillæg til
Jensens samlede Bibelsprog.

b) Jensens samlede Bibelsprog.

c) Nogle Psalmer af P. Sjorts Samling.

B. De religiøse Forestillinger og fromme Følelser, som
Disciplen bringer med sig fra Hjemmet, bærer Skolen Omhu
for at nære og fremme, og lader derfor Underviisningen i
Religion begynde i første Classe. Den bibelske Historie læses
først, fordi den baade er let at forstaae og ved sit Indhold
har Interesse for den barnlige Alder: det er Billeder af det
daglige Livs Begivenheder, som her fremstilles for Barnets
Blik i Religionens Lys, det er tildeels bekjendte Dyder, som

her levendegjøres i Personer, der fremtræde med større Helighed i den hellige Historie og derfor ogsaa med større Virkning til det Gode paa den Unges Sind, det er den samme Gud, som Barnet ofte før har hørt nævne, der her ligesom kommer nærmere ved med større Kraft at gribe ind i de menneskelige Anliggender, hvilket Alt maa vække og styrke dets religiøse Tro og vænne det til tidligt at give Agt paa Gudsdommens Bink. I Forbindelse med Bibelhistorien læses et kort Udtog af den bibelske Geographie, hvorved Disciplen, idet han gjøres bekendt med det hellige Lands Beskaffenhed i Almindelighed, den politiske Inddeling til forskjellige Lænder og de nærmest tilgrændsende Lande, faaer et klarere Overblik over de historiske Begivenheder og bevarer dem lettere i Huskommelsen. Hele Bibelhistorien gennemgaaes i det første Aar, for at Disciplene siden i de høiere Classer bedre kunne finde sig tilrette, naar ifkun enkelte Afsnit af Bibelhistorien læses i udførligere Form. Naar Disciplen har fortalt en Historie saavidt muligt med sine egne Ord, maa han derefter anføre de vigtigste religiøse og sædelige Lærdomme, som deels udtrykkeligt fremsættes i Fortællingen og deels ved Læreren's Veiledning lade sig udlede deraf, for at godtgjøre, at han har læst med Oftertanke og tilegnet sig Bogens Indhold som en Skat for Livet. I Bibelsprogene finder Disciplen de religiøse Sandheder, som han allerede tildeels har lært at kjende af Bibelhistorien, udtrykte med faa, simple og indholdsrige Ord. De læres med Lethed udenad i den tidlige Alder, give Disciplen Leilighed til at stifte Bekendtskab med Bibelen selv, hvori flere Bibelsprog søges og læses efter af Disciplen. De meddeles i den Orden, at de henføres til de tre Troens Artikler, hvortil der bestandigt henvises, baade naar de gennemgaaes og naar Disciplene examineres deri, hvorved de tidligt blive bekendte med Grundtrækkene af den christelige Religions-

læres System og med det Grundlag, hvorpaa den følgende Underviisning bygger. For endelig at vænne Disciplene til at fremstige Vers af religiøst Indhold med Forstand og Følelse, læres desuden nogle Psalmer udenad. De i Psalmen indeholdte Lærdomme forklares og gjøres til Gjenstand for nærmere Betragtning. Mangen vigtig Sandhed, som Psalmeverset indeholder, vil ved Versformen lettere erindres, og religiøs Sands derved vækkes og næres. De 3 ugentlige Timer anvendes saaledes, at der i Begyndelsen af hver Time læses Bibelhistorie og i den øvrige Deel af Timen de to Gange Bibelsprog, den tredie Gang Psalme.

II Klasse (3 Timer ugentlig).

A. a) Af Balles Lærebog Cap. 1, 2, 8 og 6.

b) Af Herslebs større Bibelhistorie en Oversigt over det gamle Testaments Bøger og disses speciellere Indhold fra Begyndelsen til Kongernes Historie.

c) Enkelte mærkelige Steder af det anførte Pensum af Bibelhistorien læses efter i Bibelen selv.

B. I Lærebogen, hvortil Disciplen har banet sig Vej ved at gjennemgaae Bibelsprogene, blive Paragrapherne forklarede for Disciplene før Examinationen, Skriftstederne læses ordret udenad, og Indholdet af Paragrapher og Anmærkninger forlanges gjengivet af Disciplen med hans egne Ord i fuldstændige, sammenhængende Sætninger. Med Hensyn til den Orden, hvori Capitlerne læses, afviges fra den i Lærebogen fulgte, og Gangen i Underviisningen slutter sig til de 3 Troens Artikler. I denne Klasse læses de Capitler, som høre til den første Troesartikel og som indeholde Læren om Guds Væsen og Egenskaber, Guds Forhold til Verden, Mennesket og dets Bestemmelse. Naar Lærebogen gjennemgaaes eller der examineres i den, henvises altid til Exempler af

Bibelhistorien, Verdenshistorien eller Hverdagslivet for at anskueliggjøre de religiøse Sandheder og lære Disciplen ogsaa udenfor sig at see Aabenbaringen af det samme guddommelige Liv, som rører sig i ham selv; og man søger allerede her at lade Disciplen føle, hvad han siden bringes til klarere Bevidsthed om, at Religionen er en Livsfag, og ikke en Samling af Lærdomme, som man alene skal kjende; enkelte Psalmevers citeres ogsaa ved passende Leilighed. I Bibelhistorien gjøres Disciplene først bekendte med de hellige Skrifter i Almindelighed, førend de gaae over til det speciellere Indhold, og først med det gamle Testamente, fordi Christendommen først kan fremtræde i sit rette Lys ved at kendes i sin Forbindelse med Jødedommen. Enkelte mærkelige Afsnit i den bibelske Historie oplyses nærmere ved Læsning i Bibelen selv. Af de 3 ugentlige Timer anvendes i Reglen de to til Lærebogen og den tredie til Bibelhistorie og Bibellæsning.

III Klasse (2 Timer ugentlig).

A. a) Af Balles Lærebog Cap. 3, 4, 5 og 7; de andre Capitler repeteres.

b) Af Zerslebs større Bibelhistorie fra Kongernes Historie til Jerusalems Ødelæggelse.

c) Bibelen benyttes til at oplyse mærkelige Steder af Bibelhistorien.

B. I denne Klasse meddeles Underviisningen efter de samme Lærebøger og efter samme Norm, som er fulgt i 2den Klasse. De ovenansførte Capitler af Lærebogen sættes i Forbindelse med anden og tredie Troesartikel, og ved at gennemgaae hele Lærebogen søger man at give Disciplene et klarere Overblik over de christelige Troeslærdomme i deres Sammenhang. Af de to ugentlige Timer benyttes den første til at gennemgaae en Læctie i Lærebogen, til at examinere

i Bibelhistorie og til Bibellæsning, den anden alene til Examination i Lærebogen.

IV Classe (2 Timer ugentlig).

A. a) Af Krog Meyers Lærebog fra Begyndelsen til § 46.

b) Af Herslebs større Bibelhistorie Overblik over det nye Testaments Skrifter og af disses speciellere Indhold fra Christi Fødsel til hans Fremtræden i Jerusalem ved den anden Paaskefest.

c) Det Halve af et af Evangelierne, hvilket læses i Sammenhæng.

B. Efter Disciplenes Alder og større aandelige Modenhed begyndes i denne Classe med en udførligere Lærebog til nviagtigere og strengere Begrundelse af de christelige Troeslærdomme. Krog Meyers Lærebog benyttes endnu i Skolen, fordi den, skjøndt affattet i et vanskeligt Sprog, dog anbefaler sig dels ved de indholdsrige Paragrapher, hvori hvert Ord bliver vigtigt ved sin Betydning, og dels ved den vanskelige Sprogbygning selv, som medfører Nødvendighed for Discipelen til skarpt at adskille Sætningens Dele, tænke over dem, omsætte dem i en anden Form for at forstaae dem, og bidrager saaledes til, at Sandheden sees klarere og opfattes dybere. Af de mange Bibelsprog, som ere anførte ved Paragrapherne, gjøres et Udvalg, som læres ordret udenad. Paragrapherne gjenemgaaes før Examinationen, og det tilslædes da Disciplene at optegne det Vigtigste af de Bemærkninger, som Læreren meddeler for at tydeliggjøre Paragraphens Indhold. De bibelhistoriske Pensaa gjenemgaaes ikke før Examinationen, men under denne tilføies Dplysninger af religiøst, historisk, archæologisk og geographisk Indhold, som optegnes hjemme og forlanges gjengivne ved Repetitionen af det Læste. Disciplens Opmærksomhed henledes fra de histo-

risse Enkeltheder til Opfattelse af Begivenhedernes historiske Sammenhæng og til en dybere Indsigt i de verdenshistoriske Forhold, som betingede Christendommens ydre Forhold og Vilkaar. I Bibelhistorien begyndes paa det nye Testamente, og Disciplen seer her Jesus fremtræde som den længe forventede Messias, hvis Komme ved saamange underfulde Begivenheder er bleven forberedt. Under Læsningen af Evangeliet lærer Disciplen at adskille Indhold fra Form, Aand fra Bogstav, hvad der er skrevet for et enkelt Folk paa et vist Sted til en bestemt Tid, fra det, som er kundgjort for alle Folk uden Hensyn til Sted og Tid, hvad der er Guds Ord, fra det, som hører Mennesker til. Underviisningen fordeles i Timerne paa samme Maade i denne Klasse som i tredje og femte.

V Klasse (2 Timer ugentlig).

A. a) Af Krog Meyers Lærebog Skriftens Lære om Menneskets Natur, Udbødelighed, Bestemmelse og Pligter.

b) Af Herslebs større Bibelhistorie fra anden Aarsfest til Slutningen.

c) Den sidste Halvdeel af det Evangelium, som er begyndt i 4de Klasse.

B. Underviisningen fortsættes i denne Klasse i det væsentlige paa samme Maade som i den foregaaende. Under Læsningen af Bibelhistorien knyttes til Jesu Taler Betragtninger, som have til Hensigt at kalde tilbage i Discipleens Erindring de tidligere lærte Troessætninger og saaledes befæste dem i det hele System.

VI Klasse (2 Timer ugentlig).

A. a) Hele Krog Meyers Lærebog.

b) Hele Herslebs større Bibelhistorie.

c) Et Evangelium i Grundsproget.

B. Naar Disciplene komme i sjette Klasse, som er toaarig, have de ikkun gennemgaaet det Halve af Krog Meyers Lærebog. I det første Aar læse de derfor den resterende Halvdeel og repetere i det følgende Aar i Forening med de opflyttede Disciple dette tilligemed den Deel, de have læst i 4de og 5te Klasse; hele Bibelhistorien repeteres og en Halvdeel af Evangeliet læses hvert Aar. Under den hele Underviisning i denne Klasse leder Læreren Disciplene til et sikkert Overblik over alle de christelige Hovedlærdomme i deres indbyrdes Forbindelse. Det Charakteristiske ved den christelige Verdensanskuelse udhæves ved Sammenligning med andre Religioner og deres Mythologie, det særegne Protestantiske ved Sammenligning med de andre christelige Confessioner. Den kirkelige Cultus forklares som fremgaaet af den christelige Aand, og denne betragtes baade i sin Overensstemmelse med og i sin Modfætning til Verdenslivet. Ved Forklaringen af Dogmerne kastes et Blik ind i Kirkens Historie til de Bevægelser, som disse Lærdomme have foranlediget. Til Lærebogen anvendes to paa hinanden følgende Timer og den tredje til Bibelhistorie og Evangelium.

Det nye Element, som efter Planen er lagt til Religionsunderviisningen, er Bibellæsningen. Det kan kaldes nyt, fordi Bibelen selv hidtil ikke er bleven benyttet som Skolebog i andre Classer end i øverste, hvor sædvanligt et Evangelium er blevet læst i Grundsproget. Det maae vistnok ansees for hensigtsmæssigt, at Disciplen tidligt gøres bekendt med den Bog, som skal være den faste Norm for hans religiøse Tro og Grundvolden for hans evige Haab; thi de religiøse Sandheder, som han stykkeviis lærer at kjende af sin Lærebog og bibelske Historie, ville vinde i Klarhed, Fasthed og Interesse, naar de betragtes i deres historiske Sammenhæng, Selv-

tænkningen vil vækkes ved den Sammenligning, som Disciplene under Bibellæsningen vil aufstille mellem Bibelens egne Ord og Lærebogens, og Troen vil fastere begrundes, naar den øses af Kilden selv. Men, fordi Bibelens Ord, uagtet de mange Steder fremtræde i en saa simpel og naturlig Form, at de let kunne forstaaes af den barnlige Alder, paa mange andre findes i en saa fremmed Form og særegen Indklædning, at Disciplen meget vanskeligt vil kunne skjelne Indhold fra Form, bruges Bibellæsningen ikke saaledes i første Klasse, at noget Sammenhængende deri gjennemgaaes, men alene paa den Maade, at nogle af de vigtigste Bibelsprog udhæves, som Disciplen selv slaaer op i sin Bibel og lærer udenad. I de nærmest følgende Classer sættes Bibellæsningen i Forbindelse med Læsningen af Bibelhistorien saaledes, at den bruges som Supplement til enkelte Steder af større Vigtighed og Interesse i Historien, hvilke i Lærebogen ere affattede kortere end man kunde ønske, hvorimod den i de øverste Classer behandles særskilt saaledes, at der læses noget Sammenhængende, hvilket især tages af det nye Testamente.

Historie.

Den historiske Underviisning meddeles gennem samtlige Skolens 7 Classer. I de tre første er der tildeelt den 2 Timer, i de øvrige 3 Timer ugentlig. Underviisningen har tvende Hovedafdelinger, een, hvori den meddeles fragmentarisk, en anden, hvori den meddeles i Sammenhæng. Den første Afdeling indbefatter 3 fragmentariske Curser (fortrinliggen historisk-biographiske Skildringer), der gennemgaaes i 1ste 2den og 3die Klasse. Den anden indbefatter (paa en enkelt Deel nær) 4 ethnographiske Curser, hvori den hele Verdenshistorie deelviis gennemgaaes og repeteres, nemlig i 4de, 5te

og den toaarige 6te Classe. Underviisningen ender med 1 synchroonistisk Cursus, der omfatter hele Verdenshistorien og gennemgaaes i 7de Classe, d. e. Afgangsslassen.

I. Fragmentariske Curser.

I Classe (2 Timer ugentlig).

A. Et Udvalg af interessante Personer, Tildragelser, Sider af Folkelivet, hentede fra Skandinaviens og navnlig fra Fædrelandets Historie.

Lærerens eget Foredrag vil blive Hovedsagen. Som Understøttelsesmidler og Ledetraade ved Siden ville indtil videre Rosfods Udtog af Fædrelandshistorien, og Rosfods fragmentariske Historie benyttes.

B. Det turde maaskee være af mindre Betydning, hvorfra de historiske Skildringer hentes, paa et Stadium, hvor det ei kan tilsigtes at fore Disciplene med Bevidsthed ind i det Heles Sammenhæng, men hvor det Enkelte, for denne Alder interessante og let fattelige, i Nationernes og Menneskeslægten's Liv, bliver Hovedsag. Imidlertid er dog her Stoffet med Hensigt valgt af de nordiske Brodrerigers og navnlig det særegne Fædrelands Historie, som det formedelst Folkenes større Isoleerthed mindst sammensatte, ved sin Natur lettest fattelige, og ved de locale og historiske Forhold endvidere meest interessante Stof for Disciple, hvis Tanker og Synskreds endnu helst dvæle ved det Nærmere og Hjemlige, og hvor de ved adskillige Personer og Begivenheder kunne have Skuepladsen selv for Die, og i overblevne Ølids- og Fortidsminder levendegjøre sig Forsædrenes Liv og Virken i flere Retninger. Hvor stort Omfang Udvalget skal have, overlades til Lærerens Skjønsmhed, uden her at detailleres videre. Det kommer naturligtvis ikke an paa at opbygge en stor Mæsse af Stof, men gjælder fortrinligen at vælge Stof

af den Besskaffenhed, at det bærer de Frugter, man maa ønske hos Disciple paa dette Stadium, saa at Læreren søger efter Stoffets forskjellige Art, snart gjennem en udførlig og livlig, næsten poetisk Fremstilling at tiltale og oplive den barnlige Phantasi, snart igjen ved et vel simpelt og barnligt, men klart og ordnet Foredrag, der lader det Enkelte fremtræde i sin Heelhed og naturlige Sammenhæng, lægger an paa at vække og udvikle Barnets Forstand. I Fremstillingen bør Tiden, hvori det Enkelte optræder, aldrig tages af Sigte, at ingen grov Confusion skal opstaae i Disciplenes Forestillinger. Tidbestemmelseerne ville igjen efter Sagens Natur snart blive specielle (bestemte Aarstal), snart almindelige (Aarhundreder), hvilket ogsaa vil gjælde den følgende Underviisning, men i et andet Forhold. Derimod udelukkes aldeles al tom Opvamsning af Kongerækker og mekanisk Udenadslæren af blotte Aarstalsrækker. Naturligst begyndes med Skildringer af Nordboernes Gudelære, tidligste Liv og Sæder, fælleds Foretagender, og Andet, hvorved de tre nordiske Folks oprindelige Slægtsskab og fælleds Character af sig selv bliver anskuelig, ligesom leilighedsvis atter ved andre Skildringer i det følgende visse nationale Eiendommeligheder og Fortrin hos de enkelte Folk ville fremtræde. Enkelte udvalgte Fortællinger af Sagnkredsene ville blive særdeles hensigtsmæssige, i det de ved deres barnlig naive Tone, eventyrlige Indhold, fortrinligen maae tiltale denne Alder. Heller ikke vil Læreren udelukkende indskrænke sig til hvad der skal læres og gjengives, men og stundom og navnlig ved saadanne episk-romantiske Skildringer, ved Fortællingen eller Forelæsen vække Disciplenes Interesse. Ved det reenhistoriske Udvalg af Biographier, hvis Omfang ei er videre bestemt, tages Hensyn, deels til Fyrster, der til visse Tider i en eller anden Retning ere optraadte imponerende og have gjort

Epoke i Folkenes Historie (f. Ex. Rund den Mægtige, Waldemarerne, Margretha, Gustav Basa, Gustav Adolph med de Helteskikkelser, der gruppere sig om ham) eller ved ridderligt og eventyrligt Heltetmod have vundet deres Folks Sympathier og ere særligen blevne dets Yndlinge (Christian IV., Carl XII.), deels andre store Mand, der have speciel og almindelig Interesse (Absalon, Tycho Brahe, Griffenfeld, Niels Juul, Tordenstjold, o. A.). Dgsaa Modsetninger behove ikke aldeles at udelukkes. Det er en Selvsølge, at enkelte vigtige Begivenheder (Christendommens Indførelse, Calmarunionen, Reformationen, Souverainitetens Indførelse) høre med til disse Skildringer, kun at de meddeles i den til Disciplenes Standpunkt svarende Form. Dgsaa kan en speciellere Fremstilling af enkelte interessante Partier i Krigshistorien leilighedsviis være paa sit rette Sted (f. Ex. Krigen med Carl Gustav, Slaget den 2den April).

II Classe (2 Timer ugentlig).

A. Et lignende Udvalg af Skildringer, hentede fra den Gamle Historie i Almindelighed og den Græske og Romerske Oldtid i Særdeleshed.

Bohrs Lærebog i den Gamle Historie (det store Tryk og en Deel af det mindre) lægges til Grund.

B. Disciplene ere ved det foregaaende Cursus blevne førte ind i en mindre Kreds, der for Størstedelen ifkun omfattede Nordboernes Liv og Virken, hvor Stoffet altsaa maatte blive mere eensartet. Paa dette Stadium derimod vil Tanken henledes til den øvrige Verden, og det bliver da naturligt at begynde med Fortiden og altsaa hente de historiske Skildringer fra den egentlige Oldtidshistorie, som det Stof, der paa den ene Side frembyder større Rigdom og Afverling end det tidligere valgte, medens det paa den anden Side dog

endnu bevæger sig i færrer og engere Kredse, og danner lettere overskuelige Grupper, end Middelalderen og den nyere Tid, hvor Alt er mere sammensat og indviklet, og selv ved et skønsomt Udvalg dog sætter baade Lærer og Disciple i større Bevægelse og behøver hyppigere Forklaring udenfra. Hvad der er sagt i det Foregaaende gjælder i Hovedsagen ogsaa her. Paa dette Stadium, hvor Disciplenes egen Virksomhed ved Læsning kan ventes at lette Lærerens for en Deel, lægges den ovennævnte Haandbog til Grund. Udvalget vil faae et passende Omfang, ved at lade Disciplene gennemgaae i dette Cursus, hvad der i Haandbogen er fremhævet med større Tryk, hvortil dog imidlertid ogsaa Udskilligt af det i Trykken mindre fremhævede hensigtsmæssigen kan tilføies (Cyrurg, Solon, Meseniske Krige, 1ste Perserkrigs Fortsættelse, Perikles, 2den Perserkrig, Epaminondas og Pelopidas, Philip af Macedonien, 1ste Puniske Krig, Karthagos Udødeliggjelse, Sullas Dictatur, August, Constantin den Store). Haandbogen følges ogsaa i Anordningen og Fremstillingen, der udmærker sig ved Klarhed, Liv og Fylde, og har i flere Partier gennem Modersmaalet iført sig Oldtidens eiendommelige Friskhed og Skønhed. Ligesom allerede et passende Udvalg af Biographier ville allerede halv ubevidst føre Disciplene ind i Udviklingsgangen i enkelte Afsnit af Folkets Liv i Almindelighed, saaledes vil og Disciplenes Standpunkt paa dette Stadium tillade Læreren at sammensætte enkelte Partier til et almindeligere Overblik, der ved at aabne deres Dine for den indre Sammenhæng vil vække en med deres Lyft og Fattsevne forenelig Reflexion, og hertil ere i en eller anden Retning enkelte Skildringer af Grækernes og Romernes Oldtid fortrinlig skiktede. Statslivet vil til Ex. gennem hint Udvalg halv opklare sig.

III Klasse (2 Timer ugentlig).

A. Et lignende Udvalg af Skildringer, hentede fra *Middelalderens* og den *Nyere Tids Historie*.

Kofods fragmentariske Fremstilling af Historiens vigtigste Begivenheder (udg. af Thrige) benyttes til Hjælp. Enkelte biographiske Skildringer ville muligens ogsaa leilighedsviis ad anden Veie kunne anvises Disciplene, men Lærerens Foredrag og Virksomhed maa ogsaa her fortrinligen understøtte det Hele og udfylde Mangelen paa andre Hjælpemidler.

B. Dette Stof er med Hensigt forbeholdt det sidste fragmentariske Cursus. Her viser sig en ny Række Billeder af Nationernes og Menneskeslægtenes Liv, der have et andet Præg og anden Farve, end Oldtidens, og danne mere sammensatte Grupper. Tanken maa her være mere bevægelig og Synskredsen udvide sig. Men selv her, hvor altsaa en større Sammenfletning bliver af og til nødvendig, ville dog altid kun saadanne Partier vælges, som kunne gjøres Disciplene let oversfuelige og kunne forenes med en indholdsrig og livlig Fremstilling. Hvad Udvalgets Omfang angaaer, maa ogsaa her Meget blive overladt til Lærerens Skjønsomhed. Det vil omtrentlig svare til det foregaaende Cursus. I det Hele vil ogsaa Fremstillingen og Anordningen blive analog med den i det foregaaende Cursus, men med den Forskjel, som er en Folge af Stoffets Natur. Det bliver ei absolut nødvendigt at vælge Noget af enhver enkelt Nations Historie; dog ville de fleste Nationer altid frembyde i det mindste eet Livsbillede af den Art, at det kan ønskes optaget mellem disse Skildringer. Naturligviis ville ogsaa her saadanne Personer og Begivenheder vælges, der ligesom repræsentere et heelt Folks eller en heel Tidbalders fremragende saavel

Lys som Styggefæder, enten nu i det offentlige, eller i det private Liv, saavel i Middelalderen, (hvor f. Ex. Carl den Stores Helteskikkelse, eller Christendommens og Islamismens heroiske Tidsalder vil afvinde lige saa stor Interesse, som vore Forfædres Hedenold og den græske og romerske Oldtid), som ogsaa i den nyere Tid, hvor store Livsmomenter frembyde et saa righoldigt og til populair og livlig Fremstilling skiftet Stof, at det ei bliver nødvendigt i Valget at tage Tilflugt til Hverdagslivets trivielle Personer og til tørre og forviklede Begivenheder, eller paa den anden Side troe sig nødt til at gaae videnskabeligen ind paa de Ideer, som bevæge sig gjennem denne Tid, hvilket hører til de senere Stadier. Ved leilighedsviis at sammenknytte de enkelte adspredte Livsbilleder og paavise en for disse Disciple fattelig indre Sammenhæng, eller i sin Almindelighed gjøre opmærksom paa de ivinesaldende Skikkelser, saavel de skønne, som de frastødende, et Phænomen, som f. Ex. Christendommen, til forskjellige Tider har iført sig, vil fremdeles paa dette Stadium vækkes en med Disciplenes Standpunkt forenelig Reflexion, ihvorvel Phantaste og Følelse endnu hos disse Disciple maae tilkomme overveiende Hensyn. Hvad vi i dette Cursus fortrinligen agte at lægge til Grund for historisk Skildring, ville vi her efter følgende Anordning gennemgaae. Af Middelalderen vælges: Skildring af Germanernes Liv og Sæder (Lehnsvæsen), Christendommen i en tidligere Periode (Gremiter, Munk, Romerske Biskop), Goter (Theodorik den Store), Franker (Chlodevig), Angelsaxer (Alfred), Muhamed og Araberne, Carl den Store, Normannerne (Normandiet), Hierarchiet (Gregor VII), Korsstogene, Tydslands Riddertid (Fredrik Barbarossa), Tydske Interregnum (Hanseaterne), Schweizerforbundet, Keiser Sigismund (Hussiterkrigen), Store Opfindelser i den sidste Deel af Middelalderen (Compass, Krudt,

Bogtrykkerkunst o. s. v.), Mongolerne, Osmaniske Tyrker (Bajazeth Ilderim, Amurath II, Muhamed II), Ferdinand den Katholske (Maurer, Inquisition), Store Opdagelser af Portugiser og Spanier. — Af Nyere Tid: Carl V (Amerika), Reformationen i Tyskland og Helvetien, Philip II, Nederlandernes Frihedskamp, Bartholemaeusnatten i Frankrig, Reformation i England (Elisabeth), Tredivaarskrigen, Ludvig XIV, Cromwell, Wiens Beleiring af Tyrkerne, Peter den Store, Sha Nadir, Fredrik den Store, Maria Theresia, Catharina II, Polens Skjæbne, Nordamerikas Frihedskamp, Partier af den franske Revolution og af Napoleons Liv, Grækenlands Opstand, Polens Opstand. Herimellem optages paa sit Sted Repetition af tidligere Skildringer af Skandinavernes Liv og Bedrifter, der ville nu frembyde Sammenligninger, som forhen ei kunde finde Sted, og ville stille sig i klarere Belysning.

II. Ethnographiske Curser.

IV Classe (3 Timer ugentlig).

A. Hele Oldtidens Historie i Sammenhæng.

Langbergs Gamle Historie lægges til Grund.

B. Dette Curfus omfatter, deels de Folk og Stater i Oldtiden, der vise os adspredte Kulturskabninger, saavel i normale som abnormale Skikkelser, der efter en kortere eller længere Tilværelse atter forsvinde, deels de Stater, hvor vi træffe et heelt og fortsat Kulturliv med sine Metamorphoser. Fordelingen af Stoffet finder Sted i følgende Afsnit: 1) betragtes de ældre Folk og Stater i Asien og Africa, der alle gaae op i det Persiske Rige, og hvis Historie for Størstedelen kun er Sagn og Brudstykker. Fortrinligen have Opmærksomheden henvendt paa de Folk, der i en eller anden

Retning have udviklet en større Cultur: Indier, Babylonier, Phoenicier, Jøder, Ægypter. Jødernes Specialhistorie er naturligtviis ikke meent, der hører andensteds hen, men et Overblik over deres Optræden, der belyser dette Folks baade almindelig-orientalske og desuden eiendommelige Character, udtalt i en af Familielivet udsprungen Samfundsborden og sammes Overgange, endvidere i Religion og Litteratur. De asiatiske Græker berøres kun her i Forbigaaende, da deres Cultur staaer i nærmere Forbindelse med Møderlandets og faaer sin Plads i dets tidligere Historie. 2) Gaaes over til Persernes Historie, der giver os Billedet af et stort, despotisk Rige, i hvis Samfundsforhold den Idee er udtalt, der beherskede Orienten dengang, som endnu, og hvori altsaa Modsætningen mellem Europa og Asien for en stor Deel finder sin Forklaring. Dette Folks Historie afflutes der, hvor det colossale Rige falder sammen, et Resultat af Grækernes og Macedonerens Virksomhed ved Siden af de indenfra virkende Aarsager, og af stor Betydning for den frie Landscultur. 3) Gjennemgaaes Carthagos Historie, der til Modsætning giver os Billedet af en ved stor Handel og Erobringer imponerende Republik paa Africas Grund, der frembyder interessante Sammenligninger med andre Oldtidens betydelige Republikker. Helst dvæles ved dens sidste Periode, der viser, hvor lidet et demoraliseret Folk med nok saa store Hjælpemidler og selv med en Hannibal i Spidsen formaaer mod moralsk Kraft. Efterat have betragtet Persien og Carthago, der begge have stor Betydning for det Følgende, idet Hint blev, saa at sige, en Hovedkilde til de Helleniske Republikkers, det Sidste til den Romerske Republik's Storhed og Fald, gjøre vi Overgang til de Stater, hvor vi have at søge den sande Culturs Tilblivelse og Udviklingsgang og faae 4) Grækenlands Historie, der navnlig med Hensyn til

den politiske Udvikling vil behandles i følgende Afsnit: a) Grækenlands mythiske Fortid og heroiske Tidsalder indtil Dorernes Tog. b) Tiden fra Dorernes Indvandring paa Peloponnes indtil Perserkrigene. c) Coloniernes Historie. d) Tiden fra Perserkrigene indtil Macedoniens Principat, d. e. Grækenlands Glandsperiode og Demoralisation. Det er en Selvfølge, at Spartas og Athens Historie faaer udførligst Behandling. Dernæst følger 5) Macedoniens Historie indtil Alexanders Død, hvor vi faae et colossalt Rige, opført paa Grækenlands og det Persiske Riges Ruiner, med græsk-orientalske Former, men ene knyttet til et udmærket Individis forbigaaende Virksomhed, ved hvis tidlige Ophor den hele Bygning faldt sammen. Efter Alexanders Død fortsættes med en let overffuelig Fremstilling af Satraphistorien, indtil Slaget ved Ipsus, og enkelte af de Personligheder, der søgte at udfylde Alexanders Plads, men Krigshistoriens udviklede Details forbigaaes. Derpaa behandles den følgende Tid, da der deels af det græsk-macedoniske, deels af det persiske Riges Brudstykker dannede sig fastere Masser, hvilken Deel dog vil indfrænke sig til korte almindelige Overfigter og til enkelte Personers Dptræden, som have væsentlig Betydning. Det egentlige Macedoniens og Grækenlands Historie (macedonisk-græske og macedonisk-romerske Tidsrum) fortsættes saaledes, at de vigtigste Momenter af Grækernes Efterliv fortrinligen komme i Betragtning (Statsforfatning, Stoliske og Achæiske Forbund o. s. v.), samt Romernes Dptræden, hvis egentlige Virksomhed og politiske Færd imidlertid først vil faae sin klarere Fremstilling i Roms Historie. Endvidere behandles Ægyptens eller Alexandrias Historie saaledes, at dets store Betydning, som Hovedsæde for Verdenshandelen og Videnskaberne, bliver indlysende. Imidlertid drøales kun udførligere ved de 3 første Ptolemæers Dptræden (1 Aarhundrede);

deres elendige Efterfølgere forbigaaes aldeles; kun udhæves Romernes Forhold, indtil Ægyptens Rigdom, som havde trodsset al Udælgelse, gik i Arv til den romerske Stat, hvilken Tid nærmere berøres i dens Historie. I samme Korthed behandles Seleucidernes Rige, hvis Betydning kun er knyttet foruden til Stifterens Historie blot til enkelte kraftigere Herskere og til Romernes Optræden (Seleucus I, Antiochus III, Antiochus Epiphanes, Tigranes). Af det Øvrige medtages en kort Skildring af Pergamus, Pontus under Mithridates, den jødiske Stat, og Parthien, medens det Enkelte vil faae sin Plads i Roms Historie. Endelig gaaes 6) over til den Romerske Stats Historie. Der begyndes med en kort Oversigt over de tidligere Forhold i Italien. Derpaa behandles Roms Historie i udførlig Sammenhæng i følgende Afsnit efter de politiske Forhold: a) Kongeperioden, deelt i Tiden før og efter Servius Tullius (Tiden før og efter at Plebeierne kom til at udgjøre en Deel af Populus). b) Republikken i 3 Tidsrum 1) fra 509—264 (Patriciers og Plebeiers Kamp, Italiens Undertrykkelse). 2) fra 264—133 (Verdensherredømmets Begrundelse). 3) 133—30 (Partiekrige og Republikkens Opløsning). c) Keisertiden, før og efter Diocletian (med Hensyn til Statsformen), hvoraf igjen hver Deel vil faae sine passende og characteriserende Underafdelinger. Uagtet alle vigtige Momenter, navnlig i Grækernes og Romernes politiske og øvrige Liv, ville fremtræde paa sit Sted i selve Fremstillingen, meddeles dog særlige Fremstillinger af samme, naar Folkenes Historie er gennemgaaet. Saaledes følger, efter at Grækenlands egentlige Historie er afsluttet, en alle minutieuse og antiqvariske Details indgaaende Fremstilling af de Helleniske Statsforfatningers ældste Form, succesfulde Udvikling og deres Skæbne, nemlig 1) Statsforfatningerne i Almindelighed (Konger eller Hov-

dingdomme, Aristokratie, Demokratie). 2) Statsforfatningen i Sparta. 3) Statsforfatningen i Athen. En lignende Fremstilling gives af den Romerske eiendommelige Statsorganisme i de forskjellige Tidsrum. Hermed, i Forening med hvad tidligere er fremstillet i Persiens og Macedoniens Historie, vil være bundet et Overblik over Oldtidens politiske Udviklingsgang (Patriarchalske Høvdingdomme: Despotisme, Elementairrepublikker, Monarchie.) Ligeledes meddeles korte Oversigter over Litteraturen hos Græker og Romer, og andre vigtige Partier af forskjellig Art medtages i Oversigt paa passende Steder, f. Ex. de græske Colonialforhold og Coloniernes Betydning, Hegemoniets Historie og andre Foreningspunkter enten for hele Hellas, eller større Dele af samme, Udfigter over Verdens-Handelens Gang i Oldtiden o. s. v. Endelig afflattes dette Curfus med en Skildring af de Folkebevægelser, som ved Siden af Christendommen og de fra Oldtiden og navnlig gennem og fra Romerstaten arvede Statsformer og Institutioner nærmest danne et forklarende Overgangsled til Middelalderen. Fremstillingen af disse Momenter vil blive beregnet paa Disciplenes Faaetevne, og mere blive et Grundlag, hvorpaa senere, ved Repetitionen af den gamle Historie paa et mere fremrykket Standpunkt, kan bygges en Fremstilling efter en noget mere udvidet Maalestok. Disciplene holdes til i den gamle Historie, som i den nye, at benytte stadigen Landkort, og her baade over den gamle og nye Geographie, saa at de kjende Skuepladsen for Begivenhederne under de i Oldtiden og Nutiden brugelige Benævnelser.

V Klasse (3 Timer ugentlig).

A. Foreløbig Introduction i Verdenshistorien fra Oldtidens Ophor indtil den Revolutionaire Tidsalder. Følgende Folks og Staters Historie i samme Tidsrum: Frankrig, England, Tydskland (Helvetien, Ungarn, Bøhmen, Brandenburg

og Preussen), Italien, Spanien, Portugal, Nederlandene, det Græske Keiserdømme, Araberne og de andre muhamedanske Folk (Osmanniske Tyrkie).

Kofods Udtog af Verdenshistorien benyttet indtil videre som Haandbog.

B. For at under den ethnographiske Behandling det fortrinligen kan paaagtes, som er Historiens væsentlige Dypgave, og for at det, som siden i det Enkelte paaavises og yderligere udvikles, foreløbigen kan være forberedet, begyndes med 1) et Overblik over Europa, Asien og Africa ved Oldtidens Uddøen. 2) Foreløbigt Bekjendtskab med de vigtigste Folkestammer i Almindelighed, der vedkomme Universalhistorien, og det i deres successive Opræden (Celtiske, Sarmatiske [Germaner, Skandinaver, Slaver], Scythiske Slægt o. s. v.) 3) Lignende Bekjendtskab med de vigtigste Momenter i Middalderen og den Nyere Tid indtil Revolutionen, der give hiin Tids Historie sit Hovedindhold (Monarchie og Lehnsvæsen, Hierarchie, Borgerstandens Udvikling, Store Opfindelser og Opdagelser, Videnskabernes Gjenopvaagnen, Reformationen, det europæiske Statsystem o. s. v.), saaledes at Civilisationens Udviklingsgang, saavel som dens Modsetninger, opfattes i sin Almindelighed. I dette Cursus optages altsaa de Folks og Staters Historie, hvis Fortid hænger sammen med Rom og den Germaniske Folkebevægelse, og som vi kunne kalde de germanisk-romanske. Den Germaniske Folkestamme bliver altsaa her den Hovedstamme, der fortrinligen kommer i Betragtning, og heraf optages de Folks Historie, hvor vi have Fortsættelsen af Culturens tidligere Hovedvei og dens Forgreninger, gennem Middalderen og den følgende Tid. Herved menes altsaa de Folk, som optog i sig og tilmed eiendommeligen niddannede Oldtidens Culturelementer, der nærmest bleve deres Arvedeel, og som tidligst modtog Christendommen i latinisk Form. I disse Folks Historie faae vi altsaa i Ho-

vedsagen Civilisationens Historie i det angivne Lidsrum, gennemført i de nationale Skikkelser, i det de, skjøndt ei høvert i samme Grad og i samme Retning, have givet de mægtigste Bidrag til Culturen, saaledes som den virkeliggjør sig baade i de aandelige og de materielle Interesser (Frankrig, England, Tydskland, Italien, Spanien, Portugal og Nederlandene). Fremdeles faae vi i Modsatning til Rom, til den latinske Christendom, til den romersk-germaniske Cultur, — Constantinopel (det græske Rige), den græske Christendom og de græsk-slaviske Culturelementer. Endvidere faae vi den høitbegavede Arabiske Nations Culturudvikling, og Islamis= mens, blot deraf betingede, forbigaaende glimrende Optraeden, saavel som dens, paa Grund af Mangel paa sand indre Gehalt, al Civilisation modstræbende Birken gennem Tyr= kerne og andre muhamedanske Folk. Den Slaviske Folkestamme, der nærmere vil blive betragtet i sin Heelhed i det næste Cursus, hvor de 2 største slaviske Rigers Historie optages, vil her blive seet i sin Forbindelse, deels med den romerske, deels med den græske Christendom, og af denne Folkefreds vil kun egentlig de Folk nærmere berøres, der udgjøre væsentlige Bestanddele af de i dette Cursus optagne Stater (s. Gr. Bøhmen, hvor vi træffe paa den ædleste af alle slaviske Stammer, Preussen o. s. v.). Efter den forudskikkede Introduction have vi anseet den ovenfor brugte ethnographiske Anordning og Følge for at være i praktisk Henseende tillige den hensigts= mæssigste og have foruden ved det betegnede Omfang saavel i Almindelighed havt for Die at gennemføre i de enkelte Staters Historie de vigtigste Momenter af Civilisationen i Almindelighed, som og at lade alle de Stater optræde, der samtlige danne det sydlige europæiske Statsystem indtil den revolutionaire Tid, saavel som Forbindelsesleddet mellem hint og det nordlige Statsystem, der først seent dannede sig i den preus=

siste Stat, hvis Historie her (fortrinlig i dens Berelvirkning med de sydlige Stater) ogsaa her er optaget, og vil (fortrinlig i dens Berelvirkning med de nordlige Stater) blive recapituleret i det næste Cursus.

VI Classe, toaarig (3 Timer ugentlig).

1. A. Følgende Folks og Staters Historie indtil den revolutionaire Tidsalder: de Skandinaviske Folk og Riger, Danmark, Norge, Sverrig. De Slaviske Folk og Riger, Rusland, Polen (Recapitulationer af de øvrige slaviske Folkesfærd). — Den Revolutionaire Tidsalder indtil vor Tid og alle de enkelte Staters Historie i samme Tidsrum. Den Europæiske Colonialhistorie. Overblik over den øvrige Tilstand i Asien og Africa tidligere eller senere i det hele Tidsrum.

Haandbøger: Allens Lærebog i Fædrelandets Historie, Kosods Udtog af Verdenshistorien fremdeles, Estrups Lærebog i den almindelige Verdenshistorie.

1. B. Vi have i de foregaaende Curser gennem Oldtiden, Middelalderen og den Nyere Tid indtil den Revolutionaire Tidsalder betragtet en Række Folks og Staters nationale Livsudvikling, navnlig gennem Culturen og Dannelsen, og da Menneskeslægten's almindelige Kulturudvikling netop virkeliggjør sig i en Række Nationaliteter, saa have vi ved at lade de enkelte nationale Skikkelser i deres Heelhed fremtræde og ved saaledes at gennemføre og gjentage Civilisationens Historie i særlige for Disciple paa de hidtilværende Stadier lettere overskuelige Partier, i denne ethnographiske Fremstilling tillige aabnet Disciplenens Blik for Culturens Betingelser, Resultater, og disses bestandige Berelfølge, om end endnu seete fra et mere indskrænket Standpunkt, og ei samlede til et saadant almindeligt, den hele menneskelige Kulturudvikling gjennemtrængende Indblik, som forud-

sætter en anden Fremstillingsmaade, hvor Menneskeslægten's Liv fremtræder i sin Sammenhæng, og som forbeholdes Disciplene paa et mere fremrykket Stadium. Imidlertid have vi dog ladet den ethnographiske Fremstilling og Anordning træde i den almindelige Opgaves Tjeneste og have fulgt Folkenes forskjellige Udviklingsgang over Rom, Byzants og Bagdad, og saaledes seet Culturens Hovedvei, saavel som dens Afveie, samt fortrinligen dvælet ved de Nationers Liv, der til Løsningen af Culturens Opgave baade i aandelig og materiel Henseende have ydet de mægtigste Bidrag og allerede i det betegnede Tidsrum succesfuldt have forberedt den Tid, da Culturen er bleven en universel-europæisk, for saavidt at dens Resultater ere komne alle de europæiske Stater til gode i større eller ringere Omfang og med større eller ringere Virkning, navnlig betinget af de Veie, de under deres tidligere Udvikling særligen have fulgt. Vi vende os nu fra Syden til Norden og optage i dette Cursus i det angivne Tidsrum de Folk, der vare længst bortfjernede fra Culturens tidligere Retninger, senere fulgte en forskjellig Udviklingsgang, paavirkede af forskjellige Elementer, og hvis Betydning i Universalhistorien nu bedst lader sig fatte og vurdere. Først optage vi de skandinaviske Folks Historie, der paa den ene Side ved Naturforhold og historiske Forhold danne en isoleret Folkeeenhed, paa den anden Side ved Slægtskab og Børning med Germanerne efterhaanden, skjøndt sildigere, bleve dragne med ind i den rette Kulturbevægelse, navnlig den germanisk-romanske, og skjøndt de, som saa mange andre Folk, med Hensyn til Civilisationen mere have været receptive end productive, dog have høvdet en hæderlig Plads i Historien, saavel tidligere, da de indplantede Nordens Kraft i Sydbørnes Aarer, som senere, da de tilegnede sig Culturens Frugter, bidroge efter Gvne og Leilighed til kraftigen at

varne om samme, og herved, saavel som ved enkelte mægtige Bidrag i Kunst og Videnskab, have vundet Ret til at stilles i de meest civiliserede Nationers Række. Danmarks Historie, som Fædrelandshistorie, vil faae en noget udførligere Behandling ved at optage Udskilligt, der for os, som Danste, har særlig Interesse. Fra disse Stater, hvor i Udviklingsgangen, skjøndt senere, dog væsentligen de samme saavel gavnlige som skadelige Phænomener træffes, som hos de øvrige Folk, der bleve paavirkede af Germanismen og den latinske Christendom, gaae vi dernæst over til de 2 store slaviske Riger, Polen og Rusland, der begge i det betegnede Tidrum kom til at indtage en anomal Stilling i det christelige Europa, i det begge ved flere forskjellige virkende Aarsager, hvoraf de havde nogle tilfældes, hindredes fra at tilegne sig den sande Civilisation; thi vel optog den ene Stat den latinske Christendom, men blot udvortes og i en stabil Form, uden at optage de øvrige den ledsagende Culturelementer; den anden optog den græske Christendom og de den følgende ringe Culturelementer; Reformationens velgjørende Indflydelse baade paa Protestanter og Catholiker kom ingen af begge Stater tilgode, idet den ene vel blev berørt af den store Bevægelse, men Virkningerne bleve ved forskellige ugunstige Omstændigheder sporløse; den anden blev liggende aldeles udenfor Reformationens Vei. I Forholdet til de ringere Stænder kom ingen udover Middelalderens Aristokratisme i dens raare Skikkelse. Skjøndt intet egentligt Lehnsvæsen dannede sig i disse 2 Stater, udviklede sig dog ikke, saaledes som i de germaniske Stater trods Lehnsvæsenet der, nogen Borgerstand, og Bondestanden blev forvandlet til Livegne for stedse. Samfundsforholdenes uheldige Udvikling i den ene (Adelsvælde, en Skygge-Konge, ingen Borger- og Bondestand) ledede omsider til fuldkomment Anarchie og Statens Under-

gang. I den anden dannede Forholdene sig anderledes med al den Righed, der forøvrigt var tilstede. En talrig Mærke behersket af Mongolernes Chaner og paavirket af Mongolismens Elementer, fik den efter Dphoret af Mongolernes Hersferaag en analog Regjeringsform og skulde sammes under de øvrige ugunstige Forhold velgjørende Kraft Rigets faste Sammenhold og tiltagende Størrelse. Da vi her have de 2de største slaviske Folks Historie, recapituleres fra det foregaaende Cursus de øvrige i andre Forbindelser indtraadte slaviske Folks Historie til samlet Doversigt, og deels af samme Grund ogsaa Preussens Historie, der tillige sees her, i sin Forbindelse med de nordlige Stater, at danne Forningsspunktet mellem det sydlige og nordlige europæiske Statssystem, hvilket sidste er optaget i dette Cursus. Og hermed ere de egentlige ethnographiske Curser afsluttede. Men til dette Cursus svie vi, hvad nu først kan ret forstaaes, den saakaldte revolutionaire Tids Historie, hvor Dannelsen først kan siges egentlig at være bleven universel-europæisk, skjøndt i ulige Grad, og hvor de europæiske Stater sammensmeltede til eet Statssystem, der voldsomt omstyrtet atter reiser sig, men i heelt forandret Skikkelse, idet store Forandringer indtræde i de gamle Staters Territorialbestielse og andre Forhold, nye Stater skabes, et af Forholdenes Natur udsprunget og paa at sikkre det europæiske Statssystem beregnet Hegemonie af de 5 Hovedmagter danner sig, og i de monarchiske Staters politiske Udvikling tvende forskellige Principer forsøge at løse den almindelige Opgave, det Constitutionelle (Vesten) og det Autokratiske (Østen). Dette Afsnit maa ifølge sin Natur nødvendig behandles synchronistisk, og Frankrig bliver ifølge Forholdene her Centralpunktet, hvorom det Øvrige grupperer sig indtil Wienercongressen. Vi dele dette Afsnit i 2de Hovedafdelinger, nemlig Tiden efter

Fredrik den Store indtil Wienercongressen og dernæst fra Wienercongressen indtil vor Tid. Begge ville naturligtviis, efter de politiske Forholde fornemmelig, faae sine passende og karakteriserende Underafdelinger. Alle de enkelte europæiske Staters specielle Historie i dette Tidsrum vil ligeledes blive affluttet, saaledes at vi ogsaa blive bekendte med Civilisationens nuværende Standpunkt for hvert enkelt Folk. Endvidere føie vi til en Oversigt over den europæiske Colonisations-Historie, hvoraf det Enkelte tidligere er optaget paa sit Sted, og dens universalthistoriske Betydning, deels som Basis for Forplantelsen af den europæiske Cultur, deels som indeholdende Betingelser for samme, deels som dannende særegne Culturelementer, hvoraf Fremtiden muligen frembringer nye Skikkelser af Civilisation (Amerika). Endelig slutte vi med et Overblik over den øvrige Tilstand i Asien og Africa, og betragte noget nærmere enkelte Folks Historie, (hvoraf en Deel allerede er optaget i det tidligere Indhold) navnlig en f. Ex. Mongolerne, der til forskjellige Tider have fremkaldt store Omvæltninger i Europa og Asien og repræsentere endnu for Størstedelen Folkene paa Nomadeliivets lave Culturtrin; Perserne og Sineserne, der give os Billedet af den stedsse gjenfødte orientalske Despotisme, Asiens eiendommelige Civilisation og den orientalske Culturs Stillestaaen og Gensformighed, da disse Folk ei have taget Deel i den almene menneskelige Udvikling.

2. A. Repetition af de i 4de og 5te Glasfe gjennemgaaede ethnographiske Curser.

2. B. Anordningen bliver den samme, som er anvendt i 4de og 5te Glasfe. Uagtet nu i Hovedsagen Maalet og Dispositionen vil blive den samme, som i de ovennævnte Glasfer, vil dog det valgte Stof blive behandlet efter en lidet mere udvidet Maalestof, saavel i quantitativ, som især i qualitativ Henseende, da enkelte Momenter, som tidligere paa

Grund af Disciplenes Standpunkt maatte træde noget i Baggrunden, nu paa et mere fremrykket Stadium kan erholde sin rette Belysning. Ved at lade dette Aars Cursus bestaae i Repetition af 2de tidligere af alle Disciple gjenne-gaaede Curser, og som maae repeteres eengang endnu før Overgangen til 7de Glasſe, have vi undgaaet de Ulemper, som let blive Følge af en 2-aa-ri-g Glasſe, at nemlig en Deel af Glasſens Disciple enten kommer til at springe et heelt Mellemled over og gjenne-gaae et Cursus, der just deri skulde havt for en stor Deel sin Forklaring, og saaledes bliver revet ud af den indre Sammenhang, eller igjen paa den anden Side kommer til at læse, som Nytt, hvad Glasſens øvrige Deel repeterer, hvoraf Følgen bliver, at Læreren enten maa tillade den en overfladisk Læsen, hvilket nødvendig maa virke demoraliserende, eller og, hvad der vil være ligesaa farligt, maa forcere den over dens Kræfter. Nu indtræder derimod kun en, vistnok temmelig ligegyldig, Anomalie, at nemlig hvert andet Aar et Sæt Disciple kommer i denne Glasſe til strax at afflutte de ethnographiske Curser og fuldende den hele Historie, et andet derimod kommer til først at repeterer i eet Aar tvende tidligere Curser, hvori dog det Bæsentligste af Universal-Historien for Størstedelen indeholdes, og selv denne tidligere Repetition har sine Fordele, da det næste Cursus saa umiddelbart slutter sig dertil.

Synchrønistisk Cursus.

VII Clasſe (3 Timer ugentlig).

A. Den hele Verdenshistorie, fortrinligen som Civilisationens Historie. De vigtigste Momenter af de enkelte Staters Specialhistorie.

Estrops Haandbog i den almindelige Verdenshistorie lægges til Grund.

B. Dette Coursus indeholder fra en Side betragtet intet Nyt, men vil blive en Repetition af det gennem de biographiske og ethnographiske Curser vundne Indhold. Men paa den anden Side vinder det ved Behandlingsmaaden (den synchronistiske) og det noget anderledes stillede Formaal Nyheds Interesse. I de ethnographiske Curser gif vi ud fra det nationale Synspunkt og betragtede de enkelte Nationers Udviklingsstræben i Sammenhæng, som benyttende og uddannende de særegne nationale Elementer, men tillige i Forhold til og under Indflydelse af den almindelige Culturudvikling. Her gaae vi ud fra det almeennemneskelige Synspunkt og betragte den almindelige Udviklingsstræben i sin Sammenhæng, som Resultat af de enkelte Nationers Udvikling og gjensidige Paavirkning til de forskjellige Tider, og søge saaledes at give Disciplene et Totalbillede af Menneskeflægtens Liv og Udvikling, som arbejdende og stræbende i Sammenhæng. Hist fik vi Culturens Betingelser, Resultater og disses Berøelse gjentagne og gennemførte i de nationale Skikkelser, altsaa mere i det Enkelte og fragmentarisk fremtrædende; her see vi dem derimod gennemførte i Menneskehedens Livsskikkelse, altsaa i det Hele og under et samlet Overblik. Det er en Selvsølge, at ogsaa Culturens Modsatninger betragtes, forsaavidt de have gjort Standsninger og Afbrydelser i den almeenumneskelige Udvikling. Verdenshistorien bliver altsaa her paa dette Stadium fortrinligen Civilisationens Historie, idet vi følge Culturens Gang i det Hele og dvæle kun ved dens Hovedmomenter, medens det Dvrige forudsættes som bekjendt fra det Tidligere. Opmærksomheden bliver altsaa heelt igjennem fortrinligen at henlede paa Civilisationen, som Resultat af Menneskehedens Stræben efter at virkeliggjøre sin Idee i Statens (herunder Statsforfatning, Lovgivning, Statsforvaltning. — Materielle In-

teresser: Handel, Agricultur, Industri o. s. v. — Det borgerlige Privatliv med de dertil hørende Institutioner), Religionens (hvorunder deels den religiøse Bevidstheds forskjellige Stadier, deels disses Virkeliggjørelse i den offentlige Cultus), Videnskabens og Kunstens Verden. — Foruden de almindelige Verdensbegivenheder ville ogsaa de vigtigste Momenter af de enkelte Staters Specialhistorie blive repeterede.

Hvad skriftlige Arbejder i Historie angaaer, henholde vi os til hvad der er udtalt i Planen for den danske Underviisning.

Geographie.

Formaalet for denne Underviisning, der begynder i Skolens nederste og fortsættes indtil Udgangen af 6te Klasse, er deels at lede Disciplene til en klar Opfattelse af de physisk-geographiske Forhold, deres Aarsager og Virkninger paa Klima, Producter, Communicationsveie o. s. v., og saaledes deres Indflydelse paa Menneskeslægten's hele eller deelvisse Udvikling, deels at gjøre dem bekendte med Jordens Overflades nærværende politiske Inddeling, dens Beboeres forskjellige Udviklingsstrin (Ethnographie), forsaavidt disse ere betingede af de geographiske Forhold, samt med de Steder (Topographie), der have særdeles Betydning i videnskabelig, industriel, mercantil eller verdenshistorisk Henseende. Til den sidstnævnte Deel af Underviisningen slutter sig derhos en Oversigt over den saakaldte gamle Geographie. Af den mathematiske Geographie, som specielt foredrages af Læreren i de mathematiske Discipliner, medtages kun de første Elementer, der ere nødvendige til foreløbigt at give Disciplene en Forestilling om Jordens Stilling i Solsystemet og de deraf betingede Phænomener, om Equator, Polerne, Zonerne o. s. v.

Til dette Formaaels Dypnaaelse gjennemføres Underviisningen i tre forskjellige Cursus, af hvilke hvert især søger at føre Disciplene til det Omfang af geographisk Kundskab, som de efter det almindelige Udviklingsstrin i de forskjellige Aldere kunne modtage. Det første Cursus gennemgaaes i Skolens to nederste Classer, det andet i de tre følgende, og det tredie i Skolens toaarige 6te Classe.

Det første Cursus, der er toaarigt, har til Formaal dels at meddele Disciplene en almindelig Oversigt over hele Jordkloden med dens naturlige Inddelinger, over de enkelte Landes Naturbeskaffenhed og Producter, og disses Indflydelse paa Indbyggernes Levemaade og Charakter, dels i et kort Omrids at meddele dem Grundtrækkene af den politiske Geographie. Dispositionen for Underviisningen i dette Cursus er følgende:

I Classe (3 Timer ugentlig).

A. Efter først at have meddeelt Disciplene de for al geographisk Kundskab nødvendige Elementer af den mathematiske Geographie, samt derhos alene efter Landkortet en almindelig Udsigt over Jordklodens naturlige Inddelinger efter Lande, Bjerge og Bænder, gennemgaaes dernæst efter Ingerslev's korte Lærebog Europa.

B. Efter en foreløbig kort Forklaring af Landkortets Betydning og Indretning gjøres Disciplene ved Hjælp af en Globus bekendte med Jordens Figur, dens dobbelte Bevægelse, samt med Aarsagerne til Dag og Nat, Tidsinddelingen, de forskjellige Aarsstider og Jordens Inddeling i Bælter. Derpaa gennemgaaes efter en Planiglob først Verdenshavets Hoveddele, de større Havbugter og Stræder, dernæst Landet efter dets Hoveddele (de 3 store Fastlande, Verdensdelene og de største Der), ligeledes de større Halvøer og

Landtunger som betegnende Landets Hoveddeles Figur. Nu gjøres Disciplen bekendt med Jordens Hovedbjergkjæder og dens betydeligste Høilande, dernæst med de vigtigste Forbjerge. Som Modsatninger til og som de udfyldende Dele mellem Høilandene gjennemgaaes de større Lavlande, Indsøer og Sumpstrækninger, dernæst Landets forskjellige Hovedsraaninger og i Forbindelse dermed alle betydeligere Floder, der følges nøiagtigt fra deres Kilde indtil deres Udløb. Da et saadant, foreløbig kun skizzeret, men dog inden sine Grændser nøiagtigt Overblik over de nævnte Dele af Jordens Overflade er en uundværlig Betingelse for hele den følgende Underviisnings Fremgang og det sikreste Middel til at vænne Disciplene til en stadig og fornuftig Benyttelse af Landkort, indvoves denne mundtligt med Benyttelse af Kortet meddeelte Oversigt ei blot indtil Disciplene have lært de givne Navne udenad, men lige indtil de ved selve Kortet faae et anskueligt og tydeligt Billede af Skelettet af Jordens Overflade. — Nu først begynder Disciplen at bruge den Lærebog, som er valgt for dette Cursus: Indledningen springes over og der begyndes med Europa, først Oversigten, derpaa den politiske Geographie. I det Hele taget læres kun det, Forfatteren har bestemt for det første Cursus, dog med nogle Udtagelser, f. Ex. at Indvaanernes Antal læres ved alle større Stater, men derimod kun ved de allerstørste Stæder; ligeledes læres hvad der meest karakteriserer det enkelte Lands naturlige Bessaffenhed eller dets Indvaaneres mere specielle Livsretning, saasom Agerdyrking, Industri, Handel, Videnskabelighed. Ved hvert enkelt af Europas Lande gjentages og befastes det til dem Hønhørende af den forud givne almindelige hydro- og orographiske Oversigt, og af den efter Lærebogen lærte Oversigt over Europa. Landenes Grændser læres nøiagtigt efter Kortet og Disciplen holdes til at vise saavel Landene og deres Grændser som de

lærte Stæders Beliggenhed for hverandre paa det omvendte Kort eller uden Kort, ligesom han opmuntres til selv fra først af at tegne skizzerede Kort, paa hvilke det, han allerede har lært, maa være angivet med den Nøiagtighed, der efter hans Standpunkt kan fordres.

II Klasse (2 Timer ugentlig).

A. Efter at have gennemgaaet de øvrige fire Verdensdele samt Indledningen efter samme Lærebog foretages en Slutningsrepetition af det Hele.

B. Underviisningen fortsættes paa samme Maade som den sidste Deel af Underviisningen i første Klasse, indtil den øvrige Deel af ovennævnte Lærebog er gennemgaaet, saa at Disciplene have faaet en almindelig Oversigt over de physiske-geographiske (fornemmelig hydro- og orographiske) Hovedpunkter paa Jordens Overflade samt dens politiske Inddelinger. Efter at have opnaaet dette, gennemgaaes Indledningen til Bogen, hvis Hovedmomenter allerede ere Disciplene for en Deel bekendte fra den tidligere mundtlige Underviisning; derefter begyndes Repetitionen, ved hvilken det Meste af det, Lærebogens Forfatter har henført til andet Cursus, medtages. Lærebogen vil kunne repeteres to Gange i Aarets Løb. Ogsaa i denne Klasse tilholdes Disciplene hyppigt at tegne skizzerede Kort.

Det andet Cursus, der er treaarigt, har til Formaal i den physiske Geographie at give Underviisningen det Omfang, den uden speciel Kundskab i andre Videnskaber kan erholde. Disciplene gjøres bekendte med Elementernes Egenskaber og Bærelsvirkninger, med de deraf betingede, almindeligt bekendte Phænomener og deres nærmeste Aarsager, med Solens Indflydelse paa Jorden, dennes indre Varme, Jordkorpens forskellige Lag og den forskellige Productions forskellige Aarsager, Alt

kun i de større Træk. De physisk-geographiske Forholds Indflydelse paa Folkeslagenes forskjellige Livsretning og Udvikling gjøres indlysende, ligesom overhovedet Berelbvirkningerne mellem Mennesket og Naturen stadigt paavises. Den politiske Geographie læres i dens fulde Omfang som Skolefag, og i Forbindelse med den gives ved de i Oldtiden vigtige Lande disses gamle Geographie. Da dette Curfus gaaer igjennem tre Classer, bliver Dispositionen for Underviisningen i disses i saa mange Henseender eensartet, at det kun vil være nødvendigt at angive Maalet særskilt for de enkelte Classer, hvorefter Dispositionen sammensættes under Get.

III Classe (2 Timer ugentlig).

A. Hovedmomenterne af den physiske Geographie, samt, efter Ingerslevs større Lærebog, Europa indtil Italien. Ved de enkelte Lande medtages tillige, forsaavidt de havde Betydning i Oldtiden, efter Rönigsfeldts Lærebog et Overblik over disses gamle Geographie.

IV Classe (1 Time ugentlig).

A. Det øvrige af Europa og Asien, ved de i Oldtiden bekendte Lande en Oversigt over deres gamle Geographie.

V Classe (1 Time ugentlig).

A. Africa, America og Australien; ved Africa en Oversigt over dets vigtigste Stater i Oldtiden.

III, IV og V Classe.

B. I tredie Classe begyndes strax efter Ingerslevs større Lærebog med en Oversigt over de nødvendige Grundtræk af den mathematisk Geographie, men albeles uden Anvendelse af Mathematiken; derpaa lægges Hovedpunkterne af

samme Lærebogs Fremstilling af den physiske Geographie til Grund for en mundtlig Udvikling, der fornemmelig gaaer ud paa at gjøre de nærmeste Causalitetsforbindelser i Naturphænomenerne anskuelige og fattelige; i denne Hensigt anføres for enhver Sætnings Rigtighed ophsende eller bevisende Exemppler, hvortil helst vælges almindelige, men ogsaa meer eller mindre locale, der ere særegne og mærkelige. Enhver Virkning sammenstilles altid med sin nærmeste Aarsag for derved at vække hos Disciplen en selvvirksom Reflexion. For Læsningen af hver enkelt Verdensdeels politiske Geographie forudsættes en nøiagtig Oversigt over dens physiske Forhold og disses almindelige Indflydelse paa dens Beboere; denne Oversigt gientages deelviis foran hvert enkelt Land. Af Staternes Inddelinger læres ikke de mindre blot administrative, men kun de største og navnlig de historisk begrundede, hvor saadanne have eller kunne have, f. Ex. i England og Frankrig. De Stæder, der læses, læres deels efter de Hovedprovincer, hvori de ligge, deels efter deres indbyrdes Beliggenhed for hverandre i den Stat, hvori de ligge; Indbyggernes Antal læres kun ved de Stæder, der høre til første eller anden Rang i den Stat, de tilhøre; ofte angives dette Antal kun relativt i Forhold til en Disciplene mere bekendt Stad. Der forbigaaes i det Hele meget af Lærebogens Detail i den politiske Geographie. Oversigten over de Landes gamle Geographie, der have en saadan, gives som en Indledning til hvert især. Enhver Discipel maa have sit Kort, paa hvilket han maa følge Examinationens Gang i Timen.

Det tredie Cursus er toaarigt ligesom Skolens sjette Klasse, hvori det gjennemgaaes. Det gaaer ud paa at samle alt det tidligere Lærte og at udvide Disciplens Kundskaber i den physiske Geographie saavidt, at han faaer en klar Ind-

figt i de Naturforhold, der nærmest betinge Naturens Indflydelse paa Mennesket.

VI Klasse (1 Time ugentlig).

A. Et klart Overblik over den physiske Geographie; den politiske Geographie efter Ingerslevs større Lærebog i alle dens væsentligere Dele og en kort Oversigt over den gamle Geographie.

B. Underviisningen begynder med en Repetition af den physiske Geographie, hvorved Alt medtages, som findes i Ingerslevs større Lærebog, og gjøres til Gjenstand for en mere omfattende og motiveret Udvikling, end paa det tidligere Stadium, idet Disciplene samtidigt ved Underviisningen i Naturhistorie faae en bestemt og klarere Oversigt over Planetegeographien og fra Naturlæren ere blevne bekendte med flere Naturlove og deres Virkninger. Ved denne klarere Oversigt over den physiske Geographie søger Underviisningen tillige at fremkalde en fuldstændigere og mere levende Anskuelse af Berelvirkningerne mellem Naturen og Mennesket, eller de physiske Forholds Indflydelse paa Menneskets Udvikling og Menneskets Herredomme over hine. Derpaa repeteres den i andet Gennemgaaede politiske Geographie, kun forsaavidt udførligere som den udvidede Kundskab deels i fysisk Geographie deels i Historie indeholder Opfordring dertil.

Regning og Arithmetik.

I. Regning.

I Klasse (4 Timer ugentlig).

A. De fire Regningsarter i benævnte Tal. Brøk. Almindelige Egenskaber ved Brøk. Brøks Forfortning. Alt

bringe Broker til eens Benævning. At forvandle Hele og Brof til Brof og omvendt. De fire Regningsarter i Brof. Reguladetri i hele Tal og i Brof. Den større Tabel 2×12 . . . . 9×19 .

II Classe (4 Timer egentlig).

A. Omvendt og sammensat Reguladetri. Den Reesfiske Regel. Kjædereglen. Sammensatte Opgaver. Rentes Regning. Terminers Reduction. At forvandle et Lands Maal, Vægt og Mynt til et andet.

B. I Hovedsagen behandles Regning i de to nederste Classer praktisk. Strengt mathematisk Grunde for de fremsatte Regler ville være over denne Alders Faaevne. Imidlertid kunne de fleste Regningsregler henføres til simple og let fattelige Grunde, og Regning bliver derved et fortrinligt Middel til at øve og styrke Gftertanken, hvorved Disciplen tillige sættes i Stand til at hjælpe sig selv ogsaa i de Tilfælde, der i Et eller Andet kunde afvige fra Reglen.

Er Disciplenes Fremgang eller Færdighed meget forskjellig, hvilket som oftest er Tilfældet i første Classe ved Skoleaarets Begyndelse, maae de inddeles i Partier. Imedens nu en Regel gjennemgaaes og forklares for eet Partie, maae de andre regne Exempler i det, som for dem er gjennemgaaet. Dog maa man søge at bringe disse Partier snarest muligt paa samme Standpunkt, og de Svagere maae derfor ved faa meget større Flid udenfor Skoletiden søge at indhente de mere Fremmelige.

Et tydeligt Begreb om Talsystemet, hvofra faa mange Regler udgaae, er det vigtigt tidligt at bibringe Disciplen. Derefter foretages Øvelser i at forvandle høiere Navn til lavere og omvendt, dernæst i de 4 Regningsarter i benævnte Tal, hvorved Hovedregning anvendes faa ofte der er Leilig-

hed dertil. Disse Dvælses fortsættes indtil Disciplen har opnaaet Færdighed og Sikkerhed deri.

Begrebet om Brøf gjøres tydeligt og beskueligt ved virkelig at dele et Heelt i lige Dele, snart flere, snart færre, hvorved Disciplen ledes til at indsee de Forandringer, der kunne gjøres med en Brøfs Tæller og Nævner, uden at Brøfens Værdie forandres. At enhver Brøf kan ansees for et benævnt Tal, hvor Tælleren er Tallet, og Nævneren Benævnelsern, $\frac{3}{7}$ f. Ex. = 3 Syvendebede, at Quotienten bliver uforandret, naar Divisor og Dividend multipliceres eller divideres med samme Tal, og andre deslige Sætninger, som ere Udgangspunkter for flere Operationer, maae ved endeel Exempler gjøres indlysende.

Grunden til Fremgangsmaaden ved Reguladetri f. Ex. „3 R koste 23 Rbd. , hvad da 19 R “? kan gjøres Disciplen begribelig paa følgende Maade: Antages 1 R at koste 23 Rbd. , maae 19 R koste 19 Gange 23 Rbd. ; da nu Varene ere 3 Gange saa godt Kjøb, maae det Udkomne divideres med 3. Heraf Hovedreglen: Multipliceer Mellemedet med det tredie Led og divider det Udkomne med det første Led. Af denne Hovedregel udledes nu let alle de specielle Regler ved Parttagning, saavel i andet som i tredie Led, endog i første Led, naar dette er en Brøf. Ved at gjøre Disciplen opmærksom paa, at Facit maa blive ligesaa mange Gange mindre eller større, som enten Mellemedet eller det tredie Led gjøres mindre eller større, og at nysnævnte Forandringer i det første Led maae have den modsatte Virkning paa Facit, vil han let kunne indsee Grunden til de Forkortninger og øvrige Regningsfordele, som kunne anvendes i Reguladetri.

Omvendt Reguladetri, f. Ex. „5 Arbeidere kunne gjøre et Arbeide færdigt i 7 Dage; hvor lang Tid behøve da 6

Disciplenes Selvvirksomhed bør fremmes saa meget som muligt. Læreren's Foredrag indrettes derfor saaledes, at Disciplene ligesom deeltage med ham i at finde Oplosning eller Beviis. Ved et ledende Bink, hvis dette skulde behøves, fører han dem paa Spor. Siden maae de saavidt muligt hjælpe sig selv, i det snart En, snart en Anden opfordres til at besvare de dertil hørende Spørgsmaal. Ved Forberedelsen hjemme tilraades Disciplene at gennemgaae Sætningerne skriftligt, at anstrænge deres Kræfter til selv at arbejde dem frem, og kun, naar dette ikke vil lykkes, at ty til Lærebogen, som de snarere maae benytte til Bekræftelse af det, de selv have udbragt, end til Linie for Linie at gennemlæse deres Pensum. For at lette denne Forberedelse tillades det dem i Tiden at optegne enkelte Momenter.

Den succesfulde Fremrykken i Lærebogen ledsages bestandigt af skriftlige Udarbejdelser af Opgaver, hvori navnlig de sidst gennemgaaede Sætninger komme til Anvendelse. Nu og da fremsættes Opgaver til skriftlig Besvarelse, der fordre en dybere og mere udstrakt Benyttelse og Combination af de Kundskaber, som Discipelen har tilegnet sig. Herved er det af Bigtighed gradviiis at gaae over fra det Lettere til det Vanskeligere. Alt for hyppige mislykkede Forsøg vilde nedslaae Disciplens Lyst og Mod. Ved de vanskeligere Opgaver viser Læreren ham derfor Udgangspunktet eller angiver Gangen i Fremstillingen. En tilsyneladende Analogie forleder ofte til Feil; saaledes antages f. Ex. Roden af en Sum at være liig Summen af de enkelte Addendens Rødder. Til at forebygge slike Misgreb tjene Opgaver, der ere affattede netop til at hendrage Opmærksomheden paa saadanne Anledninger til Feil.

De skriftlige Arbejder foretages, saavidt Tiden tillader det, helst paa Skolen. Læreren efterseer Udarbejdelseerne uden-

for Skoletiden og undersøger Feilene. Disciplen maa nu, om muligt, selv opdage, hvori Feilen bestaaer, og rette den.

Interessjen for Videnskaben vækkes og næres ved nu og da af de erhvervede theoretiske Kundskaber at udbringe praktiske Resultater, som ligge indenfor Disciplenes Synskreds. Naturlære, Astronomie og mathematisk Geographie indeholde fortrinligt Stof til saadanne Opgaver for de høiere Classer.

Det daglige Pensum i den toaarige 6te Classe maa være det samme saavel for Classens ældre som yngre Disciple, saa at det, der er Nytt for de sidste, er Repetition for de første. Denne Ulempe kan neppe undgaaes. Anden Gang at høre det Samme foredraget vilde imidlertid vanskeligt holde Opmærksomheden og Selvvirksomheden spændt; derfor maa de Ældre i Classen sysselsættes med skriftligt Arbejde, medens Læreren gennemgaaer det nye Pensum. Uagtet det ikke er muligt for Læreren under Foredraget at have ganske noiagtigt Tilsyn med disse Udarbejdelser, er der dog ikke nogen Grund til at antage, at den Eine skulde søge Hjælp hos den Anden, da de fleste finde Interesse og Tilfredsstillelse i at prøve, hvad de ved egne Kræfter kunde formaae.

De geometriske Discipliner: Plangeometri, Plantrigonometri og Stereometri.

IV Classe (2 Timer ugentlig).

A. Plangeometri: Rumstørrelser. Geometri. Ret Linie. Plan. Plangeometri. Vinkler. Cirklen. Paralleler. Retlinede Figurer, deres Vinkler, Sider og Diagonaler. Sider og Vinkler i en Trekant. Rette Liniers Størrelse afhængig af deres gjensidige Stilling. Rette Liniers Stilling

mod Cirklen; Vinkler ved Cirklen. Rette Liniers Størrelse afhængig af deres Stilling mod en Cirkellinie. To Cirklers gjensidige Stilling. Den gjensidige Afhængighed af 4 Stykker i en Trekant, hvis to andre Stykker ere uforanderlige. Trekanters Congruens.

V Klasse (2 Timer ugentlig).

Plangeometri: Mangelanters Congruens. Fjirkanter med parallelle Sider. Retlinede Figurers Ligestorhed uden Congruens. Figurer, der ere indskrevne i eller omskrevne om en Cirkel. Regelmæssige Mangelanter. Isoperimetriske Figurer. Rumstørrelsers Maaling. Gjensidig Afhængighed af de Stykker, som rette Linier affjære af hinanden. Ligebyggede Figurer. Rumstørrelsers numeriske Afhængighed af hverandre: a) Trekanten. b) den indskrevne Fjirkant. c) Regelmæssige Mangelanter ved en given Cirkel. d) Cirkler; Buer og Sectorer. e) Chorder. Retlinede Figurers Beregning af de bestemmende Stykkers Talværdier. Oversigt over Geometriens System.

VI Klasse (1 Time ugentlig).

Repetition af det Pensum af Plangeometrien, som er læst i 4de Klasse.

Stereometri. Indledning. Lodrette og skraae Linier med Hensyn til en Plan. Egenskaber ved parallelle Linier og parallelle Planer. To- og Fleerplansvinkler. Prismer og Cylinderer. Pyramider og Kegler. Polyedre. Kuglen. Ligebygthed. Overfladernes Beregning. Lagemligt Indhold. Plantrigonometri. De trigonometriske Linier. Deres Forhold til hinanden. De trigonometriske Linier igjennem de 4 Kvadranter. Formler. Tabellernes Construction og Indretning. Forbindelsen imellem en Trekants Sider og

Winkler. Trekantens Oplosning: den retvinklede Trekant; hvilkensomhelst Trekant. Dvelfeserempler.

VII Classe (1 Time ugentlig).

Repetition af den hele Plangeometri, Trigonometri og Stereometri.

B. Ved de Dvelfer i geometrisk Tegning, som ere henlagte under Tegneundervisningen i de tre nederste Classer har Disciplen allerede modtaget nogen Forberedelse til Undervisningen i Geometri. Den naturlige Sands og Taft for mathematisk Gjenstande og Constructioner kan antages derved at være skjærpet og forhøiet, og Disciplen er derved sat i Stand til lettere at tilegne sig det videnskabelige Foredrag. Ved at udføre perspectiviske Tegninger af stereometriske Legemer, lagte i mange forskjellige Stillinger imod hverandre, er Diet blevet øvet i, ved de tegnede Linier og Winkler at opfatte det rigtige Forhold imellem de virkelige Linier og Winkler. Dette vil komme til Nytte ved Brugen af Figurerne i Stereometrien, hvor f. Ex. en meget spids Winkel ofte skal antyde en ret eller endog en stump Winkel. Ligeledes var det at ønske, at Brugen af Transversal=Maalestokken og Transportøren kunde læres i Tegnetimen. Til at dele en Linie i flere f. Ex. 7 lige Dele er den theorethiske Maade temmelig ubequem. Maaler man derimod den hele Linie, til Ex. 318, og Længden beregnes af 1 Deel $45\frac{3}{7}$, af 2 Dele $90\frac{6}{7}$ o. s. v. og disse affættes efter Maalestokken fra et af Liniens Endepunkter, vil Linien nøjagtigst være deelt. Vilde man affætte den ene Deel, $45\frac{3}{7}$, 7 Gange efter hverandre, vilde en umærkelig Feil i den første Deel vise sig 7 Gange forstørret ved Enden af Linien. Ved Hjælp af Transportøren lærer Disciplen at affætte Winkler af et opgivet An-

tal Grader, som igjen kunne prøves ved Maalestokken efter en Chorde=Scala eller Chorde=Label.

Elementarunderviisningen kræver især i Begyndelsen en langsom og sikker Fremstreden. Læreren gaaer derfor ikke over fra et Begreb til et andet, førend han ved Disciplens Svar har overtydet sig om, at han fuldkommen har opfattet det. Saalænge altsaa hans Svar ere vakkende, uklare eller halvrigtige, leder man ham ved Spørgsmaal til at vælge bestemtere og rigtigere Udtryk. Man fremkalder og understøtter tidligt Selvvirkksomheden, og letter Arbeidet for ham ved at afpasse det efter hans Kræfter, uden derfor at borttrykke de Vanskeligheder, som han ved Anstrængelse selv kan overvinde. Af meget vanskelige Sætninger fremsættes indtil videre blot Indholdet og Figuren; Bevist opfattes indtil Disciplen er i Stand til grundigt at kunne fatte det. Figurerne bør altid tegnes rigtigt og nøiagtigt, og ved Gjentakelse og ved Gradinationen gives forandret Stilling.

Da et mathematisk Beviis fremstiller den Række af Slutninger, hvorved de to yderste Led, Hypothesis og Thesis, forbindes med hinanden, vil Læreren ved hyppig Analysering af Sætninger kunne vejlede Disciplen i selv at finde Beviser. Man gjør ham opmærksom paa, hvad Thesis nærmest forudsætter, hvad dette igjen forudsætter og saaledes fremdeles, indtil man kommer til Hypothesis. Er Gangen i Beviset paa denne Maade fundet, vil det nu være let at give Beviset den syntetiske Form. Kan Oplosning eller Beviis for en eller anden Sætning ikke findes paa denne Maade, søger man at opnaae det Forlangte ved Analytisk og geometrisk Construction; f. Ex. ved Sætningen, at dele en Linie i det yderste og mellemste Forhold. Hvor man har Balget imellem et direct og indirect Beviis, foretrækker man det første, der ikke blot viser Sætningens Rigtighed, men tillige den indre

Sammenhæng i Beviset. I vidtloftige Beviser fremhæves de vigtigste Udgangspunkter, for deslettere at overse Gangen deri.

Ligesom i Arithmetiken følge skriftlige Udarbejdelser det mundtlige Foredrag i de geometriske Discipliner Skridt for Skridt. Af og til strække disse skriftlige Opgaver sig ud over et større Pensum af det Læste. Undertiden fremsættes ogsaa Opgaver, som ere indrettede i et eller andet Viemed, f. Ex. til at modarbejde Anledningen til de Paralogismer, som Disciplen hyppigst gjør sig skyldig i. I det han nemlig søger at finde Oplosningen eller Beviset for den fremsatte Opgave, anvender han ofte dertil Modsatningen af en eller anden bekjendt Sætning som almindelig gjældende, uagtet denne Reciprocitet kun betingelsesviis findes Sted; f. Ex. naar Grundlinien og Transversalen i en Trekant ere proportionale med den ene deelte Side og dens øverste Stykke, forledes han let til at antage Transversalen for parallel med Grundlinien, fordi den tilsvarende Modsatning ubetinget findes Sted. Andre Opgaver forene flere Viemed, f. Ex. at tegne et Kvadrat ligestort med en Rectangel, hvis to høsliggende Sider ere opgivne i Tal (to- eller treziffrede). Tegningen udføres nøiagtigt ved Transversal-Maalestøcken; dernæst søges Kvadratets Side ved Beregning. Tegningen og Beregningen tjene nu hinanden til gjensidig Prøve.

Disciplen gjøres bekjendt med Indretningen og Brugen af de almindeligste Redskaber og Instrumenter i den praktiske Geometri, samt den nonisse Inddeling, og om muligt gives Anviisning til at optage og udmaale en Plan.

Imedens Læreren gennemgaaer et nyt Pensum for det yngste Partie i 6te Klasse sydsættes det ældste Partie med skriftlige Opgaver. Det daglige, mundtlige Pensum er eens for begge Partier, ligesom i de arithmetiske Timer. I Al-

mindelighed kunne de fleste Bemærkninger, som ere anførte under Arithmetiken, ogsaa anvendes paa Underviisningen i de geometriske Discipliner, hvorfor det er overflødigt at gjentage dem her.

Astronomi og mathematisk Geographi.

VI Classe (1 Time egentlig).

A. Astronomiens Gjenstand. Dens Inddeling i den sphaeriske, theoriske og physiske. Horizont. Zenith. Vertikallinie. Vertikalcirkel. Instrumenter til Vinklers Udmaalning. Stjernernes Opgang, Fremrykken og Nedgang. Firmamentets Omdreining. Den daglige Bevægelse. Pol. Circumpolarstjerner. Equator. Meridian. Middagslinie. Høide. Corresponderende Høider. Zenithafstand. Azimuth. Culmination. Polhøide. Declination. Declinationscirkel. Rectascension. Himmelforts og Globers Construction. Stjerne-cataloger.

Phænomener ved den daglige Bevægelse paa forskjellige Steder af Jorden; for Steder under Equator; for Steder under Polen.

Foreløbigt Beviis for, at enhver Afstand paa Jorden er for Intet at regne imod Firmamentets Størrelse. Fjrstjerner.

Solens egne Bevægelse med Hensyn til Stjernerne. Paa forskjellige Aarstider sees ikke de samme Stjerner. Solens Bane paa Himlen. Ekliptik. Ekliptikens Poler. De 12 Tegn. Stjerners Længde og Brede. Jevndøgn. Equinoctialpuncter. Solstitialpuncter. Vendecirkler. Polarcirkler. Tidens Bestemmelse. Stjernerdag. Sand Soldag. Mid-

delsoldag. Tidssæqvationen. Uhre. Timevinkel. Ekliptikens Straahed. En af Aarsagerne til de sande Soldages Ulighed: Til lige Dele af Ekliptika svare ikke lige Dele af Æqvator. Tropisk Solaar. Skudaar. Julianst og Gregorianst Tællender. Gammel og ny Stil.

Solens Diameter i Bue, og altsaa dens Afstand fra Jorden, er foranderlig. Solens tilsyneladende Bane er en Ellipse om det ene Brændpunct. Solen synes i lige Lider at gjennemløbe ligestore Sectorers Buer. De sande Soldage maae altsaa ogsaa af denne Grund blive ulige.

Maanens egne Bevægelse. Dens sideriske og synodiske Omløb. Dens Diameter i Bue, altsaa ogsaa dens Afstand fra Jorden er foranderlig. Dens Bane er en Ellipse omkring Jorden i det ene Brændpunct. Perigeum. Apogeum. Apsidelinie. Banens Inclination. Dens Knuder. Knudernes og Apsideliniens Bevægelse. Maanens Parallaxis, dens Afstand og Diameter i retlinet Maal. Maanens Phases. Maaneformørkelses. Solførkelses. Maanens forskjellige Stilling paa forskjellige Aarstider. Perioden for dens Rotation om sin Axe og for dens sideriske Omløb er nævagtig den samme. Maanen vender derfor altid samme Side til Jorden.

Andre Himmellegemers egne Bevægelse. Planeterne. Planeternes uregelmæssige Gang: Fremskriden, Stillestaaen og Tilbagegang. Øverste og nederste Planeter. Opposition; Conjunction, øverste og nederste. Planeterne ere mørke Legemer. De nederste Planeters Phases. De fjerne sig aldrig langt fra Solen. Deres Gang forbi Solen. Elongation. Forholdet imellem Jordens og Planeternes Afstand fra Solen kan ved de nederste Planeter findes ved Elongationen, ved de øverste Planeter ved deres og Jordens Omløbstid og Varigheden af deres Fremskriden, Stillestaaen og

Tilbagegang. Planeternes virkelige Størrelse. Venus's Gang forbi Solen, det sikreste Middel til at finde Solens Parallaxis, dens Afstand og virkelige Størrelse. Planetbanerne ere Ellipser omkring Solen i det ene Brændpunct. Planeternes heliocentriske og geocentriske Steder. De Keplerske Love. Elementerne for en Planetbane.

Jupiters Maaners Formerkelse. Lysets Hastighed. Saturns Ring og Maaner. Ogsaa for Maanernes Bevægelse om Hovedplaneten gjælde de Keplerske Love. Jupiters og Saturns Maaner vende altid samme Side imod Hovedplaneten. En mærkelig Overensstemmelse viser sig i Retningen af Planeternes og Maanernes Bevægelse i deres Baner, altid fra Høire til Venstre, seet fra Centrallegemet.

Cometer. Cometerens Bevægelse følger samme Love som Planeternes. Periodisk Tilbagevenden af nogle Cometer: Halley's, Olbers's, Encke's og Biela's.

De Kræfter, som bevirke Planeternes Bevægelse. Hypothes: Centripetal- og Centrifugalkraft. Centripetalkraften maa aftage i samme Forhold som Quadratet af Afstanden tiltager. De Keplerske Love fremgaae som en nødvendig Folge af disse Kræfters samtidige Virkning. Den almindelige Attraction viser sig ved Jordens Overflade som Tyngdekraft. Ved denne Kraft, udvidet til Maanen, og ved Maanens sideriske Omlob findes Maanens Afstand fra Jorden den samme, som forhen er fundet ved Parallaxis. Derved og ved mangfoldige Phænomeners Forklaring og tilsyneladende Anomaliers Oplosning i fuldkommen Regelræthed bestyrkes paa det Fuldstændigste Tilværelsen af Centralkraften og Lovene for samme.

VII Klasse (2 Timer ugentlig).

Tycho Brahes System. At Tyngden eller Jordens tiltrækkende Kraft maatte aftage indtil Maanebanen og siden

tiltage indtil Solens Bane, er en vigtig Zubvending imod dette System. Copernicus's System stiller Jorden i de øvrige Planeters Række; forklarer med Letthed Planeternes tilsyneladende uregelmæssige Gang. Jordarens Parallelisme med sig selv i ethvert Punkt af Banen er en Folge af dette System. Aphelium. Perihelium. Apsidelinie. Forklaring over Dag og Nats samt Aarstidernes Afveksen, Solens Dvgang, Culmination og Nedgang, dens Gang i Ekliptika, korteste og længste Dag, Jevndogn, Solhverv. Den forenede Virkning af Lysets og Jordens Hastighed, Aberrationen, et vigtigt Beviis for Jordens Bevægelse om Solen. Den periodiske Tilbagevenden af hyppige Stjernesud paa visse bestemte Tider af Aaret taler ogsaa for Jordens Omlob.

Mathematisk Geographi. Jordens Poler, Æquator og Meridianer, sande og apparente Horizont, Parallelcirkler, Bendecirkler og Polarcirkler. Jordens kugelformige Skikkelse. Bestemmelse af dens Størrelse. Jorden er en Sphæroide, nedtrykt ved Polerne, en Folge af Rotationen. Bekræftelse herpaa er Tyngdens Aftagen, og Pendulens langsommere Sving imod Æquator. Passatvinde. Opmaaling af Meridiangrader. Jordens største og mindste Diameter. Et Steds geographiske Brede er lig dets Polshoide. Bredegradernes Tiltagen mod Polerne. Første Meridian. Et Steds Længde. Længdegradernes Aftagen imod Polerne. To Steders Længde. Forskjel og Tidsforskjel svare til hinanden. En Jordomseiling maae tælle en Dag mere eller mindre end det afarede Sted. Antipoder. En og samme Solformørkelse viser sig i samme Dieblit af forskjellig Størrelse paa forskjellige Steder af Jorden, eller endog aldeles ikke. Fixstjernerne's Bedækning af Maanen. Længdeforskjel ved Maanens Afstand fra en vis Fixstjerne et vist Tidspunkt, ved Chronometre og ved Signaler. Atmosphære. Refraction. Hvorle-

des man finder Refractionen. Den er størst i Horizonten, Nul i Zenith. Tusmørke.

Øbbe og Flods Afhængighed af Maanens og tildeels Solens Stilling imod Jorden.

De 5 Belter paa Jorden. Dageirkernes og Polens Stilling imod Horizonten, Forholdet imellem Dag og Nat, og Tusmerkets Varighed i ethvert af disse Belter.

Kort over en Deel af Jordens Overflade. Projection af mindre Dele ved retlinede, paa hinanden lodrette Meridianer og Parallelbuer; af større Dele ved den stereographiske Projection. Æquatorial- eller Polarprojection, efterom Diet er i Æquator eller i Polen. Korts Construction.

Fir stjernerne's aarlige Parallaxis. For Afstanden kan kun angives en Grændse, indenfor hvilken ingen Fir stjerner findes. Classification efter deres tilsyneladende Størrelse. Stjernebilleder. Mælkeveien. Fir stjernerne ere Sole. Stjerneetaager. Foranderlige Stjerner. Dobbeltstjerner.

B. Ved de Opgaver, som grunde sig paa phæriske Trigonometri eller den høiere Mathematik, vides blot Muligheden af at finde Oplosningen. Ofte kan en graphisk Fremstilling træde istedetfor Beviis, f. Ex. for den første Keplerske Lov; selv graphiske Fremstillinger af meget sammensatte Problemer, f. Ex. af en Solformørkelse, kunne give meget oplygtige Resultater.

Disciplene ives jevnligt i Brugen af Globerne. Ved Himmelgloben faae de et tydeligt Begreb om, hvorledes Solen, idet den idelig rykker frem i Æklyptiken, maa synes at beskrive en spiralførmig i sig selv tilbagesløbende Linie. Forklaringen over Marsstidernes Afværen og Solens tilsyneladende Gang i Æklyptiken, og de øvrige Phænomenener, der fremkomme ved Jordens Omlob om Solen, og som vanskelige

funne fattes ved Tegning, gjøres tydelig ved at føre Jordgloben om et fast Punct saaledes i et Plan, at Jordens Axe altid forbliver parallel med sig selv, under en Vinkel med Planet, som er lig Complementet til Ekliptikens Skraahed. Ved Brugen af Himmelgloben erindres Disciplen om, at Synspunktet, hvorfra Stjernebilledernes og Stjernernes Stilling imod hinanden skal sees, maa tænkes i Globens Centrum. Lyngderetningernes Afvigelse fra Parallellismen, som i kort Afstand ikke kan bemærkes, og i større Afstand ikke efterforskes, vil let kunne vildlede Disciplen. Ved Brugen af Jordgloben er det derfor ikke ufornuødent at bringe i Erindring, at Lyngden altid virker imod Centrum, og at altsaa dens Retning for ethvert Sted paa Globen er lodret paa Kuglens Overflade.

Ved Oversigten gjøres Disciplen opmærksom paa, hvorledes den ene Opfindelse eller Opdagelse fremkalder eller understøtter den anden; s. Ex. Rifferten, Jupiters Drabanters Formerkelse, Lysets Hastighed, Aberrationen og endelig det uimodsigeligste Beviis for Jordens Omlob om Solen; ethvert Led i denne Række er begrundet i det foregaaende.

De vigtigste Talstørrelser læres udenad, nemlig: Maanens og Solens Afstand fra Jorden i Miil og Jorddiametre; Forholdet imellem Solens og Maanens Afstand fra Jorden; Solens, Maanens og Planeternes Størrelse, angivet i Tal, hvis Eenhed er Jordens Størrelse; Lysets Hastighed; Aarets Længde; Maanens sideriske og synodiske Omlobstid; Ekliptikens Skraahed; Bredegraderne, hvormed de forskjellige Belter paa Jorden begynde og ende; Jordens Middeldiameter, Forholdet imellem dens største og mindste Diameter; Jordens Omkreds; en Bredegrads Størrelse. Af store Tal erindres kun et Par af de høieste Eenheder.

Ethvert Phænomen, som ikke kan begrundes ved den

elementære Mathematik, forbigaaes enten ganske, eller, hvis det udgjør et Led i Systemet, fremsættes blot historisk; s. Ex. Forandringen i Elliptikens Ekraahed, Maanekvædernes Tilbagegang, Perturbationer og flere Følger af den almindelige Gravitation.

Naturlære.

Underviisningen i Naturlære skal ifølge den provisoriske Plan gradviis følge den videre fremrykkede mathematiske Underviisning og optage Elementerne af samtlige Fysikkens Dele. Herved er altsaa deels angivet Metboden i Underviisningen, nemlig at den, saavidt muligt, skal optage det mathematiske Element i sig, deels er derved antydet, i hvilken Orden de forskjellige Dele af Fysikken maae følge paa hinanden, idet nemlig de Afdelinger, som udkræve de fleste mathematiske Kundskaber, maae henlægges til det sidste Aar. Med Hensyn til den nærmere Udvikling af Planen for Underviisningen frembyde sig her to Bæmskeligheder, nemlig at der ikke findes nogen passende Lærebog til Brug for Skoler over samtlige Fysikkens Dele, hvortil der, som i de andre Fag, kan henvises angaaende de Bænsa, man i de forskjellige Tidsafdelinger vil have gennemgaaet, og som tillige ved den i samme brugte Fremstillingsmaade antyder Metboden i Underviisningen, og dernæst at det er et nyt Fag, hvoraf der endnu ikke er gennemgaaet et fuldstændigt Kursus; saa at man, selv om man var i Besiddelse af en passende Lærebog, ikke har den behørigte Erfaring til at angive, i hvilket Omfang de i Planen forlangte Elementer af samtlige Fysikkens Dele kunne foredrages i den til Underviisningen anviste Tid, 2 Timer ugentlig i 2 Aar, og 3 Timer ugentlig i 1 Aar.

I det første Aar læses den mechaniske Deel af Naturlæren af H. C. Ørsted indtil Pag. 173, § 215, „Sammenfat Bevægelse“, som indeholder Læren om faste, draabeflydende og luftformige Legemers Ligevægt, Lovene for Bevægelse med jævnt vorende Hastighed samt Tyngden, med Forbigaaelse af enkelte Sætninger, som enten indeholde en med Hensyn til Skoleunderviisningen altfor detailleret Udvikling, eller udfordre mathematisk Kundskab, som Disciplene endnu ikke ere i Besiddelse af, og som derfor maae opfattes til disse ere erhyvede, f. Ex. Læren om Høidemaaling ved Barometret.

I det andet Aar læses efter samme Bog Læren om Vølgebevægelsen og Lyden, hvorimod det Afsnit, som handler om den sammensatte Bevægelse, den midpunktsøgende og midpunktslydende Kraft, Jordklodens Figur o. s. v. henlægges til det tredje Aar. Endvidere vil i det andet Aar blive læst Varmelæren (med Undtagelse af Læren om Varmestraalernes Gjennemgang gennem Legemerne), Electricitet og Magnetisme; og i det tredje Aar Electromagnetisme, Magnetoelectricitet, Optik, de ovenfor omtalte Capitler af Varmelæren og den mechaniske Deel af Naturlæren, og endelig de vigtigste Sætninger af Meteorologien.

Over Varmelæren og Optiken vil der i Lobet af dette Aar udkomme en Haandbog af Conferentsraad Ørsted, som da kan lægges til Grund ved Underviisningen, hvorimod det med Hensyn til de øvrige Afsnit af Physiken maa overlades Læreren at skaffe en passende Ledetraad.

I begge de Classer, hvori Physik læres, nemlig 6te og 7de, er det i Almindelighed nødvendigt, at Læreren forklarer og gjennemgaaer idetmindste det Vigtigste og Banffeligste af de enkelte Pensa; dog overlades det ogsaa undertiden Disciplene at forberede sig uden denne Hjælp, især naar det er Sætninger, som med Lethed udledes af det Foregaaende, eller

Beskrivelse af ikke altfor complicerede Instrumenter. Underviisningen ledsages af passende Forsøg, forsaavidt Skolen er i Besiddelse af de dertil fornødne Apparater; ved Beskrivelsen af Instrumenter, som enten ville være for kostbare eller uhensigtsmæssige at anskaffe til Skolebrug, hjælper man sig med vel udførte Tegninger. Der vil ogsaa, forsaavidt Tiden tillader det, blive givet Disciplene Leilighed til selv at anstille saadanne Forsøg og Jagttagelser med de physiske Instrumenter, som kunne tjene til baade at indfjærpe det Lærte og øve deres Øie og Haand, f. Ex. at gjøre Veininger, Bøgtfylde-Bestemmelse, electricke Forsøg, anstille Barometer- og Thermometer Jagttagelser o. s. v. Ligeledes vil der blive sørget for, at Disciplene benytte den nu aabnede Adgang til den polytechniske Lærestalts physiske Samling, for at gjøre sig bekendte med de derværende større og fuldkomnere Instrumenter.

Naturhistorie.

Den naturhistoriske Underviisning, der i Skolen strækker sig fra 1ste til 6te Klasse incl., gaaer ud paa at grundlægge en Kundskab, der, skjøndt den skal omfatte saavel den levende som livløse Natur, dog fortrinsoviis har et — om end i noget indskrænket Betydning — fuldstændigt Overblik over Dyrenes og Planternes Væsen og Udviklingsformer til Indhold. Da Mineralogien ikke har sine vigtigste Forudsætninger i Chemi og Physik at støtte sig til, kan Underviisningen for dens Bedkommende ikke strække sig meget videre end til hvad den Udsigt over de geognostiske Hovedforhold, der afflutter det hele Cursus, maatte føre med sig.

At et saadant Overblik ikke fordrer en overalt i det En-

felte gaaende Fremstilling af Slægter og Arter, indsees let, medens dog detaillerede Beskrivelser af og til kunne være paa deres Blads deels forat skærpe Diet i Opfattelsen af den enkelte Gjenstand, deels forat vække en nyere Forestilling om Forskjellighedernes relative Værd og Betydning. — Hvad den fædrelandste Natur angaaer, gives den ikke alene Fortrinet ved Valget af de oplysende Exempler, men et fortrøligere Kjendskab til dens almindeligste Frembringelser fremelskes tillige, i hvilket Niemed ogsaa Excursioner af og til anstilles.

I Fordelingen af Naturhistoriens tre Hovedgrene iagttages vel en vis Rækkefølge, idet der begyndes med Zoologi i 1ste, med Botanik i 2die og med Mineralogi (og Geologi) i 3te Klasse, uden at dog derfor den ene forudsætter den andens Afslutning, tværtimod følge Zoologi og Botanik i en vis Tid jevnsteds med hinanden. Det vil i det Følgende blive indlysende, hvorledes Gangen i selve Underviisningen i en ikke uvæsenlig Henseende afviger fra den hidtil meest anvendte Methode, idet den specielle Deel i hver Green foretages først og derpaa senere hen den almindelige; thi førend det nødvendige Stof er indsamlet, og man i Enkelthederne har et tilstrækkeligt Materiale at bygge paa, ere Abstraktionerne ikke tilgængelige, men synke hen til en ufordøjet Udenadslæren.

I Klasse (3 Timer ugentlig).

A. Disciplene gjøres bekendte med en Deel Pattedyr- og Fugle-Arter, saaledes at de blive istand til at give en betegnende Beskrivelse af de ydre Kjendemærker og dertil knytte de fremtrædende Træk af deres Liv. Det Systematiske

forbliver her aldeles i Baggrunden, Slægtsbegrebet lades uberørt, Enkelthederne grupperes kun løseligt i naturlige Familier.

B. Ingen Lærebog afbenyttes, kun en tabellarisk Fortegnelse over Pattedyr og Fugle med Angivelse af deres Hjem. Med en Afbildning (eller det udstoppede Dyr eller Dele af dette) ved Haanden gives en udførlig Beskrivelse af den ydre Form, hvorved der lidt efter lidt lægges mere Vægt paa en terminologisk Korrekthed; dernæst skildres Dyrets Liv, dets Historie fortælles, hvorved man søger at give det et saa individuelt Præg som muligt. Valget af Dyrene binder sig i Begyndelsen ikke til nogen bestemt Orden, ei heller søges der efter typiske Former, ofte hentes endog nærstaaende Arter frem, thi det gjalder først og fremmest at bringe Artsbegrebet til tydelig Forstaaelse og at øve Diet i at see sig for.

II Klasse (3 Timer egentlig).

A. Et kort Udtog af Menneskets Naturhistorie; Pattedyr og Fugle i systematisk Orden og med en vis Fuldstændighed.

B. Drejers og Bramsens større Lærebog benyttes. I de første 8—10 Timer gennemgaaes det menneskelige Legemes Bygning i enkelte Hovedtræk og de vigtigste Organers physiologiske Betydning (til større Tydeliggjørelse aabnes og eftersees et eller andet Pattedyr). Derpaa gives en Hovedinddeling af Dyreriget, og de to første Klasser begrænses noliagtigen, i disse sondres atter Familierne, og Slægterne fremhæves, hvorimod det Historiske mere leilighedsvis opskrives. Den explikative Terminologi kommer fremfor den deskriptive i Anvendelse.

III Classe (2 Timer ugentlig).

A. I Zoologi: Krybdyr og Fiske; i Botanik at kunne bestemme en Plante, hvis Diagnose ikke er for vanskelig, efter det linneiske System.

B. I det første Semester læses de to sidste Classer af Beenddyrene efter den nævnte Lærebog paa samme Maade som de to første i 2den Classe. Kort før Foraarets Begyndelse gennemgaaes en meget kortfattet terminologisk Indledning til Planteriget, og det linneiske System læres udenad, hvorpaa der i en Række af 12 à 16 Timer anstilles Øvelser i dette efter en dertil indrettet Tabel, ved hvis Hjælp saavel Slægten som Arten af en Deel indenlandtske Planter kan bestemmes. Disse gjentagne Plante-Analyser føre hele den descriptive Terminologi med sig, der saaledes knyttet til en bestemt, foreliggende Enkelthed lettere opfattes og ved stadig Sammenligning anvendes. Foruden at derved tillige en overfladisk Kundskab til den indenlandtske Flora grundlægges, skjærpe de her finere Undersøgelser Diet i en høiere Grad, end det foregaaende zoologiske Cursus var istand til.

IV Classe (2 Timer ugentlig).

A. Hele Planteriget efter et naturligt System.

B. Petits Lærebog i Botanik benyttes. I de første Timer foretages lignende Øvelser, som i den foregaaende Classe, kun vælges noget sværere Analyser, som Efteraarsfloraen netop frembyder. Derpaa skrives der til de naturlige Familier, der gennemgaaes med Afbildninger, tørrede eller levende Planter for Die, af hvilke først og fremmest de typiske Former vælges, dernæst de, der i geographisk Hen-

seende spille nogen Rolle, medens Hensyn til de anvendelige Planter forbliver mere underordnet.

V Classe (2 Timer ugentlig).

A. I Zoologien de beenløse Dyr i systematisk Orden; i Botanik den almindelige Deel (Læren om Plantens Organer og Livsyttringer).

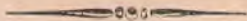
B. De uævnte Lærebøger benyttes. Til den zoologiske Deel medgaaer omtrent en Totrediedeel af Maret; med Undtagelse af Insekter fremdrages i de øvrige Classer af Beendyrene sjældent Arter, ofte endog kun Grupper. Ved Læren om Plantens Elementarorganer benyttes Mikroskopet, ved Morphologien oplysende Tegninger, tørrede Monstrositeter o. s. v.

VI Classe (2 Timer ugentlig).

A. Det første Aar: Kjendskab til de almindeligste Mineralier, et kort Udtog af Geologiens Hovedsætninger, hvortil en Oversigt over Fædrelandets geognostiske Hovedforhold knyttes; endvidere Plantegeographie.

B. Til den mineralogiske Deel benyttes ingen Lærebog; Kryсталlographien medtages ikke. Efterat det nødvendige Stof paa en mere praktisk Maade og især ved at fastholde de pysiske Kjendemærker er indsamlet, foredrages Geologien paa en saadan Maade, at Disciplen i Timen kan gjøre de skriftlige Optegnelser dertil, uden at det dog falder hen til Diktat. Til Plantegeographien byder Lærebogen kun det tørre Skelet, der ved Gjennemgangen nøiere udføres, ligesaavel som Leiligheden benyttes til at opfriske og i en vis Grad at udvide Kundskaben i den specielle Botanik.

Det andet Aar anvendes fornemmelig til Repetition. Denne bestaaer dog ingenlunde i en ligefrem Gjenslæsning af det Lærte efter Lærebogen, men idet den Comparative Anatomi og Physiologi stilles i Forgrunden og behandles med betydeligere Udførlighed, og de tre Naturrigers forskellige Stilling til hverandre nøiere oplyses, kommer til Slutning det fuldstændige Overblik tilveie.

Tal - Schema

til Oversigt over den i foranstaaende Underviisningsplan angivne Timefordeling.

Classse.	Mindst Alder i Aar.	Danf	Latf	Fransf	Latin	Græf	Religion	Historie	Geographie	Mathematif Algebra	Staturere	Naturhistorie	Kalligraphie	Regning	Bornatf	Summa af ugentlige Timer.	Sebraf	Gang
I.	10	5	6	=	=	=	3	2	3	4	=	3	4	2	2	34	=	2
II.	11	5	5	4	=	=	3	3	2	4	=	3	3	2	2	36	=	2
III.	12	3	2	4	9	=	2	3	2	4	=	2	2	1	2	36	=	2
IV.	13	2	2	2	9	6	2	3	1	4	=	2	1	=	2	36	=	2
V.	14	2	2	2	10	6	2	3	1	4	=	2	=	=	2	36	=	2
VI.	15	2	2	2	9	5	2	3	1	4	2	2	=	=	2	36	2	2
VII.	17	3	=	=	10	6	2	4	=	4	3	=	=	=	2	32	2	2

Efterretninger

om

Metropolitanskolen

for

Skoleaaret 1845—1846.

af

B. Borgen,
Professor, Skolens Rector.

Afgangseramen.

Overensstemmende med § 18, 2 i den af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler under 25de Juli 1845 udfærdigede provisoriske Plan for de udvidede lærde Skoler afholdtes i Metropolitanaskolen fra 22de til 27de September samme Aar en Afgangseramen over 10 af Skolens Disciple, hvilke havde benyttet sig af den ved Directionens Resolution af 19de August næstforhen, i Analogie med fornavnte Plans § 15, tilstedeede Udgang til, efter at have tilbragt 2 Aar i 6te Classe, at indstille sig til en saadan Prove.

Som Examencommissarier fungerede, ifølge Udnævnelse af den kongelige Universitetsdirection, Conferentsraad, Professor Ørsted, Professor Madvig og Professor Velschow.

Til Examen indstillede sig følgende Candidater:

1. Henrik Matthias Vilhelm Fibiger, en Søn af Oberstlieutenant Johan Adolph. v Fibiger, Ridder af Dannebrog, i Kjøbenhavn.
2. Carl Emil Andrup, en Søn af afgangne Assistent ved Auctionscomptoiret i Kjøbenhavn, Niels Carl Andrup.
3. Hans Peter Emil Hansen, en Søn af afgangne Skolelærer og Kirkesanger i Lyngby, Jes Jesen Hansen.
4. Henrik Georg Clausen Gad, en Søn af Dr. theol.

Peter Christian Stenersen Gad, Biskop over Lolland-Falsters Stift, Ridder af Dannebrog.

5. Sophus Christian Gad, Broder til Nr. 4.
6. Jens Carl Gad, Broder til Nr. 4 og Nr. 5.
7. Eduard Sidenius, en Søn af Pastor Niels Sidenius, Sognepræst til Højselager i Fyen.
8. Johan Ludvig Ludvigsen, en Søn af Oberstlieutenant Anton Peter v. Ludvigsen, Ridder af Dannebrog, i Kjøbenhavn.
9. Carl Marcus Schmidt, en Søn af Brændeviinsbrænder Andreas Schmidt i Kjøbenhavn.
10. Franz Ludvig Emil Jensen-Fogh, en Søn af forhenværende Postskriver Thomas Vitus Jensen; Pleiesøn af afgangne Farver Georg Laurentius Fogh i Kjøbenhavn.

Den skriftlige Prøve, ved hvilken der hvergang var tilstaaet Examinanderne en Tid af 4 Timer til den forelagte Opgaves Besvarelse, afholdtes paa de tvende første Examenstidspunkter fra Kl. 8 Formiddag og fra Kl. 3 Eftermiddag i den nedenfor angivne Orden. De udarbejdede Besvarelser bleve afleverede uden Bedsvielse af Forfatterens Navn, men alene betegnede med det Lobenummer, som for hele den skriftlige Prøve var tildeelt enhver af Examinanderne.

Mandagen den 22de September.

Formiddag: Latinsk Stil efter følgende af Professor Madvig opgivne danske Text: „Bed Navnet Elegie betegnedes hos de Gamle ikke saameget den Sindsstemning og Følelse, der herskede i et Digt, som Formen og Versarten, der var en Forbindelse af Hexametret og Pentametret. Denne Form brugte Digterne i Forstningen til at udtrykke forskjellige Stemninger og forskelligt Indhold, Nogle til at op-

flamme deres Medborgeres Mod i Krig, Andre til at give dem Raad og Lære, Nogle til at begræde og hadre Afdøde, endelig Nogle til at besyngte Kjærligheden, baade den lykkelige og den ulykkelige, og dette blev siden Elegiens sædvanlige Stof. At det er uvist, hvo der først har skrevet Elegier, siger allerede Horats; og det vilde være mere forunderligt, hvis man vidste det, end at man ikke veed det. Derimod er der ingen Tvivl om, at Minnermus først eller fortrinlig har uddannet den erotiske Elegie. Det er især denne Art, som, efter at være fornyet af de alexandriniske Digtere, blev overført til Romerne og hos dem opblomstrede frodig paa Augusts Tid. Af fire Digtere, der dengang udmærkede sig i Elegien, have vi Arbejder tilbage af de tre, Tibull, Propertis og Ovid, af hvilke enhver har sine Fortrin; men naar der alene tages Hensyn til Elegien og ikke tillige til de andre Arter, hvori Ovid har vundet Berømmelse, ansees dog den første Rang at tilhøre enten Tibull eller Propertis, af hvilke de Gamle selv ikke vare enige om, hvilken de skulde foretrække. — Stilene bleve censurerede af Skolens Rector, Professor Madvig og Overlærer Birch.

Eftermiddag: Historie efter følgende Opgave af Professor Velschow: „Romerstatens Stilling ved Udbrudet af de saakaldte Graccher-Uroligheder og dens Historie i det Tidsrum, hvori disse herskede“. — Besvarelserne af denne Opgave bleve, forsaavidt den historiske Behandling angaaer, censurerede af Professor Velschow, Adjunct Sorterup og Adjunct Espersen, som Prover i dansk Stil af Professor Velschow, Adjunct Lunddahl og Skolens Rector.

Tirsdagen den 23de September.

Formiddag: Oversættelse fra Latin til Dansk efter følgende af Professor Madvig opgivne latinske Text: "Liv.

XLII, 29. P. Licinio, C. Cassio consulibus non urbs tantum Roma nec terra Italia, sed omnes reges civitatesque, quæ in Europa quæque in Asia erant, converterant animos in curam Macedonici ac Romani belli. Eumenem quum vetus odium stimulabat, tum recens ira, quod scelere Persei prope ut victima mactatus Delphis esset. Prusias, Bithyniæ rex, statuerat abstinere armis eventumque exspectare; nam neque Romanos posse æquum censere adversus fratrem uxoris arma se ferre, et apud Persea victorem veniam per sororem impetrabilem fore. Ariarathes, Cappadocum rex, præterquam quod Romanis suo nomine auxilia pollicitus erat, ex quo est junctus Eumeni affinitate, in omnia belli pacisque se consociaverat consilia. Antiochus, rex Syriæ, imminabat quidem Aegypti regno, et pueritiam regis et inertiam tutorum spernens, et ambigendo de Coele Syria causam belli se habiturum existimabat, gesturumque sine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonico dello, id bellum; tamen omnia et per suos legatos senatui et ipse Romanorum legatis enixe pollicitus erat. Ptolemæus propter ætatem alieni etiamtum arbitrii erat. Tutores et bellum adversus Antiochum parabant, quo vindicarent Coelen Syriam, et Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum bellum."

— De udarbejdede Versjoner bleve censurerede af Professor Madvig, Overlærer Birch og Skolens Rector.

Eftermiddag: Religion, hvortil af Professor Velschow var leveret som Opgave: „Hvorledes begrundes vor Overbeviisning om, at Gud er retfærdig, og hvorledes udøves denne guddommelige Retfærdighed“? — Udarbejdelse bleve, som henhørende til Religionslæren, censurerede af Professor Velschow, Adjunct Lunddahl og Adjunct Jensen, som Prø-

ver i dansk Stil, af Professor Velschow, Adjunct Lunddahl og Skolens Rector.

Den mundtlige Prøve foretoges fra Onsdagen den 24de til Lørdagen den 27de September incl., ligeledes fra Kl. 8 Formiddag og fra Kl. 3 Eftermiddag, i følgende Orden:

Onsdagen den 24de September.

Formiddag: Historie og Geographie. Examinator: Adjunct Esperfen; Censorer: Professor Velschow, Adjunct Sorterup og Examinator. Eftermiddag: Hebraisk. Examinator: Adjunct Ostermann; Censorer: Professor Madvig, Inspector Krebs og Examinator.

Torsdagen den 25de September.

Formiddag: Latin. Examinator: Skolens Rector; Censorer: Professor Madvig, Overlærer Birch og Examinator. Eftermiddag: Fransk. Examinator: Professor Borring; Censorer: Conferentsraad Ørsted, Adjunct Ostermann og Examinator.

Fredagen den 26de September.

Formiddag: Religion. Examinator: Adjunct Jensen; Censorer: Professor Velschow, Adjunct Lunddahl og Examinator. Eftermiddag: Tydsk. Examinator: Candidat Schorn; Censorer: Conferentsraad Ørsted, Adjunct Holbech og Examinator.

Lørdagen den 27de September.

Formiddag: Græsk. Examinator: Overlærer Birch; Censorer: Professor Madvig, Adjunct Esperfen og Examinator. Eftermiddag: Mathematisk. Examinator: Over-

lærer Lund; Censurer: Conferentsraad Ørsted, Candidat Petersen og Examinator.

Den afgjørende Censur over Latin og Latinsk Stil blev af vedkommende Censurer foretagen i et Møde Lørdagen den 27de September Kl. 2. Ligeledes blev i et Møde, som afholdtes Mandagen den 29de September Kl. 6, Hovedcensuren afgivet i Religion, Historie og Udarbeidelse i Modersmaalet.

Som Resultat heraf, samt af den ved den mundtlige Examen i de øvrige Discipliner faldne Censur, have ovennævnte Candidater erholdt følgende Specialkarakterer med den for enhver især vedføjede Hovedkarakter:

Nr	Candidaterne.	Dansk.	Latinsk.	Fransk.	Grek.	Nat Hist.	Mat.	Fysik.	Religion.	Historie.	Geographi.	Rithmetik.	Geometri.	Sædcharakter.
1.	H. M. V. Sibiger.	Ng.	Ug.	Ug.	Ng.	G.	Ng.	Ug.	Ng.	Ug.	Ug.	Ng.	Ug.	Første Charakt.
2.	C. E. Amdrup.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	G.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	Ug.	Første Charakt.
3.	H. P. E. Hansen.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	G.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	Ug.	Ug.	Ug.	Første Charakt.
4.	H. G. T. Gad.	G.	G.	G.	G.	Tg.	G.	G.	G.	Ng.	G.	G.	G.	Anden Charakt.
5.	S. Chr. Gad.	G.	Ng.	G.	G.	Tg.	G.	G.	G.	G.	Ng.	Tg.	Tg.	Anden Charakt.
6.	J. C. Gad.	Ng.	Ng.	G.	G.	G.	Ng.	Ng.	G.	Ng.	Ng.	Ng.	Ng.	Første Charakt.
7.	E. Sidenius.	G.	Ng.	Ng.	G.	G.	Ng.	G.	Ng.	G.	G.	Tg.	G.	Anden Charakt.
8.	J. L. Ludvigsen.	G.	G.	Ng.	G.	G.	G.	G.	Tg.	Tg.	G.	Tg.	G.	Anden Charakt.
9.	C. M. Schmidt.	G.	Ng.	Ng.	G.	Tg.	Ng.	G.	G.	Tg.	G.	G.	Ng.	Anden Charakt.
10.	S. L. E. Jensen-Fogh.	G.	Ng.	Ng.	G.	Ng.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	G.	Anden Charakt.

Skolens Disciple.

Afgang og Tilgang. Nuværende Frequentis.

S det Antal af 145 Disciple, som i Skoleesterretningerne for 1844—1845 anførtes som Skolens daværende Frequentis, har fra den Tid indtil nu en Afgang af 33 Disciple fundet Sted. For Udbøbet af bemeldte Skoleaar udmeldtes: af 5te Klasse: 1. Johannes Clausen, 30te Juni 1845, 2. Lauri Christian Fallesen Visby, 30te August 1845; — af 4de Klasse: 3. Hermann Ernst Freund Jensen, 27de Juni 1845, 4. Gottlieb Ernst Clausen Gad, 12te Juli 1845; 5. Thor Melbye Hansen, 29de August 1845; 6. Ludvig Charles Mansa, 29de August 1845; — af 3die Klasse: 7. Joachim Christian Hansen, 23de Juni 1845; — af 1ste Klasse: 8. Ludvig Christian Sophus Rohde, 30te Juni 1845. Efter indeværende Skoleaars Begyndelse udgik i September 1845 de ovenfor S. 7 nævnte 10 Candidater, som efter fuldent Afgangsexamen bleve dimitterede til Universitetet (9—18). Fremdeles udmeldtes i Løbet af Skoleaaret: af 5te Klasse: 19. Johan Frederik Hansteen, 1ste September 1845; 20. Carl Normann, 28de Marts 1846; 21. Snebjørn Ascar Nicolai Stadfeldt, 8de April 1846; 22. Albert Nicolai Ørsted, 3die Mai 1846; 23. Frederik Christian Falckenthal, 3die Juni 1846; 24. Anton Hoffmann, 4de Juni 1846; 25. Peter Christopher Bang, 20de Juni 1846; — af 4de Klasse: 26. Jørgen Hansen Koch, 23de December 1845; 27. Frederik Engelbreth Holm, 1ste April 1846; — af 3die Klasse: 28. Hans Jacob Nyeland, 9de September 1845; 29. Charles Theodor Schorn, 30te November 1845; — af 2den Klasse:

30. Johan Nicolai Dahl, 6te November 1845, 31. Adam Frederik Wivet Paulsen, 27de Marts 1846, 32. Carl Christian Gilcker, 29de Marts 1846, 33. Peter Berendt Købke, 26de April 1846. — Af de 23 Disciple, som her ere nævnte foruden de i September Maaned dimitterede, udgik 9 for senere at dimitteres privat, 1 paa Grund af en midlertidig længere Reise; 1 blev formedelst Bortflyttelse til Roeskilde indsat i den derværende Kathedralskole; 12 forlode Studierne.

Derimod har Skolen i ovennævnte Tidsrum havt følgende Tilgang af Disciple:

A. Ved Translocationen den 31te Juli 1845 optoges:

§ VI. Classe B.*)

1. Sophus Nicolaus Nissen, en Søn af Pastor L. N. Nissen, Sognepræst til Nysted og Herridslev paa Lolland.

§ V. Classe:

2. Adam Vilhelm Kruuse og
3. Ludvig Frederik Kruuse, Tvillingbrødre, Søner af Læge paa Bregentved Grevskab, P. A. Kruuse.
4. Christian Emanuel Fritz Reinhardt, en Søn af pensioneret Underofficer i Søetaten, F. C. Reinhardt.

§ IV. Classe:

5. Vilhelm Theodor Kall, en Søn af Kammerraad, Dr. Juris J. C. Kall.

---

*) I indværende Skoleaar har 6te Classe været deelt i en overordnet og en underordnet Afdeling, 3die Classe i 2 parallelle Afdelinger.

§ III. Classe A:

6. Christian Frederik Tillisch, en Søn af afd. Cabinetssecretair, Kammerherre C. L. Tillisch, C. af D. og Dbm.

§ III. Classe B:

7. Franz Peter Nicolai Lund, en Søn af Proprietair P. Lund til Snertingegaard i Sjælland.

§ II. Classe:

8. Louis Jacob Andreas Cantor Bergh, en Søn af Cand. philos. P. J. G. Bergh.
9. Frederik Carl Gutfeld, en Søn af afdøde Toldcontrollieur P. Gutfeld i Vedbek.
10. Emil Valdemar Lose, en Søn af afd. Suedfermester J. Lose.
11. Valdemar Oldenburg, en Søn af afd. Pastor L. B. Oldenburg, Sognepræst til Sorterup og Ottestrup i Sjælland.
12. Adam Frederik Wivet Paulsen, en Søn af Fuldmægtig paa Nyborg Toldcomptoir, J. A. Paulsen.
13. German Louis Sibbern, en Søn af Etatsraad, Professor F. C. Sibbern, R. af D. og Dbm.
14. Just Adam Christian Tryde, en Søn af Urtekrammer C. C. Tryde.
15. Hans Matthias Wilder, en Søn af afd. Grosserer H. Wilder.

§ I. Classe:

16. Christian Valdemar Bendz, en Søn af Professor, Dr. Med. J. C. Bendz, Overlæge ved den kgl. Livgarde tilføds.

17. Anders Peter Dons, en Søn af afd. practiserende Læge paa St. Thomas, P. L. Dons.
18. Emil Alfred Jørgensen, en Søn af Pastor D. F. C. Jørgensen, Sognepræst i Østers Præstegjæld paa Færverne.
19. Emil Ferdinand Koch, en Søn af Skradermester C. B. Koch.
20. Hans Frederik Christian Julius Lauritzen, en Søn af afd. Urtekrammer H. B. Lauritzen, Dbm.; Pleiesøn af Justitsraad C. Lund, Registrator under Rentekammeret.
21. Knud Peter Lauritz Müllen, en Søn af Secretair H. N. Müllen, Underbogholder under den kgl. Statsgjældsdirection.
22. Jacob Ferdinand Møller, en Søn af Bogtrykker J. L. Møller.
23. Victor Aniello Engelstoft Nissen, en Søn af Ritmester C. C. von Nissen.
24. Christian Eduard Sigersted, en Søn af Grovsmedmester P. Sigersted.
25. Vilhelm Lauritz Otto Thofte, en Søn af kgl. Underbogholder paa Bartpenge, Kammerassessor B. J. Thofte.
26. Jacob Cecilius Peter Wilsø, en Søn af Cancelliraad J. L. Wilsø, forhen Fuldmægtig under det kgl. danske Cancellie.

B. I Skoleaarets Løb ere under vedspjæede Datum optagne:

I III. Classe A:

27. Lorenz Peter Johan Nicolai Levinsen, en Søn af afd. Justitsraad L. Levinsen, Amtsforvalter i Ringkøbing. (Den 7de Januar 1846.)

3 II. Classe:

28. **Frederik Vilhelm Wolfgang Topsøe**, en Søn af Pastor J. F. Topsøe, Sognepræst i Hirschholm. (Den 28de April 1846.)

3 I. Classe:

29. **Adolph Sibiger**, en Søn af Oberstlieutenant J. S. v. Sibiger, Commandeur for den kgl. Artilleriebrigades Stab, R. af D. og Ddm. (Den 12te Sept. 1845.)
30. **Jacob Ludvig Peter Emil David Tetens**, en Søn af afd. Districtslæge i Skive, F. B. Tetens. (Den 7de Januar 1846.)
31. **Carl Henrik Scharling**, en Søn af Professor, Dr. theol. C. E. Scharling, R. af D. (Den 9de Marts 1846.)
32. **Jacob Viggo Emil Ebbesen**, en Søn af Krigsassessor og Fuldmægtig C. Ebbesen. (Den 7de Marts 1846.)

Skolens hvieste Discipelantal i Aarets Løb har været 153, idet der, ifølge min Indstilling af 15de Juli f. A., blev af Directionen under 29de næstester indrømmet mig Frihed til, naar Omstændighederne tale derfor og det Locale ikke derfor er til Hinder, i enkelte Tilfælde noget at overskride det Antal af 150 Disciple, som ved Directionens Skrivelse af 6te August 1844 var bestemt som Maximum (See Skoleesterr. f. 1843—1844 S. 70—71). For Diebliffet har Skolen en Frequent's af 144 Disciple, hvilke, efter den for sidstafvigte Mai Maaned givne Censur, indtage følgende Orden i de forskellige Classer:

VI. Classe A.

1. D. T. Dreier. 2. B. C. Müller. 3. C. S. Henriksen. 4. F. J. A. C. Howig. 5. D. Siesby. 6. C. N. Gregersen. 7. C. F. Grove. 8. H. F. L. Lange.

VI. Classe B.

1. S. N. Nissen. 2. C. F. Ricard. 3. H. Krabbe.
4. B. C. W. L. Hjort. 5. C. W. Ulfing. 6. A. Grove.
7. N. T. Willemoës. 8. C. C. F. Breede. 9. F. C. H. C.
- Tobiesen. 10. C. G. Hansen. 11. C. P. S. Ebbesen.
12. P. A. J. Plum. 13. J. L. F. Buchwald. 14. J.
- A. C. Rohde. 15. L. H. Fürste.

V. Classe.

1. P. J. C. Scharling. 2. F. C. C. Andersen. 3.
- L. C. Spang. 4. P. N. Holst. 5. C. H. J. Dahl. 6.
- J. N. Holstein. 7. C. C. F. Reinhardt. 8. J. M. Han-
- sen. 9. N. B. Kruse. 10. H. S. Smith. 11. L. F.
- Kruse. 12. L. F. Neve. 13. F. C. F. Lutein.

IV. Classe.

1. C. G. Hansen. 2. N. L. Hindenburg. 3. P.
- C. Holm. 4. H. G. Møller. 5. L. B. Tidemand. 6. H.
- J. Garrigue. 7. D. Mazar de la Garde. 8. G. F. W.
- L. Nielsen. 9. J. J. P. Rindom. 10. H. P. A. Siboni.
11. B. T. Kall. 12. C. J. A. Sørensen. 13. J. H.
- Birdy. 14. N. C. Mühle. 15. J. P. Malling. 16. P.
- J. Johnsen. 17. D. T. Holst. 18. J. T. A. Ebbesen.
19. J. L. N. Koefoed. 20. S. C. J. Schyth. 21. H.
- P. M. Kofing.

III. Classe A.

1. B. Bloch. 2. H. F. F. Nushorn. 3. M. Blom.
4. N. L. J. Dorph. 5. C. S. Jessen. 6. J. C. W.
- Nielsen. 7. P. A. M. Tauber. 8. H. F. H. J. Petersen.
9. S. Spandet. 10. C. B. Lange. 11. C. F. A. Bror-
- sen. 12. B. C. H. Nushorn. 13. B. Holmer. 14. F.

C. C. Larcher. 15. L. P. J. N. Levinfen. 16. P. C. Dreier. 17. B. F. Wendz. 18. C. F. Tillisch. 19. J. J. Suenfon.

III. Classe B.

1. H. B. Birkerod. 2. C. D. Mourier. 3. H. R. L. Jensen. 4. P. F. C. Koesfoed. 5. F. C. G. Bonnevie. 6. H. C. T. Lippert. 7. F. P. N. Lund. 8. B. T. Petersen. 9. H. F. Jørgensen. 10. L. C. Guldencrone. 11. J. Lund. 12. D. Fonsz. 13. B. F. Sørensen. 14. C. J. Würzen. 15. J. B. Petersen. 16. J. L. Hertel. 17. P. F. Koch.

II. Classe.

1. L. H. Lange. 2. A. D. Müller. 3. P. A. D. Steenfeldt. 4. F. P. J. Dahl. 5. D. Hohlenberg. 6. C. A. King. 7. J. A. C. Tryde. 8. F. B. W. Topsoe. 9. L. J. A. C. Bergh. 10. A. L. Fibiger. 11. J. S. Berthelsen. 12. J. C. T. Bech. 13. J. G. F. Ræder. 14. H. L. Bagger. 15. C. B. Lose. 16. B. Oldenburg. 17. C. F. Johnsen. 18. H. M. Wilder. 19. N. C. Hoyer. 20. J. J. Prætorius. 21. S. F. G. Smith. 22. J. N. M. Thorsøe. 23. C. J. Thielemann. 24. H. L. Sibbern. 25. C. B. Blischfeldt. 26. F. C. Gutfeld.

I. Classe.

1. H. F. C. J. Laurigen. 2. J. C. P. Wilse. 3. B. F. A. Berggreen. 4. B. L. D. Thoste. 5. C. F. Koch. 6. J. L. J. Gylling. 7. C. C. A. Vøffler. 8. C. H. Scharling. 9. A. Esbensen. 10. K. P. L. Müllen. 11. C. C. Sigersted. 12. P. H. Gjorup. 13. S. W. M. Schorn. 14. C. B. G. M. Lühau. 15. J. L. P. C. D. Letens. 16. C. F. Gøffildsen. 17. J. F. Møller. 18. A. P. Dons.

19. C. B. Bendz. 20. C. A. Jørgensen. 21. J. B. C. Müller. 22. A. Fibiger. 23. F. L. Paulsen. 24. B. A. C. Nissen. 25. J. B. C. Ebbesen.

Lærerpersonalet.

Afgang og Tilgang.

S Juli Maaned f. A. indgav Adjunct Carl Ulrik Jacobsen allerunderdanigst Ansøgning om Entledigelse fra sit Embede ved denne Skole, i hvilken han i sin Tid, fra 1803—1809, da han herfra blev dimitteret, havde nydt Underviisning som Discipel, og senere, fra Juli 1817, havde været ansat som Timelærer, indtil han under 12te October 1830 blev udnævnt til Adjunct. Ved kongelig Resolution af 26de August 1845 blev han, ifølge ovennævnte Ansøgning, i Raade og med Pension entlediget fra dette sit Embede, og havde saaledes sin Forbindelse med en Skole, til hvilken han, i forskjellig Alder og forskjellig Stilling, havde i 34 Aar været knyttet med et Sind, der ved hans Vortgang herfra maatte sikkre ham en blivende Plads, lige saa meget i hans Medlæreres Hviagtelse og Venskab, som i hans Disciples venlige Erindring.

Under 30te August 1845 blev Cand. philos. & polytechn. Carl Ludvig Petersen af den kongelige Direction ansat ved Skolen som Timelærer i Naturlære, og under 29de September næstefter Adjunct ved Frederiksborg lærde Skole Andreas Peter Lunddahl allernaadigst beffikket i samme Egenkab ved Metropolitanskolen.

I. Adjunct Andreas Peter Luddahl er født den 1ste Juni 1818 i Maribo, hvor hans Fader, Kammerraad H. J. Luddahl, dengang var Amtsforvalter. Efter i Forening med flere Jevnaldrende at have nydt Underviisning i sin Fødeby blev han, 12 Aar gammel, optagen i Metropolitan skolens 2den Klasse A. 1835 dimitteredes han fra Skolen og absolverede Examen artium saavel som Aaret efter anden Examen, begge med Udmærkelse. Derpaa opoffrede han sig til det theologiske Studium, af hvilket især de systematiske Discipliner fængslede hans Interesse, og i Sommeren 1840 underkastede han sig Embedsexamen, ved hvilken han erholdt bedste Character. Senere har han indstillet sig til de praktiske Prøver og erholdt for den homiletiske Laudabilis, for den catechetiske Admodum laudabilis. — Omstændighederne havde tvunget ham til lige fra det første Studenteraar af at beskæftige sig med Underviisning, og den blev ham en kjær Syssel, især da han under 13de November 1841 var bleven constitueret som Lærer ved Frederiksborg lærde Skole, hvor han allernaadigst blev ansat som Adjunct under 26de November 1842. Ved denne Skole tilbragte han som Lærer i Dansk og Religion 4 lykkelige Aar, for hvilke han saavel er sine forrige Colleger og navnlig Skolens Rector Hr. Professor Dr. Flemmer inderlig taknemlig, som ogsaa Skolens Disciple, til hvem han i det sidste Aar, da Inspectorforretningerne vare ham overdragne, traadte i et nærmere Forhold, og som næsten altid gjorde ham hans Gjerning let og behagelig. Forskjellige Hensyn bevægede ham til i August 1845 at ansøge om Forflyttelse til Metropolitan skolen, hvor han efter Universitets-Directionens Ordre fungerede som Lærer fra dette Skoleaars Begyndelse og under 29de September 1845 allernaadigst blev befippet til Adjunct. — Han er her traadt i collegialt

Forhold til Flere, hvem han som sine forðums Lærere skylder Agtelse og Taknemmelighed.

De ham anviste Fag have hidtil været Dansk i I, II, IV, V og VI Cl. B, samt Lybsk i I Cl.

II. Linnelærer Carl Ludvig Petersen er født den 2den September 1813 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader, Grosserer Hans Wilhelm Petersen, endnu lever. Han blev i Maret 1830 dimitteret til Universitetet fra Borgerdybskolen paa Christianshavn, og erholdt til Examen artium Characteren Laud. et publico encomio ornat. Med samme Udfald absol- verede han Maret derefter den saakaldte anden Examen. Efter derpaa i nogle Aar at have studeret ved den polytechniske Læreanstalt, underkastede han sig i Foraaret 1837 den poly- techniske Examens chemiske Decl. Under hele sin Forberedelse til bemeldte Embedsexamen, ligesom ogsaa efter den Tid, har han givet Underviisning i de mathematiske og physiske Videns- skaber, og blev ansat til Lærer i Naturlære ved Metropoli- tanfskolen den 30te August 1845. I de 5 Maaned, fra October 1844 til Marts 1845, vikarierede han som Mathe- matiklærer ved samme Skole under Hr. Overlærer Lunds Sygdom.

Underviisningen.

Forandring i Underviisningsplanen. Fag- og Time- fordeling. Lære- og Læseboger. De læste Bøger.

Ligesom der, ifølge den provisoriske Plan for de udvidede lærde Skoler, allerede i Efteraaret 1845 er ved denne Skole selv som ogsaa ved Odense Kathedralskole og Kolding lærde

Skole afholdt en Afgangseramen over de Disciple, som da maatte ansees for at have opnaaet en saadan Modenhed, som ellers udfordres til at indstille sig til Examen Artium ved Universitetet, saaledes har Skolen endvidere, efter hvad der i fornævnte Plan er foreskrevet, i det nu forløbne Skoleaar i Almindelighed arbeidet under saadanne Modificationer i det forhen bestaaende Underviisningsystem, ved hvilke Overgangen til den nye Læreplan tilnærmelsesviis kunde fremmes. Da det saaledes er en indgribende Hovedbestemmelse i den anførte Plan, at Tiden, paa hvilken Underviisningen i Latin og Græsk træder ind i Skolens Cursus, herefter skal rykkes tilbage, saaledes at hiin først optages i 3die, denne først i 4de Klasse, er fra indeværende Skoleaars Begyndelse den latinske Underviisning bortfalden af 1ste Klasse, medens den, med Hensyn til de Disciple, som enten derfra vare blevne opflyttede i 2den Klasse, eller i denne vare blevne tilbage, endnu for dette Aar har maattet beholdes i sidstnævnte Klasse, dog kun med det ringere Antal af 8, senere 7 ugentlige Timer, ligesom ogsaa Græsk af lignende Grund først med det nu forestaaende nye Skoleaar vil kunne ophøre som Lærefag i 3die Klasse. Endvidere er Hebraisk bortfalden i 5te Klasse, da dette Sprogs Cursus nu vil falde paa de 3 Skoleaar af 6te og den tilkommende 7de Klasse, og Engelsk er aldeles udgaaet som Underviisningsfag i Skolen. Derimod er, ligeledes for efterhaanden at realisere det anordnede nye System, Underviisningen i Naturhistorie, der i det foregaaende Skoleaar gaves fra 1ste til 5te Klasse, nu bleven udvidet til 6te Classes nederste Afdeling, og vil herefter blive fortsat i samme Classes øverste Afdeling, hvor dette Fag afflutes. I Naturlære, der er optaget som ny Skoledisciplin, er i dette Aar det foreskrevne Cursus begyndt fra 6te Classes

nederste Afdeling, hvilket fra næste Skoleaars Begyndelse ligeledes vil fortættets i øverste Afdeling og derefter tilendebringes i 7de Klasse. Underviisningen i Tegning, som i forrige Skoleaar, paa Grund af den i Aarets Løb foretagne Indskrænkning af den daglige Skoletid, maatte ophøre i 3die Klasse, er nu atter, overensstemmende med Planen, bleven optaget sammesteds.

Det har for indværende Skoleaar været nødvendigt at foretage enkelte Forandringer i den Fordeling af Underviisningsfagene mellem Skolens Lærere, som er angivet i forrige Aars Skolefterretninger S. 20—21.

Underviisningen i Dansk i 6te Klasse A, hvilken jeg i forrige Skoleaar havde besørget, maatte jeg ansee det for nødvendigt at overdrage til Overlærer Birch, fordi den, for at varetages tilbørligt, gjorde Fordring paa en Tid, som jeg kun med megen Noie kunde unddrage mine øvrige Forretninger. I 6te Cl. B, 5te, 4de, 2den og 1ste Cl. (i sidstnævnte Klasse i Forbindelse med Tydsk) maatte det betragtes som hensigtsmæssigt at overdrage den til den Lærer (Adjunct Lunddahl), som blev ansat i Anledning af Adjunct Jacobsens Afgang fra Skolen, hvorimod den i 3die Classes tvende Afdelinger fremdeles maatte beholdes af Adjunct Solbeck. —

Da sidstnævnte Lærer, ifølge den her anførte Fordeling, maatte fratæde den største Deel af de af ham i det foregaaende Skoleaar givne Underviisningstimer i Dansk, som ogsaa de tydske Timer i 1ste Klasse, og det maatte paasees, at han erholdt et saa stort Antal af Timer, som det i Regelen paa ligger de faste Lærere at besørge, blev det blandt Andet, med Hensyn til Underviisningen i Tydsk, nødvendigt, at Timerlærer Candidat Schorn afgav de Timer, som i dette Sprog havde været ham overdragne i 6te Klasse A og B, til Ad-

Adjunct **Solbeck**, hvorimod denne Underviisning endnu vilde forbeholdes Hr. **Schorn** i 5te, 4de og 3die Classe.

Den græske Underviisning er i 6te Classe A, ligesom forhen i den samlede 6te Classe, beholdt af Overlærer **Birch**, hvorimod denne Lærer, for at kunne overtage Dansk i førstnævnte Classeseafdeling, fremdeles alene i den nu enkelt bestaaende 5te Classe kunde beholde Underviisningen i Græsk, istedetfor at han i forrige Skoleaar havde besørget denne i de tvende Afdelinger, hvoraf denne Classe dengang bestod. I 6te Classe B blev den græske Underviisning nu overtaget af mig, i de øvrige Classer, ligesom forhen, af Adjunct **Esperfen**.

Underviisningen i Historie og Geographie havde hidtil i 6te Classe, i 5te Classes forhenværende tvende Afdelinger og i 4de Classe været forenet under Adjunct **Esperfen**. Men da denne Lærer, som endvidere hidtil havde besørget, og fremdeles nødvendig maatte beholde den græske Underviisning i 4de og 3die Classe, nu, efterat sidstnævnte Classe var bleven deelt, vilde til samme behøve et forøget Antal af 4 ugentlige Timer, blev, overeensstemmende med hans Ønske, og for at han kunde erholde et Antal af ikke over 24 Timer om Ugen, den geographiske Underviisning i 6te og 5te Classe afgivet til Adjunct **Sorterup**. Saaledes blev Underviisningen i Geographie gjenne. hele Skolen henlagt under sidstnævnte Lærer, der tillige, som forhen, beholdt den historiske Underviisning i 3die, 2den og 1ste Classe.

I Mathematik og Regning vedblev Overlærer **Lund** fremdeles at undervise i alle Classer, undtagen i 1ste, hvor Regning blev henlagt under Adjunct **Jensen**. Ved denne Ordning af fornævnte Underviisning bidroges til en ligeligere Fordeling af det ugentlige Timeantal, idet Overlærer

Lund derved erholdt 24, Adjunct Jensen 22 Timer om Ugen, istedetfor at Timeantallet for denne Lærer ellers kun vilde have beløbet sig til 18.

Disse Forandringer, der saaledes indskrænkede sig til de her omhandlede Discipliner, bleve tilligemed den efter Fagfordelingen udarbejdede, S. 26—27 aftrykte Lectionstabel under 30te August f. A. af den kongelige Direction approberede.

Overfigt over Fags og Timefordelingen for dette Skoleaar:

Rector: Latin i 6te Cl. A og Græsk i 6te Cl. B	13	Timer	ugentl.
Overlærer Lund: Mathematik og Regning i alle Classer, med Undtagelse af 1ste Cl.	24	—	—
Overlærer Birch: Latin i 6te Cl. B, Græsk i 6te Cl. A og 5te Cl., Dansk i 6te Cl. A.....	21	—	—
Adjunct Jensen: Religion i alle Classer, Regning i 1ste Cl.	22	—	—
Adjunct Ostermann: Latin i 5te Cl. og 4de Cl., Hebraisk i 6te Cl. A og B..	22	—	—
Adjunct Espersen: Græsk i 4de Cl., 3die Cl. A og B, Historie i 6te Cl. A og B, 5te Cl. og 4de Cl.	24	—	—
Adjunct Solbeck: Tydsk i 6te Cl. A og B, og i 2den Cl., Dansk i 3die Cl. A og B, Latin i 2den Cl.	20	—	—
Adjunct Sorterup: Geographie i alle Classer, Historie i 3die Cl. A og B, 2den Cl. og 1ste Cl.	21	—	—
Adjunct Lunddahl: Dansk i 6te Cl. B, 5te Cl., 4de Cl., 2den Cl. og 1ste Cl., Tydsk i 1ste Cl.	23	—	—

Timelærer Inspector Krebs: Latin i 3die Cl. A og B	18	—	—
Timelærer Candidat Schorn: Tydsk i 5te Cl., 4de Cl., 3die Cl. A og B	10	—	—
Timelærer Professor Borring: Fransk i alle Clasfer, undtagen i 1ste	15	—	—
Timelærer Bataillonschirurg Petit: Natur- historie i alle Clasfer, undtagen i 6te Cl. A	16	—	—
Timelærer Candidat Petersen: Naturlære i 6te Cl. B	2	—	—
Timelærer Copist Kruse: Kalligraphie i 4de Cl., 3die Cl. A og B, 2den Cl. og 1ste Cl.	12	—	—
Timelærer Tegnelærer Rosenbergs: Tegning i 3die Cl. A og B, 2den Cl. og 1ste Cl.	8	—	—
Syngelærer Organist Berggreen: Sang..	5	—	—
Gymnastiklærer, Commandeersergeant Meier med Assistenten: Gymnastik og Svøm- ning	5	—	—

3 Henseende til Lære- og Læsebooger er det i Skole-
aarets Løb bleven indstillet, 1. at Flors danske Læsebog
maatte indføres ved Underviisningen i Dansk i 6te Classe
A, idet denne Samling, foruden at indeholde Prover af for-
forskjellige Stilarter, tillige var beregnet paa en saadan chrono-
logisk Anordning af de valgte Stykker, at den kunde afgive
et oplysende og tydeliggjørende Hjælpemiddel ved den Udsigt
over Litteraturhistorien, som meddeles Disciplene i fornævnte
Classe; 2. at Petits Lærebog i Botanik maatte lægges til
Grund for denne Deel af den naturhistoriske Underviisning
i de Clasfer, hvor samme meddeles; 3. at den mechaniske

Deel af Ørstedes Naturlære maatte indføres til Brug ved Underviisningen i bemeldte Videnskab i de af Skolens Classer, i hvilke den fra dette Skoleaars Begyndelse er optagen som Lærefag; 4. at Madvigs græsse Ordskriningslære maatte benyttes ved Underviisningen i Græs i 5te og 6te Classe. Disse Indstillinger bleve samtlige af Directionen approberede.

Følgende er i de forskjellige Sprog og Videnskaber læst i dette Skoleaar:

Dansk. I. Classe: Molbechs Læsebog S. 1—145 oplæst og analyseret, Oppermanns Indledning til den danske Grammatik, de første 9 §§. 3 2 Timer om Ugen skrevet Stil paa Skolen, afværende Dictat, smaae Fortællinger, samt Dvælses efter „V. A. Borgens Veiledning til Affattelse af Udarbejdelser i Modersmaalet“, 1ste og 2den Lektion. — II. Classe: Molbechs Læsebog S. 101—181 oplæst og analyseret; hele Oppermanns Indledning. 3 2 Timer om Ugen skrevet Stil paa Skolen, afværende Dictat, Fortælling og Dvælses efter Borgens Veiledning, 3die, 4de og 5te Lektion. — III. Classe A og B: Oppermanns Indledning læst og repeteret; Dvælse i Analysering og Dplæsning; enkelte Digte først læste og senere lærte; forelæst enkelte Digterværker. 2 Stile om Maanedes, tildeels efter Borgens Veiledning. — IV. Classe: Oppermanns Indledning; Dvælses anstillede i Analysering, Dplæsning og Forklaring af det Dplæste; Digterværker forelæste. 2 Stile om Maanedes skrevne hjemme og gennemgaaede paa Skolen. — V. Classe: Oppermanns Indledning; Lydlæren meddeelt (efter Dictat); Stykker af den danske skjonne Litteratur forelæste. 2 Stile hver Maaned skrevne hjemme og gennemgaaede paa Skolen. — VI. Classe B: Thortsens Litteraturhistorie indtil S. 102 gennemgaaet, gennemexamineret og oplyst ved Læsning af hver Periodes

Timerne	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.
9—10.	VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Latin. IV. Cl. Græsk. III. Cl. A. Latin. III. Cl. B. Mathematisk. II. Cl. Dansk. I. Cl. Historie.	VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Latin. IV. Cl. Religion. III. Cl. A. Historie. III. Cl. B. Latin. II. Cl. Dansk. I. Cl. Naturhistorie.	VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Latin. IV. Cl. Græsk. III. Cl. A. Latin. III. Cl. B. Mathematisk. II. Cl. Historie. I. Cl. Tegning.
10—11.	VI. Cl. A. Latinsk Stil. VI. Cl. B. Latinsk Stil. V. Cl. Latinsk Stil. IV. Cl. Mathematisk. III. Cl. A. Latinsk Stil. III. Cl. B. Græsk. II. Cl. Tydsk. I. Cl. Dansk.	VI. Cl. A. Græsk. VI. Cl. B. Græsk. V. Cl. Naturhistorie. IV. Cl. Latinsk Stil. III. Cl. A. Græsk. III. Cl. B. Latinsk Stil. II. Cl. Geographie. I. Cl. Dansk.	VI. Cl. A. Latinsk Stil. VI. Cl. B. Latinsk Stil. V. Cl. Latinsk Stil. IV. Cl. Historie. III. Cl. A. Latinsk Stil. III. Cl. B. Fransk. II. Cl. Tegning. I. Cl. Dansk.
11—12.	VI. Cl. A. Græsk. VI. Cl. B. Græsk. V. Cl. Fransk. IV. Cl. Latin. III. Cl. A. Mathematisk. III. Cl. B. Latin. II. Cl. Latin. I. Cl. Tegning.	VI. Cl. A. Dansk. VI. Cl. B. Naturhistorie. V. Cl. Mathematisk. IV. Cl. Latin. III. Cl. A. Latin. III. Cl. B. Græsk. II. Cl. Latin. I. Cl. Geographie.	VI. Cl. A. Religion. VI. Cl. B. Dansk. V. Cl. Fransk. IV. Cl. Latin. III. Cl. A. Mathematisk. III. Cl. B. Latin. II. Cl. Tydsk. I. Cl. Tegning.
12—1.	VI. Cl. A. Religion. VI. Cl. B. Geographie. V. Cl. Græsk. IV. Cl. Tydsk. III. Cl. A. Græsk. III. Cl. B. Dansk. II. Cl. Kalligraphie. I. Cl. Tydsk.	VI. Cl. A. Historie. VI. Cl. B. Religion. V. Cl. Græsk. IV. Cl. Mathematisk. III. Cl. A. Dansk. III. Cl. B. Naturhistorie. II. Cl. Fransk. I. Cl. Tydsk.	VI. Cl. A. Tydsk. VI. Cl. B. Mathematisk. V. Cl. Historie. IV. Cl. Fransk. III. Cl. A. Naturhistorie. III. Cl. B. Geographie. II. Cl. Kalligraphie. I. Cl. Religion.
1—2.	VI. Cl. A. Fransk. VI. Cl. B. Historie. V. Cl. Tydsk. IV. Cl. Dansk. III. Cl. A. Religion. III. Cl. B. Tegning. II. Cl. Tegning. I. Cl. Kalligraphie.	VI. Cl. A. Mathematisk. VI. Cl. B. Fransk. V. Cl. Historie. IV. Cl. Dansk. III. Cl. A. Tydsk. III. Cl. B. Historie. II. Cl. Naturhistorie. I. Cl. Religion.	VI. Cl. A. Mathematisk. VI. Cl. B. Historie. V. Cl. Dansk. IV. Cl. Kalligraphie. III. Cl. A. Fransk. III. Cl. B. Tydsk. II. Cl. Religion. I. Cl. Historie.
2—3.	VI. Cl. A. Hebraisk. VI. Cl. B. Tydsk. V. Cl. Geographie. IV. Cl. } III. Cl. A. } Gymnastik. III. Cl. B. } II. Cl. } I. Cl. }	VI. Cl. A. } VI. Cl. B. } Gymnastik. V. Cl. } IV. Cl. Geographie. III. Cl. A. Kalligraphie. III. Cl. B. Religion. II. Cl. Latin. I. Cl. }	VI. Cl. A. Hebraisk. VI. Cl. B. Naturværk. V. Cl. Religion. IV. Cl. Naturhistorie. III. Cl. A. Tegning. III. Cl. B. Kalligraphie. II. Cl. Latin. I. Cl. Gymnastik.
3—4.	Sang. Tenorister og Basister.	Sang. Sopranisterne.	Ensemble i Sa

Torsdag.	Fredag.	Lørdag.	Timerne
Sl. A. Latin. Sl. B. Latin. Sl. Latin. Sl. Græff. Sl. A. Geographie. Sl. B. Latin. Sl. Danff. Sl. Naturhistorie.	VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Latin. IV. Cl. Græff. III. Cl. A. Latin. III. Cl. B. Mathematif. II. Cl. Tydff. I. Cl. Danff.	VI. Cl. A. Latin. VI. Cl. B. Latin. V. Cl. Latin. IV. Cl. Mathematif. III. Cl. A. Geographie. III. Cl. B. Latin. II. Cl. Tegning. I. Cl. Naturhistorie.	9—10.
Sl. A. Græff. Sl. B. Græff. Sl. Mathematif. Sl. Latinsk Stiil. Sl. A. Græff. Sl. B. Latinsk Stiil. Sl. Geographie. Sl. Danff.	VI. Cl. A. Latinsk Stiil. VI. Cl. B. Latinsk Stiil. V. Cl. Latinsk Stiil. IV. Cl. Danff. III. Cl. A. Latinsk Stiil. III. Cl. B. Græff. II. Cl. Tegning. I. Cl. Geographie.	VI. Cl. A. Græff. VI. Cl. B. Græff. V. Cl. Mathematif. IV. Cl. Latinsk Stiil. III. Cl. A. Græff. III. Cl. B. Latinsk Stiil. II. Cl. Historie. I. Cl. Geographie.	10—11.
Sl. A. Tydff. Sl. B. Mathematif. Sl. Græff. Sl. Latin. Sl. A. Latin. Sl. B. Kalligraphie. Sl. Tegning. Sl. Tegning.	VI. Cl. A. Græff. VI. Cl. B. Naturlære. V. Cl. Mathematif. IV. Cl. Latin. III. Cl. A. Historie. III. Cl. B. Latin. II. Cl. Latin. I. Cl. Tegning.	VI. Cl. A. Danff. VI. Cl. B. Religion. V. Cl. Danff. IV. Cl. Latin. III. Cl. A. Latin. III. Cl. B. Græff. II. Cl. Naturhistorie. I. Cl. Historie.	11—12.
Sl. A. Historie. Sl. B. Hebraiff. Sl. Franff. Sl. Naturhistorie. Sl. A. Tegning. Sl. B. Danff. Sl. Kalligraphie. Sl. Tydff.	VI. Cl. A. Religion. VI. Cl. B. Historie. V. Cl. Græff. IV. Cl. Mathematif. III. Cl. A. Danff. III. Cl. B. Tydff. II. Cl. Franff. I. Cl. Tydff.	VI. Cl. A. Historie. VI. Cl. B. Mathematif. V. Cl. Græff. IV. Cl. Franff. III. Cl. A. Naturhistorie. III. Cl. B. Geographie. II. Cl. Religion. I. Cl. Tydff.	12—1.
Sl. A. Franff. Sl. B. Naturhistorie. Sl. Tydff. Sl. Historie. Sl. A. Religion. Sl. B. Tegning. Sl. Tydff. Sl. Kalligraphie.	VI. Cl. A. Mathematif. VI. Cl. B. Franff. V. Cl. Historie. IV. Cl. Religion. III. Cl. A. Tydff. III. Cl. B. Historie. II. Cl. Naturhistorie. I. Cl. Kalligraphie.	VI. Cl. A. Mathematif. VI. Cl. B. Danff. V. Cl. Tydff. IV. Cl. Historie. III. Cl. A. Franff. III. Cl. B. Religion. II. Cl. Latin. I. Cl. Tegning.	1—2.
Sl. A. } Sl. B. } Gymnastif. Sl. } Sl. Tydff. Sl. A. Kalligraphie. Sl. B. Naturhistorie. Sl. Latin.	VI. Cl. A. Geographie. VI. Cl. B. Tydff. V. Cl. Naturhistorie. IV. Cl. } III. Cl. A. } III. Cl. B. } Gymnastif. II. Cl. } I. Cl. }	VI. Cl. A. Tydff. VI. Cl. B. Hebraiff. V. Cl. Religion. IV. Cl. Tydff. III. Cl. A. Mathematif. III. Cl. B. Franff. II. Cl. Danff. I. Cl. Kalligraphie.	2—3.
Altisterne.	Sang. Begynderne.		

Tal = Schema.

Classe.	Danf	Latin	Græc	Geografi	Bobst	Frans	Religion	Historie	Geographie	Mathematie	Regning	Naturhistorie	Statistice	Kalligraphie	Regning	Rang	Gymnastie	Summa af ugentlige Timer.
VI. A.	2	9	5	2	3	2	3	3	1	4	"	"	"	"	"	2	2	38
VI. B.	2	9	4	2	2	2	2	3	1	3	"	2	2	"	"	2	2	38
V.	2	9	5	"	3	3	2	3	1	4	"	2	"	"	"	2	2	38
IV.	3	9	4	"	3	2	2	3	1	4	"	2	"	1	"	2	2	38
III. A.	2	9	4	"	2	2	2	2	2	3	"	2	"	2	2	2	2	38
III. B.	2	9	4	"	2	2	2	2	2	3	"	2	"	2	2	2	2	38
II.	4	7	"	"	4	2	2	2	2	"	3	3	"	3	2	2	2	38
I.	5	"	"	"	5	"	3	3	2	"	4	3	"	4	2	2	2	35
Summa	22	61	26	4	24	15	18	21	12	21	7	16	2	12	8	"	"	"

Digtere. 2 Stile om Maanedens skrevne hjemme og gjennemgaede paa Skolen. — VI. Classe A: Thortsens Litteraturhistorie fra Begyndelsen til Tidrummet fra Christian den Syvendes Thronbestigelse (S. 68); det tilsvarende Affnit af Flors Læsebog. Udvalgte Digterværker af den nyere danske Litteratur ere i enkelte Timer blevne forelæste og oplyste. Udarbejdelser ere skrevne i Regelen 2 Gange om Maanedens, hvortil Opgaverne deels have været af almindeligt Indhold, deels ere blevne valgte af Historien eller Religionslæren.

Tydsf. I. Classe: Riises tydske Læsebog for Begyndelsesclasserne S. 22—69; af Meyers Grammatik det Vigtigste af den regelmæssige Bviningsslære. Een Time om Ugen Dictat. — II. Classe: Samme Læsebog S. 87—165. Efter Wolles Materialier som Oversættelse fra Dansk til Tydsf S. 13—18 og S. 37—57. Hele Bviningsslæren af Meyers Grammatik. Stil eller Dictat een Gang om Ugen. — III. Classe B: Hjorts Læsebog: Bruchstücke zweite Sammlung S. 91. 2. Dieberey. 3. Gothenburg. 4. Die Babylonier. 5. Neapel. 6. Lüneburger Heide. 7. Reise mit dem Kurir. 9. Gold. 10. Vulcane. 11. Thiergartenzeit. 12. Die Preussen. 14. Die Japaner. 15. James Cook. 16. Königreich Jerusalem. Katharina von Schwarzburg. S. 152. Fremdeles af Brudstykkerne: Publius Scipio, Friedrich der Zweite, Phoenicier, die Elfen (526—541.) Meyers Grammatik, Formlæren. — III. Classe A: Samme Læsebog: Bruchstücke zweite Sammlung S. 91: 2. Dieberey. 3. Gothenburg. 4. Die Babylonier. 6. Lüneburger Heide. 7. Reise mit dem Kurir. 9. Gold. 11. Thiergartenzeit. 12. Die Preussen. 14. Die Japaner. 15. James Cook. 16. Königreich Jerusalem. 25. Hiebe, Stockschläge. Katharina von Schwarzburg S. 152. Fremdeles af Brudstykkerne: Reiten, Neapel, Vulcane, Friederich der Zweite, Locusta, Decius, Phoenicier,

die Elfen (526—541). Meyers Grammatik, Formlæren. — IV. Klasse: Samme Læsebog: Sieben Gemælde aus der Geschichte der spanischen Niederlande. S. 410—445. „In der Franche Comté.“ Brieve: erste Sammlung S. 312—325. Formlæren af Meyers Grammatik, med Undtagelse af de uregelmæssige Verber, som ikke ere læste in extenso, men kun hvor de forekom under Læsningen af Læsebogen. — V. Klasse: Samme Læsebog 1835: Ueber die Effect S. 408; Reise durch Südamerika S. 482; Das Bild Franklins S. 505; Was sæt die Stiftung der christlichen Kirke durch einen Gekreuzigten voraus? S. 507; Die Zusammenkunft der Køniginnen Maria von Schottland und Elisabeth von England. S. 565; afrikanske Jagden S. 174—181; Leben und Thæten Alexanders des Großen S. 181—221. Meyers Grammatik. Skriftlige Arbejder. — VI. Klasse B: Samme Læsebog S. 342—347; S. 541—564. Schillers Don Carlos, de 4 første Acter. Efter Holsts danske Læsebog oversæt fra Dansk til Tydsk: „Fiskerfamilien“, „Raffetræets Historie“, „Maleren“, „Hinduernes Fædreneland“, „det første Besøg“. Meyers hele Grammatik. Gen Stil hver anden Uge. — VI. Klasse A: Forskjellige Stykker af Hjorts Læsebog; Schillers Wallensteins Lager; Goethes Hermann und Dorothea; Schillers Tiltrædelsestale som Professor i Jena; Sammes: Die Gesezgebung Solons und Lycurgs. Efter Holsts danske Læsebog oversæt fra Dansk til Tydsk: „Fiskerens Hytte“, „Havfruen“, „Maleren“, „Før Ballet“, „Grindringens Værd“, „den hellig Mand“, „det første Besøg“, „Allertavlen“, „Vænderne sende Nat“, „Balkhyriernes Gave“, „Guldmageren“, „Grib det ewige Liv“. Hele Meyers Grammatik. Stil eengang om Ugen.

Franst. II. Klasse: Borrings Læsebog for Mellemklasser, S. 1—30, i Alt 30 Sider. Borrings Grammatik

(Grammaire française à l'usage des Danois): Declinationerne, Hjelpeverberne, de regelmæssige Verber, Substantivernes og Adjectivernes Kjøns- og Fleertals-Dannelse; endvidere om Comparationsgraderne samt Talordene. — III. Klasse B: Samme Læsebog: S. 116—143, S. 241—262, S. 143—150, ialt 55 Sider. Grammatik: Formlæren. — III. Klasse A: Samme Læsebog: S. 116—150, S. 241—250, S. 250—262, ialt 55 Sider. Grammatik: Formlæren. — IV. Klasse: Borrings Etudes littéraires: S. 105—148, S. 167—186, ialt 62 Sider. Grammatik, af Formlæren: Læren om Kjønnet, samt Repetition af det i den foregaaende Klasse læste; af Syntaxis: om Participierne, om Verbernes Styrelse, om Brug af Subjunctivet, om Tiderne og Nægtelserne samt om Præpositionerne. — V. Klasse: Samme Læsebog, S. 289—359, S. 359—374, ialt 84 Sider. Oversættelse fra Dansk efter Borrings Stiløvelser: Stykkerne om Brugen af Participierne, om Verbernes Styrelse, om Præpositionerne, samt nogle fortællende Stykker af 3die Afsnit. Grammatik: Formlæren fra Hunkjønsdannelsen og de vigtigste Stykker af Syntaxis. — VI. Klasse B: Samme Læsebog: S. 276—317, S. 266—276, S. 317—330, ialt 64 Sider. Oversættelse fra Dansk af Stiløvelserne: Stykkerne om Subjunctivet, Verbets Styrelse og Brugen af Nægtelserne. Grammatik: Formlæren; Læren om Ordnes Overensstemmelse og Styrelse indtil Subjunctivet, samt om Brugen af Tiderne, Nægtelserne og Præpositionerne indtil Slutningen af Syntaxis, tilligemed Repetition af det forhen læste. — VI. Klasse A: Samme Læsebog: S. 323—388, ialt 65 Sider; cursforisk Læsning af Nouveau Musée français, 1844, ialt circa 100 Sider af den nyeste Literatur. Oversættelse fra Dansk efter Stiløvelserne: Stykkerne om Subjunctivet og Styrelsen. Repetition af hele Grammatikken under Analysen.

Med Hensyn til de anførte Sideantal bemærkes, at de ere angivne efter de nyeste Udgaver.

Latin. II. Classe: V. A. Borgens Læsebog fra 4de Afsnit S. 56 til S. 75, og de 40 første Stykker af 6te Afsnit. De danske Stykker ere tillige læste. Af Madvigs Sproglære er den for denne Classe bestemte Deel af Formlæren læst. Stil een à to Gange om Ugen. — III. Classe A og B: *Cornelii Nepotis* Præfatio, Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Alcibiades, Thrasybulus (i alt 50 Capitler); *Cæsaris* comment. de Bell. Gall. liber II.; *Phædri* fab. liber I. Det for denne Classe bestemte Pensum af Madvigs Sproglære, baade af Formlæren og Syntaxis, er læst og repeteret. Stiløvelser ere foretagne i de dertil bestemte Timer. — IV. Classe: *Cæsaris* comment. de bello Gall. liber VI; *Ciceronis* orationes pro lege Manil. et pro Rege Deiotaro; *Feldbausch's Chrestomathia Ovidiana* Nr. XX, XXI, XXII, XXIII indtil B. 294. Af Madvigs Sproglære hele Syntaxis (efter det vedtagne Udtog) og Formlæren til Ordbdannelselæren. Enkelte Dele ere repeterede. 2 Stile ugentlig. — V. Classe: *Salustii* Jugurtha; *Ciceronis* orat. pro lege Manil. et in Catilinam III. et IV. Af Madvigs Sproglære hele Syntaxen og Formlæren læst; enkelte Partier repeterede. 2 Stile ugentlig. — VI. Classe B: *Livii* hist. lib. I. et II.; *Virgilit* Aeneid. lib. I. et II.; *Horatii* odar. lib. I. et II. Madvigs Sproglære. Bojesens Haandbog i de romerske Antiquiteter fuldstændigt. 2 Stile ugentlig; een Gang om Maanedens en Berstøn. — VI. Classe A: *Livii* hist. lib. XXI. *Salustii* Catilina. *Ciceronis* de officiis lib. III. *Virgilit* Aeneid. lib. I—III. *Horatii* epistolæ & Ars poetica. Antiquiteter og Mythologie ere medtagne leilighedsviis under Læsningen af Forfatterne. Af Madvigs Sproglære er i

første Halvaar Ordforningslæren læst forfra til 2det Afsnit, 2det Cap.; i sidste Halvaar er Grammatiken benyttet til Henvisning under Forfatterlæsningen. Stil 2 Gange om Ugen; en Version i Regelen 1 Gang maanedlig.

Græsk. III. Classe A og B: Langes Materialier indtil de regelmæssige Verber incl.; af Tregders Formlære det Tilsvarende (s: indtil 11te Capitel). — IV. Classe: Langes Materialier S. 23—39, S. 85—116; af Tregders Grammatik er, med Undtagelse af Orddannelselæren, den hele Formlære læst og repeteret. — V. Classe: *Homeri Odys.* lib. III.; *Herodoti hist.* lib. III.; Tregders Formlære. — VI. Classe B: *Herodoti lib.* I., cap. 75 ad fin. *Homeri Odys.* lib. III. et IV. Tregders Formlære forfra til § 121. — VI. Classe A: *Homeri Iliad.* lib. V—VIII. *Herodoti lib.* VIII. et IX. *Xenophontis Memor. Socr.* lib. I. et II. *Platonis Crito.* Det hele i dette og forrige Aar læste Pensum er repeteret. Bojesens græske Antiquiteter og Tregders Formlære læst fuldstændigt.

Hebraisk. VI. Classe B: Genesis cap. 3—23; Whittes Grammatik. — VI. Classe A: Genesis cap. 4 ad fin.; Whittes Grammatik.

Religion. I. Classe: Af Jensens Samling af Bibelsprog, Capitelne 1, 2, 8, 3, 4, 5 og 7; Zerslebs mindre Bibelhistorie. Nogle Psalmer ere lærte udenad af Hjorts Samling. — II. Classe: Marcus's Evangelium de 5 første Capitler; Balles Lærebog 1, 2, 8 og 6 Capitel; Zerslebs større Bibelhistorie: Udsigt over det nye Testaments Bøger og fra Fortællingernes Begyndelse til Begivenhederne i Jerusalem paa Løvsalsfesten. — III. Classe A og B: Af Marcus's Evangelium 8—12 Cap.; Balles Lærebog fra „Pligterne imod Næsten“ i 6te Cap., dertil Cap. 3, 4, 5 og 7; Zerslebs Bibelhistorie fra Miraklet ved Bethesda-

Dam til Udsigten over det nye Testaments Skrifter. — IV. Classe: Af Lucas's Evangelium de 5 første Capitler; Krog Meyers Lærebog fra § 1 til § 46; Herslebs Bibelhistorie: Oversigten over det gamle Testaments Skrifter og de hellige Oldsagu, 1ste og 2det Periode af det gamle Testaments Fortællinger. — V. Classe: Af Lucas's Evangelium 9—13 Cap.; Krog Meyers Lærebog fra § 46 til § 89 samt Udødelighedslæren; Herslebs Bibelhistorie 3die, 4de, 5te, 6te, 7de og 8de Periode af det gamle Testaments Fortællinger. — VI. Classe B: Af Matthæi Evangelium de 15 første Capitler efter Grundtexten; Krog Meyers Lærebog fra § 109 til § 153; Herslebs Bibelhistorie, Bøgerne i det nye Testamente og fra Begyndelsen af de evangeliske Fortællinger til Udsigten over det nye Testaments Skrifter. — VI. Classe A: Johannes's Evangelium efter Grundtexten; hele Krog Meyers Lærebog og hele Herslebs Bibelhistorie.

Historie. I. Classe: Danmark's Historie efter Kofods Fædrelandets Historie. — II. Classe: Oversigt over den gamle Historie efter Bohrs Lærebog. — III. Classe A og B: Middelalderens og den nyere Tids Historie efter Kofods fragmentariske Fremstilling. — IV. Classe: Hele den gamle Historie efter Langbergs Udgave af Kofods gamle Historie. Skriftlig er meddeelt Udsigt over den romerske Statsforfatning. — V. Classe: Indledning til Middelalderen. Frankrigs, Englands, Tydsklands, Helvetiens, Ungarns, Italiens, Spaniens, Portugals, Nederlandenes Historie til den revolutionaire Tid, efter Kofods Udtog af Verdenshistorien. — VI. Classe B: Folkene i Asien og Afrika (Araber, Perser, Mogoler o. fl. A.), Osmaniske Tyrkie, Østmeriske Rige, Ungarn, Rusland, Polen, Preussen efter Kofods Udtog; Danmark's, Sverrigs og Norges Historie efter

Allens og Kosfods Haandbøger. — VI. Classe A: 3 første Halvaar: Ruslands, Polens, Preussens, Ungarns, Danmarks, Norges og Sverrigs Historie efter Allens og Kosfods Haandbøger; i sidste Halvaar: Repetition af den gamle Historie og den nyere med Undtagelse af det i foregaaende Halvaar læste og Repeterede.

Geographie. I. Classe: Indledningen og hele Europa efter Kosfods Geographie for Begyndere. — II. Classe: Hele Kosfods Geographie for Begyndere. — III. Classe A og B: Efter Ingerslevs større Haandbog, Indledningen til Europa, Norge og Sverrig, Rusland og Polen, Preussen, Tydskland, Østrig og Danmark; Grundtrækkene af den physiske Geographie meddelte. — IV. Classe: Efter samme Lærebog hele Europa og Indledningen til Asien. — V. Classe: Efter samme Lærebog Asien og Afrika. — VI. Classe B: Grundtrækkene meddelte af den physiske og mathematiske Geographie, og efter ommeldte Lærebog Africa, America og Australien. — VI. Classe A: Grundtrækkene meddelte af den physiske og mathematiske Geographie, og hele den politiske Geographie efter samme Lærebog.

Arithmetik. I. Classe: Praktisk Regning efter Ursins Regnebog: de fire Species i ubenævnte og benævnte Tal, Brøfregning og Regula de tri med hele Tal. — II. Classe: Praktisk Regning efter samme Bog: Brøfregning, Regula de tri i Brøf, omvendt og sammensat Regula de tri, den Recesiffe Regel, Kjædereglen og de saakaldte Dvelfes-Exempler. — III. Classe A og B: Bergs Dvelfes-Exempler, forfra til Polynomers Division S. 8. Beviserne for de fremsatte Regler og Operationer ere overalt gennemgaaede. Fortsat Dvelfe i Brøfregning og Regula de tri i Brøf efter Ursins Regnebog. — IV. Classe: Bergs Dvelfes-Exempler fra S. 11 til S. 25 Nr. 11 af Ligninger af 1ste Grad.

Denn: og de høiere Classer ere af og til blevne øvede i selv at finde Oplysning og Beviis for opgivne Sætninger. — V. Classe: Fallesens Lærebog, forfra til § 59; Æquationer af 1ste og 2den Grad med en ubekjendt Størrelse; Læren om Forhold og Proportioner S. 199—206. — VI. Classe B: Samme Lærebog, 6te Capitel; quadratiske Æquationer; at udbrage Kvadratroden; endvidere §§ 64—76. Beviis for 9° og 11° Proven. — VI. Classe A: Repetition af Fallesens Lærebog (Capitlet om Rjædebrot §§ 77—80 er forbigaaet, ligeledes § 98 og § 99). Øvelser i at opløse forffjellige Opgaver ere jevnlig anstillede.

Geometrie. III. Classe A og B: Ursins Lærebog forfra til § 46. — IV. Classe: Samme Lærebog § 62—§ 100. — V. Classe: §§ 100—138. — VI. Classe B: §§ 100—148. — VI. Classe A: Repetition af hele Ursins Lærebog, samt Læren om Cirkelns Udmaalning efter mundtligt Foredrag.

Naturlære. VI. Classe B.: Ørstedes „Naturlærens mekaniske Deel“ til S. 173, indeholdende Indledningen, almindelige Sætninger af Bevægelseslæren, Læren om faste, draabeflydende og luftformige Legemers Ligevægt, samt Lovene for Bevægelsen med en jevnt vokende Hastighed og Tyngden.

Naturhistorie. I. Classe: Fuglene og Pattedyrene efter mundtligt Foredrag og med Hjælp af „naturhistorisk Tabel Nr. 1“. — II. Classe: Fuglene og Pattedyrene efter Drejers og Bramsens Lærebog, hvortil en kort Beskrivelse over Menneskets Bygning er tilføjet. — III. Classe A og B: Krybdyr og Fiske efter Drejers og Bramsens Lærebog; efter Petits Lærebog i Botanik, den terminologiske Indledning til Planteriget; Linneés System indøvet efter Tabel III., og lettere Plantebestemmelser hyppig foretagne. — IV.

Classe: Speciel Botanik til de blomsterløse Planter efter Petits Lærebog. — V. Classe: Menneskets Anatomie i Udtog efter mundtligt Foredrag; Pattedyr og Fugle (kursorisk) efter Drejers og Bramsens Lærebog; den almindelige Botaniks organologiske Deel efter Petits Lærebog. — VI. Classe B: Plante-Geographie i mundtligt Foredrag; Leddyrene, Bløddyrene og Blantedyrene efter Drejers og Bramsens Lærebog med physiologisk Tillæg.

Underviisningen i Kalligraphie, Tegning, Gymnastik og Sang har i dette Skoleaar været fremmet paa samme Maade, som i de foregaaende, og med det til disse Underviisningsgjenstande bestemte Timeantal.

Skolebibliotheket.

Æfterat den i forrige Aars Skolesterretninger leverede Fortegnelse var afsluttet, ere følgende Bøger indkomne i Skolebibliotheket:

- Aeschyl* quæ supersunt, Ed. R. H. Klausen. Sect. I—II. Gothæ et Erford. 1833—1835. 8.
- Anacreontis*, quæ feruntur, carmina, *Sapphus* et *Erinnae* fragmenta. Ed. E. A. Moebius. Gothæ et Erford. 1826. 8.
- E. Anhalt, Darstellung des Erziehungswesens im Zusammenhange mit der allgemeinen Culturgeschichte. Jena 1845. 8.
- Die Universität. Jena 1846. 8.
- Annaler for nordisk Oldkyndighed, udg. af det kgl. nordiske Oldskrift-Selskab. 1844—1845. Kbhavn 1845. 8.
- P. Arnesen, Latinsk-dansk Ordbog, til Brug for den studerende Ungdom. 1—2 H. Kbhavn 1845—1846. Jmp. 8.
- T. Baden, Palinebi. Kbhavn 1845. 8.
- J. B. Bandlin, Der Genius von Vater Pestalozzi. Zürich 1846. 8.
- K. S. Becker, Verdenshistorie. Udg. af J. W. Loebell o. s. v. Oversat af J. Riise. 13 Bd. 5—6 H. Kbhavn 1845. 8.

- H. Weger**, Die Idee des Realyhmnasiums. Leipzig 1845. 8.
- P. C. Berg**, De første Grunde i den almindelige Mathematik. 2den Udg. Kbhavn 1840. 8.
- Supplement til de første Grunde i den alm. Mathematik. Kbhavn 1840. 8.
- Lærebog i Stereometrie og Plantrigonometrie. Kbhavn 1841. 8.
- Bibelen eller den hellige Skrift, paany oversat af Grundtexten og ledsaget med Indledninger og oplysende Anmærkninger. Ved Chr. S. Kalkar. 25—47 Levering. Kbhavn 1845—1846. 8.
- F. Biese**, Philosophische Propädeutik für Gymnasien und höhere Bildungsanstalten. Berlin 1845. 8.
- H. F. Winzer**, Dansk Sprog lære. Biele 1845. 8.
- L. G. Blanc**, Handbuch des Wissenswürdigsten aus der Natur und Geschichte der Erde und ihrer Bewohner. 5te Aufl. Herausgeg. von W. Naubmann. 1—8 H. Halle 1845—1846. 8.
- S. N. J. Bloch**. I. Om Accentuationens Gyldighed i de gamle Sprog. II. Skolefæstretninger. Kjøbenhavn 1845. 8. (Program).
- K. J. Blochmann**, Heinrich Pestalozzi. Leipzig 1846. 8.
- Bodsrít til að hlusta á þá opínberu yfirlýðingu í Vefsafnada Skóla þann 22—28 Maí 1845. (I. Leidarvísir til að þekka stjörnur. Fyri parturinn. Saminn af B. Gunnlaugsfyni. II. Skólafyrirslá, saminn af Lector theol. J. Jónsfyni). Reykjavík 1845. 8.
- H. G. Bohr**, Eftretninger om det von Westenske Institut for Skolelaeret 1844 & 45. Kbhavn 1845. 8. (Program).
- Boitard**, Le jardin des plantes. Description et mœurs des mammifères de la menagerie et du muscum d'histoire naturelle. Précédé d'une introduction historique, descriptive et pittoresque par J. Janin. Paris 1842. 8.
- E. F. Bojesen**, I. Bidrag til Fortolkningen af Aristoteles's Weger om Staten, 2den Deel. II. Skolefæstretninger. Kbhavn 1845. 8. (Program fra Sorø Academiens Skole).
- B. Borgen**, Eftretninger om Metropolitanskolen for Skolelaeret 1844—1845. Kbhavn 1845. 8. (Program).
- Mindeord over Statsraad og Professor Dr. Niels Lang Nissen ved hans Jordejærd den 8de August 1845. Kbhavn 1845. 8.
- F. C. Bornemann**, Om Retsordenens Natur og Væsen. Kbhavn 1845. 4. (Program).
- F. Bresemann**, Deutsches ABC und Lesebuch. Kopenh. 1845. 8.
- S. Brøchner**, Om det jødiske Folks Tilstand i den nærfiste Periode. Kbhavn 1845. 8.

- Budget for Aaret 1846 over samtlige Stats-Indtægter og Udgifter
o. s. v. Kbhavn 1846. 4.
- M. Tulli Ciceronis de oratore libri tres.* Ed. *F. Ellendt.*
Vol. I—II. Regimont. Pruss. 1840. 8.
- Delectus epigrammatum græcorum.* Ed. *F. Jacobs.* Gothæ
& Erf. 1826. 8.
- Demosthenis orationes selectæ.* Ed. *I. H. Bremi.* Sect. I—II.
Gothæ et Erf. 1829—1834. 8.
- H. Düntzer,* Kritik und Erläuterung der horazischen Gedichte.
5ter Th. Braunsch. 1846, 8.
- W. Erichsen,* Geistlig Stat. Kbhavn 1845. 4.
- Th. S. Erselew,* Almindeligt Forfatter-Lexicon o. s. v. 2 Bd. 3 H.
Kbhavn 1845. 8.
- D. S. Eschricht,* Om de vilkaarlige Livsyttringers Forhold til de
vilkaarlige, og om deres Afhængighed af Nervesystemet. Kbhavn
1845. 4. (Program).
- Euripidis tragœdiæ.* Recens. et comment. in usum scholar.
instruxit *A. J. E. Pflugk.* Vol. I. Sect. I—IV. Vol. II.
Sect. II. Gothæ et Erf. 1830—1834. 8.
- C. Flor,* Haandbog i den danske Litteratur (ell. „Danst Læsebog,
3die forandrede Dpl.“). Kiel 1844. 8.
- For Litteratur og Kritik. Et Hjerdingaarskrift, udg. af Thyens Stifts
litterære Selskab. Redigeret af *L. Helweg.* 3 Bd. 3—4 H.,
4 Bd. 1—2 H. Odense 1845—1846. 8.
- Forlagscatalog, almindeligt dansk, for Aarene 1843 og 1844. Udg.
af Forlagsforeningen i Kjøbenhavn. Kbhavn 1845. 8.
- Fortællinger, historiske, om Isølandernes Færd hienne og ude, udg. af
det fgl. nord. Oldskrift-Selskab ved *N. M. Petersen.* 4 Bd.
Kbhavn. 1844. 8.
- W. Freund,* Wörterbuch der lateinischen Sprache. 3 Bd. 2 Abth.,
Leipzig 1845. 8.
- C. Funck,* Den videnskabelige Realskole i Aarhus. Kbhavn. 1845. 8.
- F. Geerz,* Karte über die Herzogthümer Holstein und Laucen-
burg, das Fürstenthum Lübek und die freien und Han-
sestädte Hamburg und Lübek. Schleswig 1845.
- S. Girard,* Ueber den regelmässigen Unterricht in der Muttersprache.
Deutsch herausgeg. von. *K. A. Pabst.* Biel 1846. 8.
- S. Gräfe,* Allgemeine Pädagogik. 1ster Bd. Leipzig 1845. 8.

- Grönlands historiske Mindesmærker, udg. af det kgl. nord. Oldskr.-Selsk. 3 Bd. Kbhavn 1845. 8.
- S. J. Günther, Handbuch für den deutschen Unterricht auf Gymnasien. Halle 1845. 8.
- I. F. Hagen, Ægteskabet, betragtet fra et ethisk-historisk Standpunkt. Kbhavn 1845. 8.
- M. Sammerich, I. Om Realskolens Væsen og om Realeleveserne i Borgerbykskolen paa Christianshavn. II. Skoleefterretninger. Kbhavn 1845. 8. (Program).
- F. Handii Tursellinus seu de particulis latinis commentarii, Vol. IV. Lipsiæ 1845. 8.
- C. Hauch, Om flere af den ældre Verdens religiøse Myther og om deres Forhold saavel indbyrdes som til den højere Sandhed. Kbhavn. 1845. 4. (Program).
- M. W. Geffter, Die Mythologie der Griechen und Römer. 3—4 H. Brandenburg 1845. 8.
- Hesiodi carmina. Ed. C. Goettlingius. Gothæ et Erf. 1831. 8.
- Homeri Ilias, Recens. et brevi annotat instruxit F. Spitzner. Vol. I. Sect. I—IV. Gothæ et Erf. 1832—1836. 8.
- Quinti Horatii Flacci epistolas commentariis uberrimis instructas ediderunt S. Olbarius (et Th. Schmidius). Fascie. I—VI. Lipsiæ 1837—45. 8.
- S. E. Zundrup, Skole-Galender, . . . fornemmelig for Haret fra 1ste Octbr. 1844 til 30te Septbr. 1845. Kbhavn 1845. 8.
- I. R. Hübertz, Aktstykker vedkommende Staden og Stiftet Aarhus. II—III. Kbhavn 1845—1846. 8.
- Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Odense Cathedralskole den 22de—30te Juni 1845. (I. S. W. Wiehe, Graff Accentskriver. II. R. J. S. Genrichsen, Skoleefterretninger). Odense 1845. 8.
- Indbydelses-Eskrift til den offentlige Examen paa Aalborg Cathedralskole i September 1845. (I. P. S. Colding, Regle latinske Synonymer. II. E. Tauber, Skoleefterretninger). Aalborg 1845. 8.
- Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Viborg Cathedralskole den 22de—27de September 1845. (I. S. C. Olsen, Regle Bemærkninger angaaende Underviisningen i Moderensmaalet i de lærde Skoler. II. Skoleefterretninger). Viborg 1845. 8.
- Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Aarhus Cathedralskole i Sep-

- tember 1845. (I. J. Rogind, Om den formale Dannelse. II. S. S. Blache, Skoleefterretninger). Aarhus 1845. 8.
- Jubhyldelseskrift til den offentlige Examen i Ribe Cathedralsskole 1845. (I. Biskop Tage Müller, Tale ved Rector C. S. N. Bendtsens Indsættelse. II. Prof. Thorup, Afstedord. III. Rector Bendtsen, Tale ved hans Indsættelse. IV. Samme, Skoleefterretninger.) Ribe 1845. 8.
- C. F. Ingerslev, Jubhyldelseskrift til den offentlige Examen i Kolding lærde Skole den 28de Juli—2den August 1845. (I. Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad Virum Doctissimum C. F. S. Alschefski, Professorem Berolinensem, Partic. I. II. Skoleefterretninger). Kbhavn 1845. 8.
- Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie. (Jubhyldelseskrift til Indvielsen af Skolens nye Bygning den 23de October 1845). Kbhavn 1845. 8.
- Isocratis orationes commentariis instructæ ab I. H. Bremi. P. I. Gothæ et Erf. 1831. 8.*
- C. Jürgensen, Analytisk Plangeometrie. Kbhavn 1834. 8.
- Analytisk Stereometrie (efter Monge og Hachette). Kbhavn. 1838. 8.
- Elementair Arithmetik og Algebra. Kbhavn 1846. 8.
- H. Kiepert, Topographisch-Historischer Atlas von Hellas und den Hellenischen Colonien in 24 Blättern. 3tes H. Berlin 1846.
- S. P. Kosked-Jansen, Om Fædrelandskjærlighedens Natur og indre Berettigelse. Odense 1845. 8.
- Kort over Spanien.
- S. Kortüm, Rückblick auf Johann Heinrich Pestalozzi nebst etlichen ungedruckten Blättern desselben. Heidelberg 1846. 8.
- G. T. A. Krüger, Untersuchungen aus dem Gebiete der lateinischen Sprachlehre. 1—3 H. Braunschweig 1820—1827. 8.
- H. Köchly, Ueber das Princip des Gymnasialunterrichts der Gegenwart u. s. w. Dresden u. Leipz. 1845. 8.
- I. J. P. S. Königsfeldt, Prøver af en Lærebog i Verdenshistorien. II. S. M. Flemmer, Skoleefterretninger. Kbhavn 1845. 8. (Program fra Frederiksberg lærde Skole).
- D. W. Landsfermann, Der evangelische Religionsunterricht in den Gymnasien. Frankf. a. M. 1846. 8.

- H. Lehmann*, De rationibus physiologicis et pathologicis humoris aquei oculi humani. Pars I. Hauniæ 1846. 8.
- I. E. Lembcke*, Oversigt over Europas Følkesammer. *II. S. Lange*, Skoleefterretninger. Kbhavn 1845. 8. (Program fra Berdingborg lærde Skole).
- F. M. Liebmann*, Flora Danica. Fascic. XLI. Hauniæ 1845. Fol.
- P. van Limburg Brouwer*, Histoire de la civilisation morale et religieuse des Grecs. Partie I. Tome I—II. Partie II. Tome I—VI. Groningue 1833—1842 8.
- Essai sur la beauté morale de la poésie d'Homère. Liège 1829. 8.
- Literatur-Zeitung, allgemeine, vom Jahre 1845 (Juni-December), vom Jahre 1846 (Januar-Mai). Halle u. Leipz. 1845—1846. 4.
- G. F. G. Lund*, De parallelismo syntaxis græcæ et latinæ. Hauniæ 1845. 8.
- Al. Lüben*, Die Hauptformen der äußern Pflanzenorgane in stark vergrößerten Abbildungen auf schwarzem Grunde. Leipzig 1846.
- Lysia et Aeschini orationes selectæ*. Ed. *I. H. Bremi*. Gothæ et Erf. 1826. 8.
- J. H. Mansa*, Kort over Nørrejylland. Pl. 7. Kbhavn 1845.
- I. Mayrhofer*, Die Erziehung des Menschen von seiner Geburt bis zum männlichen Alter. Wien 1846. 8.
- I. P. Mynster*, Annalium Paulinorum adumbratio. Hauniæ 1845. 4. (Program).
- K. C. Nielsen*, Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i den videnskabelige Realskole i Aarhus den 16de—22de Juli 1845. (Skoleefterretninger). Aarhus 1845. 8.
- Phrynici eclogæ nomina et verborum Atticorum*. Ed. *C. A. Lobeck*. Lipsiæ 1820. 8.
- Pindari carmina quæ supersunt . . . illustravit L. Dissen*. Sect. I—II. Gothæ et Erf. 1830. 8.
- Platonis opera omnia*. Recens. et comment. instruxit *G. Stallbaum*. Vol. I—IX. Gothæ (et Erford.) 1827—1842. 8.
- S. L. Povelsen*, Emendationes locorum aliquot Homericorum. Hauniæ 1846. 8.
- C. Ramus*, Trigonometrie, inbeg. den elementaire Theorie af de trigonometriske Linier. Kbhavn 1837. 4.
- C. Ramus*, Differential- og Integral-Regning. Kbhavn 1844 4.

- Regnskabs-Oversigt for 1844 over samtlige Stats-Indtægter og Ud-
gifter v. s. v. Kbhavn 1846. 4.
- L. L. Reumert, De auscultatione obstetricia ejusque vi in for-
eipem applicandam. Hauniæ 1845. 8.
- E. P. Rosendahl, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Ny-
skibing Cathedralsskole 1845. (I. En latinff Tale. II. Forts.
af Catalogen over Cathedralsskolens Bibliothek. III. Skoleester-
retninger). Nykøbing 1845. 8.
- Sallusts Catilinariske Krig, oversat af N. Møller. Kbhavn 1811. 8.
- J. Scheinert, Die Erziehung des Volks durch die Schule. 2 Bd.
Königsberg 1846. 8.
- J. N. Schinz, Naturgeschichte und Abbildungen der Säugethiere,
14 Hefte, — der Vögel, 24 Hefte, — der Reptilien, 17 Hefte, —
der Fische, 16 Hefte. Leipzig 1831—1836. Fol.
- E. Schmidt, Schule der Erziehung, in biographischen Umrissen. Ber-
lin 1846. 8.
- J. J. Schouw, Naturfilbringer. 2den Samling. Kbhavn 1845. 8.
- E. L. Schweizer, Sammlung pädagogischer Abhandlungen. 1—2
Bdch. Neustadt a. d. Orla 1842—1845. 8.
- J. P. Selmer, Om Dyrettelsen af et Universitet i Jylland. Kbhavn
1845. 8.
- Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1844. Kbhavn. 1844.
Imp. 8.
- Sophoclis tragoediae. Recens. et explanavit E. Wunder. Vol.*
I. Sect. I—IV, Vol. II. Sect. I—II. Gothæ et Erf.
1831—1837. 8.
- N. Sparschuh, Anleitung zur häuslichen Erziehung. Frankf. a. M.
1845. 8.
- A. Steen, De vi et natura infiniti mathematici. Hauniæ. 1845. 4.
- I. I. S. Steenstrup, Undersøgelser over Hermaphroditismens
Tilværelse i Naturen. Kbhavn. 1845. 4. (Program).
- II. Stephani thesaurus Græcæ linguæ. Edd. C. B. Hase,
G. & L. Dindorfii, Vol. V. fascic. VI. Vol. VI. fas-
cic. V. Parisiis. Fol.
- B. Storm, Efterretninger om Horsens lærde Skole for Skoleaaret
1844—45 med adskillige derved sranledigede Bemærkninger.
Horsens 1845. 8. (Program).
- E. von Sydow, Wand-Atlas über alle Theile der Erde. Nr. 2.
Europa.
- E. Thaulow, Erhebung der Pädagogik zur philosophischen Wissenschaft.

- Ober: Einleitung in die Philosophie der Pädagogik. Berlin 1845. 8.
- G. Thaulow, Nothwendigkeit und Bedeutung eines pädagogischen Seminars auf Universitäten. Berlin 1845. 8.
- Theocriti reliquiæ. Recogn. et illustravit E. F. Wuestemann. Gothæ et Erf. 1830. 8.*
- J. M. Thiele, Kortsfattet Beskrivelse af den danske Etat. Kbhavn 1845. 8.
- U. Thiers, Consulatets og Keiserdømmets Historie. Efter det Franske ved J. C. Magnus. 7—31 Levering. Kbhavn 1845—1846. 8.
- C. U. Thortsen, Efterretninger om Randers lærde Skole for Skoleaaret 1ste October 1844—30te September 1845. Randers 1845. 8. (Program).
- Th. Thraemer, Ueber den zu großen Anwachs des Lehrstoffes für die Gelehrtenschulen und dessen mögliche Vereinfachung. Dorpat 1845. 8.
- I. S. B. Thrige, De Bremiske Erkebiskops Bestræbelser for at vedligeholde deres Høihed over den nordiske Kirke. II. C. V. Elberling, Skoleeferretninger. Kbhavn 1845. 8. (Program fra Slagelse lærde Skole).
- Tidskrift for udenlandsk theologisk Litteratur. Udg. af S. W. Clausen. 2—4 H. for 1845, 1 H. for 1846. Kbhavn 8.
- Tidskrift, historisk, udg. af d. danske hist. Forening, redigeret af C. Molbech. 6 Bd. 1—2 H. Kbhavn 1845. 8.
- Tidsskrift, antiquarisk, udg. af det kgl. nord. Oldskr.-Selskab. 1843—1845. 1—2 H. Kbhavn 1844—1845. 8.
- W. Wachsmuth, Hellenische Alterthumskunde. 2 Bd. 6—8 H. Halle 1845—1846. 8.
- W. E. Weber, Oeffentliche Reden. 1 Bdg. Jena 1845. 8.
- C. F. Weiland u. C. Ackermann, Bibel-Atlas, Weimar 1845. 4.
- Weiland, Planiglob der Erde.
- F. G. Welcker, Kleine Schriften. 2ter Th. Bonn 1845. 8.
- W. Whewell, Ueber die Grundsätze der englischen Universitätsbildung u. s. w. Deutsch bearb. von C. F. Schunse. Braunschweig 1846. 8.
- S. B. Whitte, Efterretninger om Neune lærde og Real-Skole for Skoleaaret 1844—1845. Kbhavn 1845. 8. (Program).
- F. A. Wolf, Vorlesung über die Geschichte der griechischen Litteratur, herausgeg. von J. D. Gärtler. Leipzig 1831. 8.

- P. A. Wolf*, Vorles. über die Gesch. der römischen Litt., herausgeg. von *J. D. Gürtler*. Leipzig 1832. 8.
- Vorles. über die Antiquitäten von Griechenland, herausgeg. von *J. D. Gürtler*. Mit Verbesserungen u. s. w. von *S. F. W. Hoffmann*. Leipzig 1835. 8.
- Vorles. über die römischen Alterthümer, herausgeg. von *J. D. Gürtler*. Mit Verbess. u. s. w. von *S. F. W. Hoffmann*. Leipzig 1835. 8.
- Vorles. über die Encyclopädie der Alterthumswissenschaft, herausgeg. von *J. D. Gürtler*. Leipzig 1831. 8.
- Xenophon*'s opera omnia recensita et comment. instructa. Vol. I. Cyropædia, ed. *F. A. Bornemann*. Vol. II. Memorabilia Socratis, ed. *R. Kühner*. Vol. IV. Scet. I. Oeconomicus, ed. *L. Breitenbach*. Gothæ 1838—1841. 8.
- P. Zajotti*, Die litterarische Bildung der Jugend. Aus dem Italienischen von *H. Stieglitz*. Triest 1815. 8.
- Zeitschrift für die Alterthumswissenschaft. Herausgeg. von *Theodor Bergk* und *Julius Cæsar*. 3tter Jahrgang (1845), 1stes H. Cassel 4.
- Zeitung, pädagogische, herausgeg. von *S. Gräfe* und *C. Clemen*. 1ster Jahrgang 2ter Bd., 2ter Jahrg. 1ster Bd. 1—12 S. Leipzig 1845—1846. 8.
- H. C. Ørsted*, To Capittler af det Skjønnes Naturlære. Kbhavn. (1845). 8.
- Oversigt over det Kongelige danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger o. s. v. i Aaret 1845 (Nr. 5—8). Kbhavn. 8.

Universitetets Lektionscataloger og Examenlister o. s. v.

Subvidere har Bibliotheket, ifølge den mellem den danske og preussiske Regjering trafne Overenskomst, modtaget de fra de preussiske Skoler for Aarene 1844 og 1845 udfomne Programmer.

Ligesom der allerede i forrige Skoleaar anskaffedes en Samling af udstoppede Fugle til Brug ved den naturhistoriske Underviisning, saaledes er Skolen i indværende Skoleaar bleven forsynet med et ikke ringe Antal af physiske Apparater til Afbenyttelse ved Underviisningen i Naturlære.

Discipelbibliotheket.

Efterat et Discipelbibliothek i en Række af Aar havde været oprettet ved Skolen, men i den senere Tid var bleven mindre søgt af Disciplene end det kunde ønskes med Hensyn til den Nytte, som en saadan Indretning under Skolens Styrelse er istand til at stifte, troede man at burde henvende en fornyet Opmærksomhed paa denne Foranstaltning, og det lykkedes saaledes hos mere end Halvdelen af Skolens Disciple og disses Forældre eller Foresatte at finde en saadan Deeltagelse for dette Muliggende, at derved de fornødne Resourcer til en bedre Forsynelse af Bibliotheket kunde tilveiebringes. Foruden de Bøger, som for de fra Deeltagerne indkomne Bidrag strax bleve anskaffede til samme, er en anden ikke ubetydelig Tilvært kommen det tilgode derved, at, ifølge min Indstilling af 6te Decbr. f. A. og Directionens Approbation af 20de næstester, et Antal af æsthetiske Værker (80 à 90 Bind), som hidtil havde været indlemmet i det egentlige Skolebibliothek, og indeholdt Værker af Shakspeare, Oehlenschläger, Storm, Thaarup, Pram, Thiele, Forfatteren til en Hverdagshistorie o. Fl., som ogsaa poetiske Samlinger af Tverup, Rahbek, Sander, Molbeck o. A., er bleven overført til Discipelbibliotheket med den Bestemmelse, at disse Bøger, saafremt sidstnævnte Bibliothek engang skulde ophøre at bestaae, ikke paa anden Maade maatte afhændes, men atter falde tilbage til Skolebibliotheket. Bestyrelsen af Discipelbibliotheket har Adjunct Luddahl paataget sig.

Regnskabsvæsenet.

A. Skolens almindelige Regnskab.

I. Indtægt.

	Rbb.	ß
1. Kassebeholdning efter Regnskabet for 1844 . . .	4,421.	56.
2. Refuktion fra Finantserne	25.	48.
3. Renter af Skolens rentebærende Formue	495.	16.
4. Fordebogs-Indtægter i Korn og Penge	3,240.	66.
5. Indtægter af Kirker og Præstekald i Korn og Penge	1,479.	5.
6. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Brænde- penge, Indskrivningspenge, Charakterbøger, Testi- monier)	5,922 R.	48 ß
efter Fradrag af Restancer	53 — 38 —	
	5,869.	=
7. Bidrag fra Universitetet	30.	=
8. Børnehushets Afgift til Metropolitan-skolen . . .	500.	=
9. Jord-, Sang- og Copulationspenge	2,361.	72.
10. Privatistpenge	500.	=
11. Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter .	42.	48.
12. Indkomne Restancer efter ældre Regnskaber . . .	758.	34.
13. Tilskud fra den almindelige Skolefond	80.	=
	Summa Indtægt	19,803. 57.

II. Udgift.

1. Gager til samtlige faste og constituerede Lærere og Inspector, og Gratificationer til samme	7,094.	15.
2. Betaling til Timelærere	2,122.	=
3. Pensioner og Understøttelser	1,863.	68.
4. Udgifter til Bibliotheket og de videnskabelige Apparater	442.	=
5. Udgifter til Bygningers og Inventariers Vedligeholdselse *)	779.	66.
	Lateris	12,301. 53.

*) Cfr. Stipendieoverskudsfondens Regnskab.

	Transport	12,301.	53.
6.	Udgifter til Brændsel og Belysnings-Fornødenheder	756.	20.
7.	Skatter og Afgifter	160.	77.
8.	Udgifter ved Regnskabsføringen	330.	=
9.	Udgifter til 4 Kirkefæder for Svangvariering	480.	=
10.	Forskjellige tilfældige Udgifter:		
	a) Skoleopvartning	101 R.	= β
	b) Reengjøring	101 — 63	-
	c) Porto, Protokoller, Skrivemateri- raller og Afskrivning	182 — 77	-
	d) Programmer og Skolehøitidelig- heder	133 — 56	-
	e) andre Udgifter	6 — 44	-
		<hr/>	525. 48.
14.	Extraordinære Udgifter	37.	32.
15.	Hovedconto for Gageforbud. Alt refunderet.		
16.	Afgivet Overskud til den almindelige Skolefond	5,025.	48.
		<hr/>	
	Summa Udgift	19,616.	86.
	Kassebeholdning ultimo 1845	186.	67.
		<hr/>	
	Balance	19,803.	57.

ad A. Contoen for Bibliotheket og de videnskabelige Apparater.

I. Indtægt.

		Rbb.
1.	Renter af den Bibliotheket tilhørende, hos Magistraten indestaaende, Capital 1,075 Rbb.	43.
2.	Tilskud fra Skolekassen	442.
		<hr/>
		485.

II. Udgift.

1.	Udgifter vedkommende Bibliotheket	300.
2.	Dito til Indkjøbet af en Samling udstoppede Fugle	160.
3.	Denne Samlings Conservation m. v, i Juli og Octo- ber Kvartaler	25.
		<hr/>
		485.

B. Stipendiefondens Regnskab.

I. Indtægt.

1. Fonden eiede ultimo 1844:	Rbd.	ß
a) en hos Kjøbenhavn's Magistrat indestaaende og af samme administreret Capital	13,500.	=
b) Kongelig Obligation Nr. 50 (det D. N. Meyer'ske Legat)	2,500.	=
c) contant Beholdning	99.	89.
2. Renter af Nr. 1 a og b	640.	=
3. Dito af Legatum Bartholini for 1844	3.	95.
4. Dito af Samme Legat for 1845	3.	95.
5. Dito af Legatum Longomontani for 1845	15.	60.
6. Som Forøgelse i Capitalen anføres den i Aaret indkjøbte kgl. Priispenge-Obligation Nr. 979 (sef. Ubg. Nr. 2)	100.	=
	<u>16,863.</u>	<u>51.</u>
	Summa Indtægt	

II. Udgift.

1. Ifølge den af den kongelige Universitetsdirection under 16de Nov. 1844 approberede Fordeling af Beneficier ved Skolen, i Skoleaaret til 30te Sept. 1845, ere de 23 Disciple bevilgede Stipendier, der alle skulde oplægges, overførte til Dplagskassens Regnskab, med	610.	=
2. Indkjøbt en kongelig Obligation paa 100 Rbd., med vedhængende Renter	107.	13.
3. Saldo til 1846:		
a) Capital hos Magistraten	13,500 R.	= ß
b) Kongelig Obligation Nr. 50	2,500 —	= -
c) Kongelig Priispenge-Obligation Nr. 979	100 —	= -
d) Contant Beholdning ultimo 1845	46 — 38 -	
	<u>16,146.</u>	<u>38.</u>
	Ballance	<u>16,863. 51.</u>

C. Stipendieoverskudsfondens Regnskab.

I. Indtægt.

	Rbb.	ß
1. Fonden eiede ultimo 1844:		
a) 16 Stykker kongl. 4 pCt. Obligationer . . .	21,510.	=
b) 2 Sparekassesejger	1,279.	21.
c) contant Beholdning	385.	84.
2. Renter af de under Nr. 1 a nævnte kongl. Obliga- tioner til 1ste Sept. 1845	744.	3.
3. Ifølgelig for de ovennævnte 16 Stykker kongl. Obliga- tioner til Beløb af 21,510 Rbb., der ere indleve- rede til Statsgjelden til Ombytning (sef. Udgiften) modtaget i fornnyede Statsgjelds-Obligationer:		
6 Stykker à 2000 Rbb.	12000 R.	
9 Stykker à 1000 Rbb.	9000 —	
1 Dito	500 —	
	—————	21,500. =
samt contant	10.	=
4. Af de saaledes modtagne nye Obligationer er solgt 1 Obligation paa 1,000 og 1 Dito paa 500 Rbb., for	1,539.	29.
5. Hævet ovennævnte 2de Sparekassesejger, med Renter	1,349.	7.
6. Fra Oplagskassens Regnskab er overført som Resbui- Penge for 2 af Skolen udgaaede Disciple	99.	=
7. Som Forøgelse af Capitalen tilkommer:		
1 kongelig Depositokasse-Obligation paa 300 Rbb.,		
2 Stykker fornnyede Statsgjelds-Obligationer paa respective 500 Rbb. og 200 Rbb.	1,000.	=
	—————	49,416. 48.

II. Udgift.

1. Ifølge den kongl. Universitetsdirections Resolution af 22de Nov. 1845 udbetalt Understøttelser til 4 Studerende	230.	=
2. Ifølge den kongl. Universitetsdirections Resol. af 9de Decbr. 1845 ere af Stipendieoverskudsfondens afholdte Udgifter ved Skolens Hovedreparation i 1845 til Beløb af	2,700.	=
	—————	=
	Renteris	2,930. =

	Rbd.	ß
	Transport	2,930. =
3. For indkjøbte kongl. Obligationer 1000 Rbd., med vedhængende Renter (cfr. Indtægten Nr. 7) betalt	1,054.	90.
4. Som Afgang i Capitalen debiteres (cfr. Indtægten Nr. 3, 4 og 5.)		
a) de ombyttede 16 Stykker kongelige Obligationer	21,510 R. =	ß
b) de hævdede 2 Sparekassébøger	1,279 —	21 -
c) de solgte 2 kgl. Obligationer .	1,500 —	= -
	<hr/>	24,289. 21.
5. Saldo til 1846.		
a) 16 Stykker kongl. 4 pCt. Obligationer	21,000 R. =	ß
b) contant Beholdning . . .	142 —	33 -
	<hr/>	21,142. 33.
		<hr/>
	Balance	49,416. 48.

D. Dplagskassens Reguskab.

I. Indtægt.

1. Dplagskassen eiede ultimo 1844:		
a) 1 kongl. Obligation Nr. 6057 paa	500.	=
b) en Sparekassébog paa	406.	38.
c) contant Beholdning	80.	48.
2. Rente af den kongl. Obligation Nr. 1 a	20.	=
3. Hævet Sparekassébogen Nr. 1. b, med Renter .	431.	95.
4. Fra Stipendiefondens Reguskab overføres de i Skoleaaret til 30te Sept. 1845 bevilgede Stipendier .	610.	=
5. Som Forgælse af Capitalen anføres 3de indkjøbte kongl. Obligationer paa respective 400 Rbd, 200 Rbd. og 100 Rbd. (cfr. Udgiften Nr. 3)	700.	=
	<hr/>	
Summa Indtægt	2,748.	85.

II. Udgift.

1. Udbetalt Dplagspenge til 5 fra Skolen dimitterede Studerende	300.	32.
	<hr/>	
Lateris	300.	32.
		d*

	Rbd.	ß
Transport	300.	32.
2. Til Stipendieoverstudsafonden er overført Restdi- Penge for 2 af Skolen udgaaede Disciple . . .	99.	=
3. Indkjøbt 3 kongl. Obligationer paa 400 Rbd., 200 Rbd. og 100 Rbd., med vedhængende Renter	736.	59.
4. Som Afgang i Capitalen debiteres den hævde Spare- kaskebogs Paalydende	406.	38.
5. Saldo til 1846 *).		
a) 4 Stykker kongl. 4 pCt. Obligationer		
	1,200 R.	= ß
b) contant Beholdning	6	— 52 —
	<hr/>	
	1,206.	52.
	<hr/>	
	Balance	2,748. 85.
	<hr/>	

Følgende Disciple have for indeværende Skoleaar, ifølge Rectors Indstilling, approberet af Directionen den 15de November 1845, nydt Skolens Stipendier, fri Underviisning eller Underviisning mod nedsat Betaling:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbd. S., tillagdes Ingen.

2. Mellemsste Stipendium, 35 Rbd. S., tillagdes Disciplene: O. Siesby, D. T. Dreier, S. S. L. Lange, C. S. Henriksen, C. U. Gregersen, S. Krabbe, C. V. Usfing, B. C. W. L. Hjort, N. Hoffmann og C. S. J. Dahl, Alt at oplægge.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbd. S., tillagdes Disciplene: C. S. Grove, C. S. Ricard, C. C. S. Breede, T. S. Fürste, J. A. E. Kohde, S. C. E. Andersen,

*) Anmærkn. Under Dplagskassens Formue er indbefattet:

a) 16 Skolen frekventerende Disciples Dplag 587 R. = ß

b) Rest af Dplagspenge for en Dimittend, der ikke ved Regnskabet's Afslutning var hævet 23 — 64 —

J. C. Falckenthal, G. F. V. L. Nielsen, C. G. Hansen, A. L. Hindenburg og L. S. Kruse, Alt at oplægge.

4. Fri Underviisning bevilgedes Disciplene: J. C. S. E. Tobiesen, C. P. S. Ebbesen, J. A. Holstein, J. M. Hansen, S. G. Møller, J. J. P. Rindom, S. C. J. Schyth, P. J. Johnsen, J. P. Malling, L. V. A. Tidemand, A. C. Mühle, B. Bloch, P. A. M. Tauber, S. Spandet, J. Lund, S. K. L. Jensen, S. E. T. Lippert, S. S. Jørgensen, S. P. J. Dahl og O. Zohlenberg, samt som extraordinaire Gratister, C. E. S. Reinhardt, V. Oldenburg, V. S. A. Berggreen og S. W. M. Schorn.

Endvidere har Directionen, under 14de Februar d. A., tilstaaet Disciplen T. E. Spang fri Underviisning som extraordinair Gratist fra 1ste Januar, og under 27de Juni d. A. Disciplen S. V. Birkerød samme Beneficium fra 1ste Juli.

5. Underviisning mod nedsat Betaling bevilgedes Disciplene: P. A. J. Plum, S. S. Smith, L. S. Neve, J. T. A. Ebbesen, P. E. Dreier, C. J. Würzen, V. T. Petersen, P. A. D. Steinfeldt, P. B. Købke og N. C. Søyer.

Det Klarupste Legat, 16 Rbd. aarlig for hver Stipendiat, er for 1845 tilsendt Skolen den 28de Januar 1846 og udbetalt til 6 Disciple: C. E. Andrup, C. N. Gregeresen, C. C. S. Breede, C. S. J. Dahl, C. V. Ussing og B. C. W. L. Hjort.

Det Bornemann=Lasfonste Legat, 10 Rbd. aarlig, er for indeværende Aar af Legatets Ephorus, Hr. Kammer-

herre Baron Juel-Rysensteen, efter Rectors Indstilling, til-
lagt Discipel af 6te Classe A D. T. Dreier.

Det Longomontanske Legat er, ligeledes efter Rectors
Indstilling, af Legatets Ephorus, Hr. Conferentsraad Pro-
fessor Werlauff, bortgivet for 1845 og 1846 til den i
sidstafvigte Efteraar herfra dimitterede Student S. P. E.
Zansen.

De Studerende, som i indeværende Skoleaar, ifølge
Rectors anbefalende Indstilling, ere blevne understøttede af
Stipendie=Overskudsfonden, ere de herfra dimitterede Stu-
denter C. W. J. U. Wallick, C. A. Borries, A. K. Ras-
musen og S. S. Gjerding, af hvilke, efter Directionens
Resolution af 22de November 1845, den Førstnævnte erholdt
et Beløb af 80 Rbd., de tre Sidstnævnte hver 50 Rbd. ud-
betalte af bemeldte Fond.

Efterat Statsraad, Deputeret i det kongelige Rentekam-
mer, Bang, havde fratruadt sit Embede som Dvæstor ved
Kjøbenhavns Universitet, er den nuværende Universitets=Dvæ-
stor, Cancellieraad Frydensberg, ifølge Directionens Anmod-
ning i Skrivelse af 28de October f. A., indtraadt i det samme
Forhold til Metropolitansskolen som det, der ved Directionens
Skrivelse af 4de Juni 1844 blev førstnævnte Embeds-
mand overdraget, nemlig som Medbestyrer af Skolens oeko-
nomiske Anliggender paa den Maade og i det Omfang, som
ved den nævnte Skrivelse er bestemt. (See Skoleefferr. for
1843—1844 S. 60—66.)

Da Universitets=Bogholder Rosengreen havde ønsket at
fratræde den ham under 11te Januar f. A. overdragne Be-

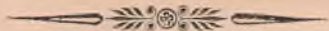

stilling som Regnskabsfører ved Metropolitanaskolen (jvfr. Skoleleesterr. for 1844—1845 S. 56); blev under 4de April d. A. Dvæstor af Directionen bemyndiget til, fra indeværende Aars Begyndelse at regne, at overdrage Førelsen af Skolens Regnskab til den af ham antagne Assistent ved Dvæsturen, Examinatus juris Gede, dog kun saalænge han forbliver i sidstnævnte Stilling.

Tillæg.

Efter Fortegnelsen over de i Skolebibliotheket indkomne Bøger er S. 45 endvidere at tilføie, at Skolen ligeledes har modtaget de fra Hertugdømmernes lærde Skoler i Aaret 1845 udkomne Programmer.

S c h e m a

**over Examinationens Gang ved den offentlige
Examen i Metropolitanskolen fra den 15de til den
24de Juli 1846.**

Ved den mundtlige Examen er for hver enkelt Prøve vedkommende
Examinators Navn tilføjet.

Skriftlig Examen.

Onsdagen den 15de Juli.

9—12. Samtlige Classer Dansk Stil; 3—6. VI Cl. La-
tinsk Version.

Torsdagen den 16de Juli.

9—12. De fem øverste Classer Latinsk Stil; 3--5. VI
Cl. Fransk Version; 5-7. VI Cl. Lybsk Stil.

Mundtlig Examen.

Fredagen den 17de Juli.

V Classens Læsestue.	II Classens Læsestue.
8-11. VI Cl. Latin. Over- lærer Birch.	8-11. V Cl. Religion. Ad- junct Jensen.
11½-2. IV Cl. Fransk. Pro- fessor Borring.	11½-2. III Cl. B. Lybsk. Candidat Schorn.
4-8. I Cl. Dansk. Adjunct Lunddahl.	4-8. II Cl. Historie og Geo- graphie. Adjunct Sorterup.

IV Classens Læsestue.

8-11½. III Cl. A. Mathematik. Overlærer Lund.
12-3. VI Cl. Historie. Adjunct Esperfen.
4-7. IV Cl. Naturhistorie. Bat.=Chir. Petit.

Løverdagen den 18de Juli.

V Classens Læsestue.

- 8-11. V Cl. Latin. Adjunct
Ostermann.
12-2. VI Cl. Tydsk. Adjunct
Solbeck.
4-8. I Cl. Tydsk. Adjunct
Lunddahl.

II Classens Læsestue.

- 8-11. III Cl. A. Religion.
Adjunct Jensen.
11½-2. III Cl. B. Fransk.
Profesør Borring.
4-8. II Cl. Naturhistorie.
Bat.-Chir. Petit.

IV Classens Læsestue.

- 8-11. IV Cl. Mathematik. Oberlærer Lund.
12½-2. V Cl. Geographie. Adjunct Sorterup.
4-7. III Cl. B. Religion. Adjunct Jensen.

Mandagen den 20de Juli.

V Classens Læsestue.

- 8-12. IV Cl. Latin. Adjunct
Ostermann.
12-2. VI Cl. Fransk. Pro-
fesør Borring.
4-7½. III Cl. B. Græsk. Ab-
junct Esperfen.

II Classens Læsestue.

- 8-12. II Cl. Religion. Ab-
junct Jensen.
12-2. V Cl. Historie. Ab-
junct Esperfen.
4-7. VI Cl. Mathematik.
Oberlærer Lund.

IV Classens Læsestue.

- 8-12. I Cl. Naturhistorie. Bat.-Chir. Petit.
12½-2. IV Cl. Geographie. Adjunct Sorterup.
4-7½. III Cl. A. Historie og Geographie. Adjunct Sorte-
rup.

Tirsdagen den 21de Juli.

V Classes Læsestue.	II Classes Læsestue.
8-11. VI Cl. Græsk. Rector.	8-11. IV Cl. Religion. Adjunct Jensen.
11-2. III Cl. A. Naturhistorie. Bat.-Chir. Petit.	12-2. V Cl. Lybsk. Candidat Schorn.
4-8. IV Cl. Græsk. Adjunct Esperfen.	4-8. I Cl. Religion. Adjunct Jensen.

IV Classes Læsestue.

- 8-11. II Cl. Mathematik. Overlærer Lund.
 11-2½. III Cl. B. Historie og Geographie. Adjunct Sorterup.
 4-7½. II. Cl. Fransk. Professor Borring.

Onsdagen den 22de Juli.

V Classes Læsestue.	II Classes Læsestue.
8-11½. III Cl. A. Latin. Inspector Krebs.	8-11. VI Cl. Religion. Adjunct Jensen.
12-2. V Cl. Fransk. Professor Borring.	11½-2. III Cl. B. Naturhistorie. Bat.-Chir. Petit.
4-8. II Cl. Latin. Adjunct Solbeck.	4-8. I Cl. Historie og Geographie. Adjunct Sorterup.

IV Classes Læsestue.

- 8-11. V Cl. Mathematik. Overlærer Lund.
 11½-2. III Cl. A. Lybsk. Candidat Schorn.
 4-6. VI Cl. Naturlære. Candidat Peterfen.
 6-8. VI Cl. Naturhistorie. Bat.-Chir. Petit.

Torsdagen den 23de Juli.

V Classens Læsestue.

- 8-11½. III Cl. B. Latin. Inspectør Krebs.
 12-2. VI Cl. Hebraisk. Adjunct Ostermann.
 4-8. I Cl. Regning. Adjunct Jensen.

II Classens Læsestue.

- 8-11. IV Cl. Historie. Adjunct Espersen.
 12-2. V Cl. Naturhistorie. Bat.=Chir. Petit.
 4-8. II Cl. Dansk. Adjunct Lunddahl.

IV Classens Læsestue.

- 8-10½. III Cl. A. Fransk. Professor Borring.
 11½-2. IV Cl. Lybsk. Candidat Schorn.
 4-7. V Cl. Græsk. Oberlærer Birch.

Fredagen den 24de Juli.

V Classens Læsestue.

- 8-11. III Cl. A. Græsk. Adjunct Espersen.

II Classens Læsestue.

- 8-11½. III Cl. B. Mathematisk. Oberlærer Lund.
 11½-1. VI Cl. Geographie. Adjunct Sorterup.

IV Classens Læsestue.

- 8-12. II Cl. Lybsk. Adjunct Solbeck.

Samme Dag.

- 5-6. Sang. Organist Berggreen.
 6-8. Gymnastik. Commandeersergeant Meier med Assistenten.

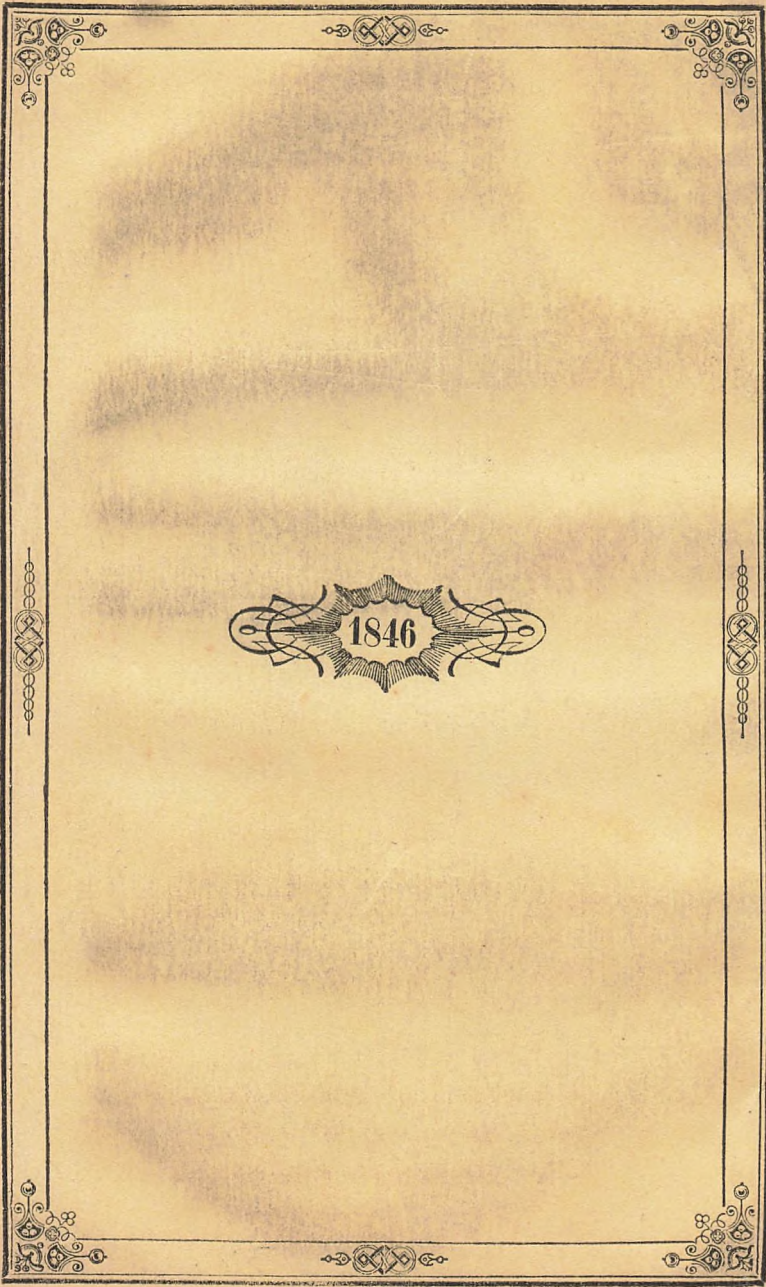
Mandagen den 27de Juli om Formiddagen Kl. 8 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple; Tirsdagen den 28de og Onsdagen den 29de afholdes Lærerforsamlinger i Anledning af Censuren; Fredagen den 31te Juli om Formiddagen Kl. 1 foretages Translocationen, og Tirsdagen den 1ste September begynder Underviisningen for det nye Skoleaar.

Til at overvære den mundtlige Examen og Translocationen indbydes herved Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere.

Metropolitanskolen i Juli 1846.

B. Borgen.

1846